

DÊ Û DÊMARÎ

Egîdê Xudo

NÛDEM

DÊ Û DÊMARÎ

Egîdê Xudo

Weşanên NÛDEM

DÊ Û DÊMARÎ

Egîdê Xudo

Roman

Ji tîpên kirîlîkî: Nacî Kutlay

Weşanên NÛDEM

Weşanên NÛDEM: 7
Dê û Dêmarî
Çapa Yekem: Êrêvan 1986
Çapa duwem: Stockholm 1995

© Weşanên NÛDEM
Pergala berg û rûpelan: NÛDEM
Wêneya bergê: Matisse
ISBN: 91-88592-057

Navnîşan:
Termov. 52. 2 tr.
177 75 Järfälla-Sweden
Tel û Fax: 8-58356468

Zivistana sala 1942'an bû. Karê nû ji xebatê vegeriya-abû. Wê şevê nobedariya wê tunebû. Hatibû ber kuçikê sikî-sar. Xwe bi xwe jî nizanibû çima destê wê tiştê nedigirt. Xêlekê li nav odê sekinî, dor-berê xwe nihêrî, paşê lempe vexist, çend dar û sergîn kire sobê, agir berdayê û ber bi satila avê çû. Avê tê de bûz girtibû. Xêlekê şûnda tîn kete odê. Karê satila avê danî ser sobê, ji bo ku bihele, lê bi xwe jî li ser yanê pal da. Nalîna Anahîta biçûk a nexweş ji ber guhê wê nedîçû, ku ji dest germê ber pesna xeber dida, gazî diya xwe û bavê xwe dikir, destên xwe yên spî û biçûk dihejand, ava sar dixwest... Giliyên doxtir ketin bîrê: "Guman kêma e, dibe ku qîzik ranebe..." Gotina dîrektorê mala zara -Badalyan- jî bi bîr anî, ku got: " Na xêr, Anahîte serma negirtiye..."

Karê ji cî veciniqî û ber bi dêrî çû, xwest here teseliya Anahîte bike, lê paş de vegeriya. Agirê sobê bihurtibû. Pencerên qîşa girtî bûn, nîşana derve gelekî sar e.

Vegeriya, nivînê xwe vekir, kincê xwe ji xwe kir û kete nava cî. Lê wexteke dirêj xew nekete çavan. Vê carê salên jiyana wê hatin bîrê...

Hela dergistî bû, her tişt teribî...

- Karê, -rojê berî çûyina wî ya eskeriyê, Cemalê dergistiyê wê got,- ez li hîviyê nasekinim kû gazî min bikin, bê gazîkirin jî ez zef rind zanim kû van rojên giran welat li hîviya zarên xwe ye... Lê guman dikim kû ezê vegerim, hizkirina te yê qewatê, per û baskan bide min...Li ber xwe nekeve, xezala min, ezê bi

serketî vegerim!..

Bi xwe jî nizanibû çiqas wext derbaz bûbû, gava nişkê ve dengê li ber guhê wê ket. Li ber pencera wê çirke-çirka berfê dihat. Tê derxist, dengê lingê meriya hatin ber derê wê. Kiyê gelo, dibe kû Anahîte girane, hatine pey wê. Karê di van mitalan de bû, gava nerm derî kutan. Di canê wê re êş derbas bûn, xofê girtê, xwest bêje kiyê, xeber lê biryan. Vê carê derî qayîm kutan. Karê ji nav nivîna bazda, tiştêk avîte ser xwe, ber bi derî çû.

- Kiyê?

Dengêkî jina yê zirav bi Rûsî hîvî jê kir, kû derî lê veke.

Karê derî vekir, jineke, kurkekî kin lê, xwe avîte hundur.

- Tu kiyî, evda Xudê, vê şevê, vê sar û sermê, ku de diçî?

- Ez rêwî me, hîvî dikim heta sibê min û zara min sitar bikî!

Rêwiya qefilî bi tirs li wê dinhêrî, bêsebir li hîviya bersivê bû. Karê, metel mabû û lê dinhêrî, pêra-pêra ew bire odê, sivik-sivik çû-hat, xizmeta mêvana bêwext kir... Jina ciwana qefilî ber pêsîrên xwe vekir, pêçeka zara xwe ya biçûk danî ser yanê, sekinî û li çavên Karê nihêrî, qey bêjî digot: "Tu dilê xwe nakî?"

Karê ji rûyê wê tê derxist çî dixweze bêje, pêra-pêra ber dilê wê de hat.

- Na, na, venekişe!.. Ezê vê saetê odê germ bikim, we niha serma girtiye. Zû-zû çû-hat, agirê sobê gur kir, satila avê û çaydan danî ser. Heta Karê sobe vêxist, mêvanê pêçeka zara xwe vekiribû, kincên wê diguhas-tin.

- Kure? -Karê ji dê pirsî û ser zarê de mêl bû.

- Kure, -dê got û keser rahîşt...

- De niha bêje, tu kiyî, vê şevê, sar û sermê, dest dergûş daye serê vê rê, ku de diçî?

- Riya min dûr e, xûşka min... Ez gerek îşev bighîştama stasyona cînar, wekî pê makînê biçûma, lê me bi zorê xwe vî gundî re gîhand... Zivistana we jî mîna ya Rûsiya me sert e. Zaroka min tunebûya...

Dixwest tiştê bigota, li çavê Karê nihêrî, wextî xwe biavîta pêşîra wê, wekî ewqas dilovan dor wê diçû-dihat. Demekê wê û Karê li hev nihêrîn. Herdu jinên ciwan kerr û lal hev fem kirin...

Salên şer giran bûn, zehmet bê hed-hesab pir bûn. Karê ji hatina mêvana bêwext ecêbmayî nema, rojên wisa bûn, wekî hîviya her tiştî bûyî. Mêvana bêwext ji dilovaniya Karê ruhdar bûbû, dilê xwe ber wê vekiribû derheqa xwe û zara xwe de gilî dikir...

- Karê, xûşka min a ezîz, qedera me gişkan di van rojên giran de mîna heve... Hîtlerê merîxur nehîşt em bi mirazê xwe şa bibin. Ez bi xwe ji Krasnodarê me. Ev çend meh bû min û Nîkolay deweta xwe kiribû, lê di ruyê vî şerî de her tişt teribî. Mêrê min jî çû. Diya min û bavê min hatin kuştin... Ez bi halkî bûm, wextê em îşxal kirin... Çi bêjim, xanga min, ev zelûliya kû me kişandiye, bira neyê serê gurê çiyar. Vî tîfalî stukura min xwar kiriye.

Mêvana Karê digot û pêra jî hêsir dibarand. Karê jî, qey bêjî xûşka xwe ya helal dîtîbû, pêra dikewgirî. Ser-hatiya jiyana wê, mirazê wê yê nîvcî hat bîrê, kela dil tijî bûbû, xwe negirt...

Wê şeva zivistanê ya sar herdu terecana dirêj qise kirin. Karê jî di derheqa jiyana xwe de gilî kir. Qedera

jiyana herdu jinên ciwan, rastî bi gelek tiştî ve mîna hev bû. Dayika Rûs a ciwan wê demê wisa ruhdar bûbû, te digot qey wê xûşka xwe ya helal dîtiye. Şev îdî dereng bû, zara wê razabû. Karê rabû, çî kû mala wê de hebû, danî ber mêvanê, ciyê wê çêkir. Berî razanê, bi xwe jî nizanibû çima, ser zara mêvana xwe de mêl bû, demeke dirêj li wî tifalê bêsuc nihêrî. Paşê ji dayika zarê re got, wekî razê, kesiriye û bi xwe jî serê xwe danî, wekî şefeqê zû bigihêje xebata xwe.

Bûyerên rojê yên giran Karê ji hal de xistibû, pêra-pêra di xew re çû...

Nû gewrayî ketibû sibê, ew ji xewê rabû. Berê ewlîn guhê xwe da derve, bayê bakûrî sar dîsa dihat û dikire bager. Karê berî derketina xwe îşmarî da mêvanê, wekî nebê-nebê bê wê diçe. Wê ciyê şîr û xwarinê nîşanî mêvana xwe kir û çû, wekî bigihêje Anahîta bedhal.

Wê rojê temamiya gund êdî bi hatina mêvana Karê dizanîbûn. Perî ya hevala Karê nehîşt ew wê rojê bixebite, dewsa wê ma, wekî ew here bigihêje mêvana xwe.

Temamiya rojê Karê mêvana xwe ve gîrobû, wê qey digot xizmet bi xwenga xwe ya ji dê û bavê dike, heta nivê şevê dîsa qise kirin.

Şibetira din, berbangê, wextê ew mîna hercar dîsa zû rabû, çilo bû sekinî, gava dît, wekî nivînê valane, zaroka biçûk jî xweş-xweş razaye. Demekê tevhev bû, paşê fikirî, qey derketiye der ve. Lê kaxeza qatkiriye ser pêçeka zarê ew da sekinandinê. Wexteke dirêj wê cesaret nedikir kû hilde. Wextê wê kaxeza qatkirî vekir û xwend, destê wê berda hatine xwarê, hêdî ber pêçeka zarê rûnişt û ji kula dilê xwe re hêsir barandin.

Mêvana wê nivîsibû: "Ez zanim xûşka min a ezîz, ser

derd û kulên te yên giran de min derdekî mezin jî zêde kir. Ji bextê min bû, an jî bextê te, wê şevê riya min bi mala te ket? Min wisa zanibû kû ez hatime mala xûşka xwe ya helal. Bawer bike Karê, ez rast dibêjim, hesina dilê min jî min şaş nake. Wextê te derî li min vekir û min tu dîtî, şewat bi dilê min ket, min wa zanibû kû ez rastî xûşka xwe ya windabûyî hatime, kû wextê îşxalê me hevdu winda kiriye. Wê demê, min tê derxist, wekî ez û Saşkaê xwe ber destê xûşkeke bi bawer in. Xûşka min a windabûyî sax be, an jî mirî, ezê vir ha de zani-bim, wekî xûşkeke min a helal li gundekî Kurmancan yê dûr heye... Xanga min a ezîz, tu niha difikirî, wekî min çima ev yeka kir. Wextê te serhatiya jiyana xwe ji min re şilovekir, guhê min rind li ser te bû. Hema wê demê jî, nizanîm çima, fikra min re derbas bû, wekî ke-riyek dilê xwe li ba te bihêlim... Ez bawerim, tu yê wisa nefikirî, wekî bi vê kirina xwe min xwestiye barê xwe sivik bikim, wekî ji destî tengasiyê ez zara xwe davêjim. Na xêr! Ev du rojên mêvaniya min li ba te, di-nyake nû bû bona min. Dilovanî û xemxuriya te ji ya xûşka helal çêtir bû. Wê demê, wextê te derheqê jiyana xebata xwe, bi min re şilovekir, min qirar da, wekî Saşkaê xwe li ba te bihêlim û bi tev wan zarên din wî jî xweyî bikî, yên kû rûyê vî şerî de bê dê û bav mane...

Xûşka ezîz, ji min re weke mirinê giran e, wekî vê qirarê qebûl dikim. Lê xemxurî, dilovanî, xebata kû tu pêve mijûl î, dilminiyê dide min, wekî Saşkaê min yê ber destên bibawer mezin bibe. Ew, çi kû faşîstên devbixûn anîne serê dê û bavê min û bi hezara-hezara merivên din, min bi çavên xwe dîtîye, xûn ji dilê min dikişe. Rast e, hûn dûrî pêşeniya şer in, lê telaya bûyerên faşîzmê hûn jî tem dikin. Ez ewledê xwe li ba

te dihêlim bona wê yekê, wekî herime pêşeniyê, sîlehê hildim, tevî Nîkolayê xwe û Cemalê te şer bikim, bi destê xwe heyfê ji wan xûnxuran hildim!...

Emê vegerin?... Gelo çevê min ê dîsa li Saşkaê min bikeve? Nizanim!...Lê wextê difikirim, wekî ewledê min di destên bibawer de ye, ev yeka gumana mezin dide dilê min...

Tu jî jinî, tuyê texmîn bikî, wekî çiqas zehmet e wextê dê ji ewledê xwe diqete. Va îdî gewrayî ketiye sibê. Tu û Saşkaê min razane, lê min çevên xwe nedaye serhev. Kela heyfhildanê tavetiye nade min. De ma xatirê te, bona vê kirinê, min gunekar neke!. Hesab bike, wekî Saşa, ewledê te û Cemal e. Dibe kû vegerim, an jî na. Ez kû venegerim, ewledê min li te xweş helal be (ez gazî Xudê dikim, wekî Cemalê te sax-silamet vegere), bira mirazê we pê bê..."

Evdokiya Alêksêvîa

Dobrînîna. 14'ê Sibatê, 1942.

Karê derkete ber dêrî, seqema ba û bagerê li ser çevê wê xist. Zû-zû derî girt û bi lez vegeya odê, dîsa sergîn kire sobê. Bû îske-îska kurikê biçûk. Nêzîkî wî bû, xwest hilgire, lê digot qey deh meriya ew paş de dan. Bi herdu destan ser çevên xwe girt, kewgirî bû û li çokê xwe xist: "Vê çi anî serê min, zara xwe hîşt, çû, ezê çawa bikim? Xelq, der-cînar, heval-hogirên min wê çi bêjin, ezê devê kê girê bidim?.. Karê di van mitala de bû, gava Saşaê biçûk giriya, dest û lingên xwe yên bêtaqet bir-anî, wekî ji pêçekê azad bibe. Karê hêdî ber bi wî çû, ji jor de lê nihêrî: Wî tîfalê porzêrînî çavsût ji nişkê ve dengê xwe birî, zûr bû li Karê nihêrî. Qey bêjî pêleke alava germ dil-hinavê wê terecanê hilgeriya, ber-bistanê wê tije bûn. Pêçeka zarê hilda, bi

sîngê xwe ve givaşt, bîhna zarê ya xweş kişand, xêlekê wisa sekinî, paşê pêçeka wî hêdî danî ser cî-nivînê vekirî û bi lez paçikê wî yên şil guhastin.

Fikran rê nedidane hev, çawa bike, bi ku de here, bi kê bişewire?

* * *

Bi xeyset û natûra xwe ve, Karê ji dor-berê xwe carekê ve cuda bû. Ew rastgo û rastenebû, pêra-pêra difirî ruhê meriya, dîtînên xwe rû bi rû ji meriyan re digot û ew gilî gelek cara serê wê diêşand.

Kubarbûna vê jinê di nav her kirineke wê, her gotineke wê de wisa kiviş û eşkere bû, wekî carina, wextê bersiva wêye sert jî, yê pêşber nikaribû jê bixeyde, dilê wê keve, lê hilê. Bi saya vî xeysetê xwe, ruhsivikaya xwe zû dihate hezkirin, di xebatê de an jî di koma hevalan de pêra-pêra dihate kivişê. Hê xeber di devê te de bû, wê tê derdixist kû çî dixwazî bêjî û bersiva wê hazir bû. Heval-hogira caran bi rengê wê yê pêşiyê texmîn dikirin, wekî gotin anjî kirina Karê wê ji aliyê kesên gund, an jî di kollektîva xebatê de neyê qebûlkirinê, lê paşê bi xwe didîtin, wekî fikra wê ya aza û bi cesaret çiqas kûr û baqile, çawa rind tê qebûlkirinê.

Karê ne bedew bû. Lê bejn û bala wê ya blind, dêmê wê î mîna rengê genimê sor, gerdena wê û devê xweşik, çevên ne ewqas gir, lê jîr û baqil, eniya kever, porê reşe qey bêjî mîna hiriya şehkirî harmoniyeka wisa çê dikirin, wekî heta mêrên mezin jî nikaribûn bêxem rex wê re derbas bibin. Karê ev yeka rind texmîn dikir, zanibû, ku çevên geleka lê ye, lê wê dil nedabû kesî. Di kuçê de, an jî li ser xebatê, li ser

kaniyê, an jî li çolê, wextê yekî ew dida xeberdanê, disekinî, bi cesaret û eşkere bersiva wî dida û tu kes jê nedixeyîdî, kesera kûr radihiştin, wekî nikaribûn riya dilê wê bibînin û bi ser teng-berê wê ve bin.

Dema here zehmet de wê timê riya here rast didît, şêwra here baqil dida. Dîrektorê êtîmxanê - Badalyan, bê Karê tu şêwrdarî destpênedikir, pirsên berpîrsiyarî û konfliktan de gotî Karê timê li wir bûya...

Awha, Karê cara pêşî di jiyana xwe de ber pîrseke gelekî zehmet sekinîbû û nizanibû wê kîjan riyê bibijêre. Karê timê, lê vê carê bi taybetî, li ser fikra xelqê difikirî: Çawa jî nîbûya, bûka vî gundî bû. Belê raste aktiv, cesûr û rastgo bû, ruhê jiya nû ve dijît û der-cînara, qewm-pismaman xeysetê wê rind zanibûn, lê di vê pîrsê de wê rê ji riya dernedixist, nizanibû çawa bike.

Karê di nav van mitala de bû, lê Saşae biçûk ling û destê xwe yên bêtaqet ji pêçekê derxistibû, azayî standibû û gixe-gixa wî bû, dilîst. Wê zûtirkê ew pêça, hilda hemêza xwe, di odê de çû û hat. Paşê zaro danî, çay germ kir, niv stekan şîrîn kir û pê hingil da wî tîfalî, li kêlekê rûnişt, pê destan hejand, heta di xew re çû. Wê pêçeka zarê rind nixamt û lezand ciyê xebatê...

Mecîdê Keleş -kîlervanê êtîmxanê, hema li ber derî rastî Karê hat. Herdiwan demekê li çevên hev nihêrîn, lê Karê mecal neda Mecîd kû xeber bide, wî dixwest jê bipirse, çima ew ji xebatê dereng ketiye. Karê qet berfa ser xwe jî daneweşand, bi lez ji wî pîrs kir.

- Badalyan li vire?

- Erê! Çi bûye, Karê? Mecîd jî pê re vegeriya hundur, lê Karê bersiva wî neda û pişt derê pêşber ve winda bû. Ew demekê li ber derî metelmayî sekinî.

- Mecîd hela tu li virî? - Terbiyetdara êtîmxanêye sereke- Vîktoryayê, jê pirsî,- Ne axir gişt hîviya tene, ji kîlerê ewqas tişt gotî bê stendinê. Badalyanê derkeve, wê bi ser te de hêrs be - Lê wextê şik çû dilê wê jî, dîsa jê pirsî:

- Çiye, çi bûye?..

- Nnna!..

- Lê çima wisa metel sekiniyî, rast bêje, çi bûye?

- Nizanim, -ewî tevhevbûyî got,- Karê nû hate xebatê, lezo-bezo çû ba Badalyan, tişteke bûye, lê ji min re negot.

- De pak-pak, te jî ji xwe re menî girt, wê çi bibe? - Zû here bighîje keçikan, ber derê kîlerê li hîviya te ne, vê sur-sermê niha cemidîne, gunene!.. Here, ezê pê bihesim, paşê ji te re bêjim!

Wextê Mecîd jê bi dûr ket-çû, Vîktoryayê di ber xwe de bi xwe xwe got "Jê hiz dike, wê çawabe halê wî?" Hema wê demê Karê dîsan wisa bi lez û bez ji oda pêşberî daîra dîrektor derket û rastî Vîktoryayê hat, kela wê tije bû, xwe avîte pêsira wê:

- Vîktoriya, çi rind bû min tu dîtî, gilîkî min î ferz heye ji te re bêjim.

Vîktoriya, kû Karê, hêwerza wê û tevhevbûna wê dît, ecêbmayî ma. Wê Karê rind nas dikir, zanibû wekî ew yeke li ser xweye, di rewşên herî giran de jî xwe winda nake, zû rê ji riya derdixe. Lê niha... Têderxist, ku tişteke hatiye serê wê.

- Karê, çi bûye?..

Karê bersiva wê neda, milê wê girt, ber bi oda razanê ya nêzik çûn. Di odê de kes tunebû: Zaro çûbûn kû taştê bixwin...

- Lê wê çawa be? -Pey şilovekirina Karê Vîktoryayê

metelmayî jê pirsî.

- Ez bi xwe jî nizanîm çî bikim... Hûn rêkê ji min re bibînin!.. Min jî êşa dilê xwe dixwest ji Badalyan re bigota, lê pak e tu rastî min hatî... Min kurik tenê li malê hîştiye, hatime, gune ye, wê hîşyar be, bigrî, - Karê got û kela wê tije bû, xwe negirt, giriya.

- Tu here malê, Karê,- Vîktoryayê texmîn kir, wekî li ber pirseke gelekî nebaş sekiniye, -ezê şuxulê te bispêrime Satîkê, heta em binhêrin ka em çawa dikin...

Karê şûn ve vegeriya malê.

* * *

Li ser çokan Ûsivê xizekçî, qamçiyê xwe bi hewa ve bakir û fitande hespan. Hespên cehxur yên têr, bezand. Bi bayê hespan re û bagera wê rojê pey xizekê dûmana berfê rakirin. Wextê kû xizek nêzîkî malên ji gun dût bû, Ûsiv bi serê hespan girt. Dengê zengilê hustiyê hespan û Ûsiv gihîştin Karê û wê pêçeka zarokê hemêz kir, ji malê derket.

Karê û zaro li ser xizekê cîwar bûn, Ûsiv fitande hespan.

- Karê, ezê te bighînim gund, paşê herim nehiyê, ji wir mirovan bînim, - Ûsiv vegeriya, gote Karê,- tu zanî serokê me yekî çiqas bîhteng e, du saet wext daye min, dibêje qey ez şofêr im, xizeka min jî otomobîl e. Malava nizane, wekî hesp jî ruhber in, xûn û goşt in, vê bagerê, vê qiyametê!... De tişt nabe, zehf jî gotiye, ezê te bigîhînimê cî!... Tu zanî ez qedrê te çiqasî digrim!..

Karê ji ber bayê xizekê, gelek xeberên Ûsiv nedi-

bihîst, di mitalên xwe yên kûr de bû, di derheqê pirsên din de difikirî.

Sar bû, lê kurkê kû Ûsiv dabûyê, ew û zaroka biçûk rind sepe kiribûn.

Wê çawa bersiva diya xwe ya feqîr bide, der û cînarê çi bêjin, Karê xwe bi xwe difikirî. Ev zaroka ji kêderê hat? Hela ji diya xwe re her tiştî dikare rast bêje, lê xelk? Derd û kulê wan ne bes bû, derdekî din jî zêde bû. Derd-derd li vir pirsê nav û namûsê ye!.. Wê çawa bike, devê kê girêde, hezar xêrnexwaz hene!.. Lê Riza û Mecîd, kû mîna qereçiya li pey wê digerin?.. Kela Karê tije bû, serê xwe da ser bîhna Saşayê razayî, hêsir ji çavan barîn. Zû xwe girt kû Ûsiv texmîn neke; ê,ê,ê kî çi dixwaze bira bêje, -di dilê Karê de dîsa rastiye xeber dida. Ûsiv nişkê ve lê vegeriya, jê pirsî:

- Karê, eyba pirsê tunebe, ev zara kê ye di hemêza te de ye? Min di pêşiyê de dixwest pirs bikim, lê ev zarê êtîmxanê nîne?..

Karê, kû li hîviya pirsek weha bû û zanibû, ku di derheqê vî karî wê ji vê pirsê dest pêbe, dirêj nefikirî, got:

- Zara min e, birayê Ûsiv!.. Ûsiv metelmayî lê vege-riya, kû ji rûyê wê tişteki texmîn bike, gelo rast dibêje? Ne axir, destgirtiyê Karê... Zar ji wê re ji ku hat? Cemalê destgirtiyê wê ev ji salekê zêdetir e çûye eske-riyê, weha jî dibe?.. Lê... Wî nedixwest di derheqê wê de wisa bifikire. Zanibû, ku kes nikare li ser siya Karê de here. Pêra jî wî qey bêjî kumreşî kir, lê newêribû xwe eşkere bike. Piştî Karê lê bû, vegeriya, bi curekî Karê û zara hemêzê nihêrî, qamçiyê xwe li hewê bakir û fitande hespan.

Ûsiv xortekî kû gundiyan jê hez dikir, bi bejn û bal û kemal bû. Di malê de, di nav der û cînar û hevalan de berbuhêr û qedirgir bû. Lê, heyf, bi çavên xwe ve belengaz bû. Çavên wî yên reş î gir dûr nediqîşirandin, şevkorîbû. Ji ber vê yekê jî ew ji eskeriyê azad kiribûn û di kolxozê gund de dixebitî. Nanakirina wî tunebû, waxtê cînarekî gazî bikira, kû ji bo şuxulekî alîkariyê bide wan. Wan salên şer ên giran, kû mêr di gund de lap kêmbûn, hemû mal jî hewceyî alîkariyê bûn. Ûsiv xîret dikir kû dilê kesekî ji xwe nehêle.

Bi şev dereng dihate malê. Almasta diya wî ya bêsehet bi şevan belengazê ranediza kû hetanî kurê wê nehata mal. Westiyayî û kesirî dihat. Dê kerî nanê ceh û derdane şorba rijî datanî ber wî, wî çend kevçî xwarina germ dixwar û paş de vedikişiya, zef rind zanibû, wekî dê û xûşka wî ya biçûk Asê, niha birçîne.

- Bixwe, lawo, tu ji sibê ve birçî yî!..

- Na, dayê, ez têr im, bide Asê, bila bixwe, min îro li nehiyê nan xwar.

Ûsiv havînê firxûn, zivistanê jî xizek dajot, xebata wî giran bû. Wî hespên xwe wisa xweyî dikir, wekî di hemî nehiyê de hespên wî bi tiliya nîşanî hev didan. Wextê xizeka wî di nava gund re diçû, dengê zengilên hespên wî gişka dibihîst, teva zanibû, an serokê kolxozê diçe nehiyê, an jî ji nehiyê merivên hukumatê têne gund, lewra serok tenê bi xizeka Ûsiv digeriya, lê xebatkarên nehiyê yên joreke an jî mêvanên taybetî bi xizeka wî dahat û diçûn.

Çavên gelek qîzên gund li Ûsiv bûn. Rast e, ji çavan belengaz bû, lê bi bejn û bala xwe ve bedew bû, ser-

wext û laqirdîhezbû.

Waxtê bavê wî çû rehmetê, ew derbasî ser xebatê bû û xwe ji tu tiştî neda paş. Niyet û meremên wî, kû here di înstîtûtê de bixwîne, mîna xewna şevê vala bûn...

Waxtê Cemalê hevalê wî pey şîraniya xwe çû Kara destgirtiya xwe anî, wekî dersxana deha gundê wan Mêrgesorê de kuta bike, qey dibêjî melekek hate gund. Mêr û xortên gund bi bejn û bala Karê ya zirav, bi demê wê yê qemer û çavên wê yên belek, kenê li ser demê wê ve heyr-hijmekar man. Karê mîna xezala çiyayê beyanî timê tîk, serbilind diçû û dihat.

Daweta wan hê nekiribûn. Karê her roj ji gund peya, tenê, caran jî bi tev hevalan dihate mektebê. Di pey dersan, Cemal ew rêvedikir. Dê û bavê wê destûr dabûnê, wekî here mala destgirtiyê xwe. Di herdu gundan de jî zanibûn, wekî ewe destgirtiye û di vê yekê de tiştêkî şaş nedidîtin. Wê qedrê xwesiya xwe wisa digirt, wekî tu dibêjî kesekî ji wê malê ye. Ji dîtî û edetên Kurdan dervediket û bi saya ruh sivikayî, xeysetê xwe yê delal xwe dida hezkirinê.

Ûsiv, kû xortekî qedirgir, bi nav, namûs û xîret bû, bi dil şabû, kû Cemal qîzeke wisa bedew û baş ji xwe re bijartiyê. Qet di fikra wî re jî derbas nedibû bi çavekî xerab li Karê binihêre, an jî niyeteke xerab di dilê wî de pêş de bê. Lê bejn û bala Karê ya bedew, rengê wê yê alavî ne tenê dilê Ûsiv, lê dilê xortên gund hemûyan jî hinavtibû. Ûsiv guh nedida dengê dilê xwe. Wî qedrê Cemal gelekî digirt, ji xortên gund giştan zêde ji wî hez dikir. Lê wexta şer destpêkir, bi tevî gelek ciwanên gund Cemal jî çû pêşiya dijmin şer bike û demeke dirêj deng û xeber ji wî derneket, Ûsiv bi dilekî qenc li ber xwe diket: Wî bi dil dixwest Karê û Cemal bigihîjine

mirazê xwe. Pêşiyê di dilê wî de hesîna hizkirinê ber bi Karê tunebû, wî bi xwe ev yek texmîn dikir, lê nizanîbû çima ew terecana ji hişê wî dernediket û ew hesîna şiriî bere-bere di awazê xwe de duguhast, bi tehrekî din xwe dida hesandinê. Ûsiv xîret dikir kû xwe nede kivşê, ew yek bi zinêkarî hesab dikir, di dilê xwe de Mecîd û Riza jî gunehkar dikir, ku mîna qeratiya li pey Karê digerin. Eger berê xortên gund vedikişiyan, xwe digirtin, nêzîkî Karê nedibûn, lê pey wê yekê, wextê kaxeza Cemal ya reş hat, her yekî di hindava xwe de dixwest kû bi Karê şêrîn bê, menê û Cemal ji destê xwe bernedidan pê re xeber didan, xeber di ber re dihavîtin. Ûsiv jî qîrar dabû, ese Karê bide xeberdanê û merema dilê xwe jê re bêje...

Ji wê xebera nebixêr gelek wext derbas bûbû, lê reng û beşera Karê ya wextekê bi eşq û şa qet xweş nedibû, qey dibêjî Kara berê çûbû, yeke din hatibû. Rast e, dîsa wisa jîr û bi xîret bû, lê ne mîna berê xerberxweş bû, bersiva meriyan kin û rast dida û dirêj li ba kesî nedisekinî... Xênjî malê û xebatê tu nediçû cihekî din, tenê caran diçû, teseliya Seyrana diya Cemale nexweş dikir, kû ji bo wê bûbû gumaneke mezin. Wê bîhn û bîra Cemalê xwe ji Karê hildida, Karê jî di hindava xwe de ew yek ji Seyrana pîr hildida.

Sala kû dest bi şer bû, çend meha şûnde li gundê Mêrgesorê êtîmxane vekirin û ji ciyên din zarên kû bê dê û bav mabûn, hanîne vir. Dewletê ew xweyî dikirin. Berî çûyina xwe ya eskeriyê, Cemal bi diya xwe û diya Karê dişewire, wekî kû ji bo Karê vala nemîne, baş e kû di êtîmxanê de bixebite. Karê jî ji vê yekê dilxweş dibe. Di pey çûyina Cemal, ew tê vir, dest bi xebatê dike, demekê li ba Seyranê dimîne, lê paşê dîrektorê

êtîmxanê odeke biçûk, kû nêzîkî êtîmxanê bû, dide wê, bo kû awqas dûr neçe-neyê. Caran şev nivê şevê diçû-dihat. Lê Karê tu cara Seyrana diya Cemal ji bîr nekir, rojê çend caran diçû ba wê û alîkarî pê dikir.

* * *

Seyrana diya Cemal jineka mêranî ya bi qedr û qîmet, di pey çûyina kurê xwe de ew pir hate guhertin.. Nexweşiya wê ya berê hê lê giran bûbû, sebra dilê wê Karê bû. Her tim, wexta kû kurê wê dihate bîrê, kela wê tije dibû û nikaribû xwe bigirta, gazî Kara bûka xwe dikir, li kêleka xwe dida rûniştandinê, serê wê bi sîngê xwe ve digivaşt û jê re digot:

- Wextê kû tu li kêleka min î, ez zanim kû Cemalê min li rex min e, bîhna wî ji te tê. Gelo çima mektûba wî dereng ket?.. Qe nebe yê ji te re binivîsiya... Kela dilê Karê tije dibû, lê xwe digirt. Zanibû, wekî dilê Seyrana xwesî nexweş e, di ber dilê wê de dihat, digot:

- Bêsebir nebe, inka Seyran, Xwedê bi rehm e, em ê zûtirekê mektûba Cemal bistînin... Çima Cemal nizane em bêsebir li hîviya mektûba wî ne?... Erê, qîza min - Seyranê ew ji hemêza xwe bernedida, digotê, - Cemal zane, tu li vir î, gelekî li hêviya mektûbên wî yî... Mala Hîtler wêran bibe, çawa warê me sar kir, mirazê ciwanan di çavan de hîşt...

Roja kû Seyranê bimire, mektûba Cemal hat. Karê xêleke xurt mektûb sênçik xwe ve givaştibû, venedikir. Perîşana diya wê ew çend roj bû hatibû, zanibû Seyran bedhale, ji ber nivînên wê ranedibû.

Wextê êvarê der û cînar berhev bûbûn, Sefoyê şêx û çend kalên din bi hev şewirîn û qirar dan, wekî ji

mabû, kû ew şîrêtên wisa dide wê.

- Vîktoriya, tu bi xwe zanî, ez çiqasî qedrê te digirim...Ez zanim jiyan zehmet e, kes nizane ji kê re bi çi tehrî li hev tê. Kesera Cemal wê heta heta di dilê min de bimîne. Ji bo min gelekî giran e, bawer nakim, ku Cemal îdî ne li rûbarê dinyayê ye. Rast e, kaxeza wî ya reş hatiye, lê ez bawer nakim, na, na, Cemal heye... Dengê wî timê li ber guhê min e, li ber dilê min e... Dengekî nexuyane timê ji min re dibêje kû ew heye... Bibaxşîne, xwanga min, min hertim şîretên te girtine, lê di vê pirsê de... Na, Vîktoriya, di pey Cemal... Tu kes, tu kes dewsa Cemal nagire!..

Vîktoriya metel mabû, li wê dinihêrî û li ber xwe diket, kû di derheqê wan pirsan de gilî vekir. Wê mîna ewleda xwe ya helal ji Karê hez dikir. Lê vê carê... Vê carê Vîktoriyayê texmîn nekir, kû nêzîkî sîmê dilê wê yê narîn bûye, birîna dilê wê yê ku hê nekewiyayî eşandiye. Lê pê re jî nizanibû çima Karê, kû timê kûr û dûr pirsên jiyanê fem dikir, vê carê gumana xwe bi tiştê bêguman re girê dida.

* * *

Wexta xizek li ber derê mala bavê Karê sekînî, Perîşana diya wê ji dengê zengilên stuyên hespan pêra pêra derket der, çav li qîza xwe ket, bû zarîna wê, xwe havîte pêsîra Karê.

- Pîî, çavên diya te kor be, Karê, ev tuyî, vê qiyametê çi bûye kû tu hatî?... Ev zara kê ye?... Hahanga pêçeka kurik ji destê wê hilda, bire malê.

- Ez gelekî sipas dikim, Ûsiv, te cefa dît, -Karê gote Ûsiv û xwest ew bê malê, lê xwe bi xwe jî nizanibû

çima, xwe girt.

- Çi cefa, Karê, ez hazirim ji bo te heta perê dinê herim!.. Tê kengê vegeirî, ez bême pey te?..

- Na Ûsiv, zehmetê nebîne, ne pêwîst e, -Karê demekê kerr li Ûsiv nihêrî, paşê got, - Ûsiv were hundir, te serma girtiye, parî nan bixwe, paşê bi rê bikeve, - got û qey dibêjî kû ji gotina xwe poşman bû, serê xwe berjêr kir...

- Mal ava be, tu zanî ez î bi lez im!.. Lê te negot, ka tê kengî vegeirî?

- Ez divê sibê zû li ser xebatê bim, - Karê gotê,- wê heta sibê xweş be, riya saetekê ye, tu zehmet nebîne.

- De, bi xatirê te, dereng e!.. Sibê li hîviya min be, Karê tu bêî min bi rê nekevî, - Ûsiv got û dîsa fîtande hespan. Wê demê dengê Perîşanê ji hundir hat:

- Karê hûn çima nayêne hundir, xort kiye, gazî bike bira bê, xwe germ bike, parî nan û xwarin bixwe. Xeberdan hê di devê wê de bû, Karê hate hundir.

- Ev kurê kê bû, min pak dîna xwe nedayê, çima te hişt ew wisa vegere, şerm bû, lawo, lê tiştên wisa dibin?

- Çima ez hawqas bêfam im, inkê, tu ji min re wisa dibêjî. Min jê re got, nehat, lez bû... - Karê zû-zû kincên xwe yên ser ji xwe xist, li ber sobê rûnişt, kû Perîşana dê nû dar kiribûyê û gurr dişixulî. Perîşanê, kû Saşaê biçûk danîbû li ser nivînê vekirî û kûr razabû, ji Karê pirsî:

- Karê, te çima ev zara êtimxanê bi xwe re aniye?

- Na, dayê, ew ne zara êtimxanê ye, di êtimxanê de zarên weha biçûk tunene.

- Lê?

- Ez jî nizanim, dayê, -Karê got û dîsa kela xwe

negirt, bi herdu destan bi serê xwe girt û bû îskîniya wê, kerr giriya.

- Weyla çavên diya te kor bûyê, -Perîşanê serê qîza xwe hemêz kir, di ber dilê wê de hat,- bi van êtîman re emrê te pûç bû... Belkî kilîta reş bi devê Hîtler bikeve, di ruyê vî şerî de ev xelqa hemû çawa dizêre!.

- Karê lawo, çîma di êtîmxanê de cî tunebû, te ev tîfal di vê sur û sermê de bi xwe re aniye vir?

- Ew ne zara êtîmxanê ye, dayê, -Karê got û li dê nihêrî, ew zara jineke Êris a rêwî bû, li ba min hîşt, lêxist çû...

- Tu çi dibêjî, lawo, ez fem nakim, -destên Perîşanê di ber de hatin, vejeriya, li çavên Karê nihêrî, dîsa jê pirsî, -ka hela ji min re bêje ev çi giliye tu dibêjî, ûrisa çi, halê çi, ûris ji te re ji ku hat, derdê me ne besî me bû, eva jî ser de?

- Dayê, di vê pirsê de gunehkariya min tune! Sebir bike, ezê ji te re yeko-yeko bêjim! -Wê dîsa serê xwe kire ber xwe, xêlekê kerr fikirî, paşê dûmayî kir:

- Mîna hercar ez nû ji xebatê vejeriyabûm. Xazila ez wê şevê qet nehatima malê... Keçikan ji min re got, wekî idî dereng e, li ba wan bimînim, lê min da qama xwe... Dayê, kî di şûna min de bûya wê wisa bikira, ew feqîr û zara wê qefilî bûn... Karê hûrgilî bi dê re gilî kir û serê xwe kire ber xwe, li hêviyê sekinî, ka wê diya wê çi bêje.

Perîşana feqîr ev kû bihîst, xwe negirt, li herdu çokê xwe xist, bû lûbe-lûba wê, di nav malê de çû-hat, pêra jî digot: "... Ez porkurê, çawa bikim, ev çi tenîbû hat bi me geriya?.. Emê çi bersiva xelqê bidin?.. Bextreşê, bextreşê... Bextê hebûya, mêrê te yê li ba te bûya... Di rûyê vî şerî de ewledê xwe havîtiye... Lê, havîtiye-

havîtiye, -ew nişkê ve bi hêrs vegeriya aliyê qîzê, - te çima ev tîfala hildaye-haniye vir, ezê ji xelqê re çi bêjim?.. Te çawa haniye wisa jî paş de bibe!.. Hawqas êtîman xweyî dikin, viya jî xweyî bikin!..”

Karê demekê, bêdeng li çavên diya xwe nihêrî, ew jî difikirî, eger vî tîfalî li vir bihêle-here, diya wê yê ji der-cînanan re çi bêje?

Bêje neviyê wê ye? Wisa jî ji hezkirinê wê ji bo xatirê wê û Cemal edetên miletîyê neda ber çavên xwe, rê dayê kû bê def û dewat here mala destgirtiyê xwe, di gundê wan de di dersxana dehan de bixwîne...

- Lawo, -dê dîsa li qîzê vegeriya, -çima çavên diya te kor bûye... Tu zanî tarq-farqa min tuyî, eger ev zara te ye helalbûya, min ê ew mîna roniya çavên xwe xweyî bikira... Çima tu nizanî, lawo, em wisa jî ji nav dev-dibara dernayên, hezar cure giliyan dibihêm... Mêrê te çû, venegeriya, belkî mala Hîtler kavla kulêbe, dûrî minî, yek dibê ha, yê din dibê ha... Rast e, ez ji bo nav û namûsa te serfiraz im, lê ez dikarim devê xelqê girê bidim? Ev bes nîne, te eva jî di ser de hanî kire bela?

- Dayê, -Karê bi kela dijî vegeriya li aliyê dê, - wisa dixuyê kû tu ji min bawer nakî, ji gotinên xelqê bawer dikî? -got, demekê sekinî, qey tu dibêjî destekî nedxuya ew defandin ber bi kurikê razayî. Hilda hemêza xwe, bi xwe ve givaşt û xwe negirt, giriya. Dê kû ev dît, dilê wê jî tijî bû, serê Karê hemêz kir, bi kelogirî jê re got:

- Megirî qîza min, -ew ber dilê xwe de hat, - hela rûnê, em aqil bidine aqila, ka em çawa bikin? Xeberdan di devê wê de bû, Geveza cînara wan di dêrî de hat. Perîşanê û Karê, kû rind ha ji xeysê Gevezê hebûn, xeberdana xwe guhastin. Karê zaro hahanga danî ser nivîna, hêsirên çavên xwe zû paqîş kir û li ser

kursiya nêzîk rûnişt, lê Perîşana dê çû pêşiya Gevezê, bi zarê şîrîn ew keremî hundir kir:

- Were rûne, xuşka Gevezê , Kara te jî eva lezeke hat!...

- Pîî... Tu ser bi çevên min re hatî, Kara min, -Gevezê zimanpenî gotê, bi herdu destan bi serê wê girt û sûretê wê yê hê ji hêşiran şil ramûsa, -Xwedê bi xêrke, qîza min, çima wisa pirçûkiriya, tu tişt nebûye? -Gevezê bilind-bilind got û veşerîya, li pêçeka kurik nihêrî, -pîî, çi zareke rind e, Xwedê xweyî bike, zara kê ye?

- Xûşka Gevez, Kara te hinekî bêkêf e, -Perîşanê ser re xarand, -bi çi xizmetê hatî?

- Qe, hema wisa, xûşka Perîşan, -min got ka binhêrim halê te çawan e!

- Halê min yê çawa be, Xwedê mala sebeba xirab bike, kû em kirine vî halî. Perîşanê ev gilî bi curekî wisa got, wekî Gevezê texmîn kir, kû hizûra wê, wê demê di mala wan de nayê xwestin, hîşt-çû.

- Gevezê niha temamiya gund pê bide hesandinê, - Perîşanê kire wişe-wiş û di nav malê de çû-hat, -lê wê çawa bibe?

- Çima min dizî kiriye, qavî kiriye? Gevezê here çi bêje? -Karê bi hêrs got, -inka min a ezîz, -ew di ber dilê dê de hat, - çima tu min nas nakî? Çima bi gotina hinekên din...-Kela wê tijî bû, xwe negirt, -kî çi dixwaze bira bêje, eniya min vekiriye!

- Çima wisa dibêjî, lawo, em bi xwe li serên çiyar najîn!..

- Ez zanim tu dixwazî çi bêjî!.. Zarê bibim, bidime êtîmxanê, pêsîra me jê xelaz bibe. Lê êtîmxane jî zarên awha biçûk hîlnade, bidime hinekên din, erê? Ez di derheqên van yekan de fikirîme... Dixwezî, ez rêka

here hêsa ji te re bêjim? Em vî tîfalî bi pêçekê ve daynin ser berfê, saetek jî nakşîne, pêşîra me yê jê xelaz be, -wê got, bi kela tijî ber bi pêçeka kurikê biçûk çû, kû hîşyar bûbû, çirûsiya lempê dinhêrî. Serê xwe danî ser pêçekê, azayî dan hêsirên xwe, kû xule-xul bû dibarîn.

Te digot qey Perîşanê çûbû dinyayeke din, halê ewleda xwe fem dikir, texmîn dikir, wekî xwîna wê tercanê ser zarê dikele. “De bira zara wê bûya, wê çi bûya? -xwe bi xwe fikirî, -hela ciwan-ciwan bê miraz ma...” Ewê nîfirî qedera xwe, qîzê kir û rabû nivîn danîn. Dê û qîzê alîkarî dane hev, pêçeka zarê guhas-tin, şîv danê, razandin, xwe bi xwe jî ker û lal, bê şîv serê xwe danîn razan, bi wê gumanê, wekî siba bê, xêr û silametî jî pêra.

* * *

Di pey sur û serma, bagera duh ewrê berfê yê çîle-querqaş ji hev bela bûbûn, bûbû çîk-sayî. Bîhna bayê bakûrê yî sar dihat, qey tu dibêjî dikete nava hestuyê meriya. Ûsiv temamiya şevê hespên xwe têr kiribû, teng û ber, gem û hevsarê wan ên kapokkirî hazir danîbû, wekî hela hê tavê nedayî, li ber derê Karê bise-kine. Rast e, westiyayî û kesirî bû, lê ji şabûna xew nedikete çavan... Wî qîrar dabû kû di rê de serê giliyan veke, derheqê xwestin û derdê dilê xwe, ji Karê re bêje.

Gewrayî nû ketibû sibê, wî hesp li xîzekê girêdan, gîhayê kudeyî nerm tije xîzekê kir, kulavek ji malê hanî li ser gîhê raxist, apinciyê serokê kolxozê yî reş û kurkê ji postê pêz çêkirî danî ser û bi rê ket...

Di rê de fikran rê nedidane hev. Nizanibû yê xeber-

dana xwe ya bi Karê re, ji çî dest pê bike. Gelo wê çawa qebûl bike, wextê hîvî û meremên dilê xwe bêje, ne axir heta niha ew bi tehrekî din nêzîkî wê dibû. Lê niha?.. Wî çaxî wê bêje: Ew sax be jî bona min e, mirîbe jî bona erdê ye!

Wextê xizeka wî gihîşte perê gund, wî rişma hespan kişand, peya bû, zengilê hespan havîte stukura wan; wî mexsûs zengil bi hespan ve nekiribû, wekî di gund de kes pê nehese kû ew kuda diçe.

Karê, ku temamiya şevê di nav nivînan de xew neke-tibû çavan, sibê zû rabûbû, karên xwe yên çuyinê dikir. Diya wê û Saşayê biçûk hê razayîbûn. Hişê wê de fikra rê nedidane hev, yekê ya dinê înkâr dikir. Lê di pîrsekê de wê qîrara xwe dabû: Wê Saşayê biçûk bo xwe xweyî bike, mezin bike!..

Wextê dengê zengilên hespên Ûsiv hate bihîstin, Karê hahanga kincê xwe yên germ li xwe kir, bi ser pêçeka Saşa de mêl bû, sûretê wî yî di xewê de sorbûyî ramûsa û vegeriya ser dê:

- Inê, guh nede xeberdana xelkê, kî çî dixwaze bira bêje! Qey qedera min de weha nivîsiye... Emê Saşa ji xwe re mezin bikin, dibe kû ew dewsa xemên min û te tijî bike. De ma xatirê te, dayê, -wê dê hemêz kir, hate rûyê wê, - ezê ji vir ha ve zû-zû ser te de bêm, çî lazime ezê bi xwe re bînim!.. -Karê got û derket der. Ûsiv hazir hîviya wê sekinîbû. Karê li ser kulavê ser gîhayê nerm rûnişt, piştî xwe kuta piştêka xizekê, lê Ûsiv apinciyê germ havîte ser navmîla wê, bi xwe jî li rex wê rûnişt û ajot. Xêlekê herdu jî kerr bûn, ne Karê, ne jî Ûsiv nizanibûn ji çî dest pê bikin. Hulm-gulma firnikên hespan û xûdana wan wê siba çîke-sayî teyê bigota ji sîtila li ser agir dikişiya.

- Birê Ûsiv, -Karê hêdîka got, -tuyê serma bikî, bikeve bin apincî. Ûsiv, kû ne li hîviya vê gotinê bû, ruh-darbûyî di kêleka Karê de bi cî bû û li aliyê apincî yî vala havîte ser xwe. Karê, kû nihêrî apincî çawa lazime Ûsiv nanixême, bêtir nêzîkî vî bû. Ûsiv kurkê ser xizekê havîte ser lingên xwe û Karê. Dizgîna hespan sist berda, wekî ew hêdî, bi hemdê xwe herin, kû ew wexta ji bo wî giranbiha, dirêj bikişîne. Wexte ew bi rex hev rûniştin, alaveke germ herdu ciwana hilgeriya. Karê dixwest hewekî xwe ji dûrî wî bigre, lê qewateke nediyar ew bend dikir. Wê herdu destên xwe yên bêlepik kiribûn nava lingên xwe, da ku serma negire. Ûsiv bi destê rastê bi dizgîna hespan girtibû, lê destê xwe yî çepê kire bin kurk. Bêyî hemdê wî destê wî çû ser gîtka Karê. Wê xwest, destê wî wêda bike, lê Ûsiv bi destê wê yê germ girt. Wê kir destê xwe bikişîne, lê bi xwe jî, nikaribû çima, germaya destê Ûsiv lê xweş hat û paş de nekişand. Alaveke şîrîn ber-bistanê wê hilgeriya û bere-bere hilkişiya jorê, ber bi sûret û lêvên wê... Wê demê qey dibêjî damarên herduyan gihîştine hev û xûna wan tevhev bû...

Karê demeke weha şîrîn cara pêşî di hemêza Cemalê destgirtiyê xwe de dîtibû û demekê wê weha dizanibû kû destê Cemal e, tenê destên Cemal mîna hevirmiş nerm bûn, lê ev dest zivir û hişk bûn...

- Karê, hêviyeke min ji te heye, -Ûsiv destê Karê berneda, gotê.

Karê kerr vegeriya, li çavên wî nihêrî. Ûsiv ji rengê wê texmîn kir, wekî ew dixwaze bizanibe hîvîkirina wî çiyê.

- Ji vir ha, îdî ji min re nebêje bira... Karê, kû qey bêjî ji vê dinê biryabû û bê hemdê xwe, xwe sipartibû Ûsiv,

di ber xwe de got:

- Kes ji we bira nekeve halê min, hûn gişk jî bêînsafîn... Kê-kê, lê tu qet na, seba xatirê Cemal. -Wê gilyê xwe kuta nekir, kesera kûr rahîşt û xwe negirt, kela girî hat, di gewriyê hasê bû... Ûsiv destê xwe bir bin çenga wê, berê wê ber bi xwe kir. Çavên Karê yên reş tije hêsir bûn. Wê bi destmalê çavên xwe zuha kirin, destê Ûsiv da alîkî û herduwa kerr li çavên hev nihêrîn.

- Karê!..

Karê bi tamamî teslîmî Ûsiv bûbû, xwe sipartibû wî û bi wê dihat kû wê demê mîna kevtokê buhurtî di hewê de perwaz dide. Ûsiv destê xwe bi hustiyê wê re biribû, bîhna wê terecaniyê xweş hildikişand. Paşê lêvên wan ên ji sura zivistanê hinekî terikî û zivir' gihîştine hev. Hespan, kû wedekî dirêj dengê xwediyê xwe nebihîstibûn, di nava rê de sekinîbûn, mîna ku nedixwestin evîna herdu ciwanan betal bikin. Karê weke karxezala beyanî ji nişkê ve silikî û ji hemêza Ûsiv derket.

- Ûsiv, tu çima wisa dikî, çima derdê min hê giran dikî, ne tu hevalê Cemalî herî hezkirî bûyî?.. Çima bênamûsiyê tînî rûyê min?.. Ne axir ez jî merî me, çima ji min venagerin... Lê, wekî yek me bibîne?..

- Bibaxşîne, Karê, min nedixwest dilê te biêşnim, hemû tişt bêhemdî min bû... -Wî got, apincî havîte ser Karê û hesp qamçî kirin. Xêleke xurt Karê kerr bû, dilê wê dikuta, ji bo kirina xwe, xwe gunekar dikir. Lê wê berê-berê de di nav xortên gund de, gişkan pirtir qedrê Ûsiv digirt. Hela berî çuyina Cemal ya eskeriyê, wê wexta xeberdanekê, fikra xwe di derheqê xortên gund de ji Cemal re gotibû û Cemal kêfxweş bûbû,

wekî destgirtiya wî wisa kûr û dûr difikire, meriyan rind nasdike û rast bi qîmet dike, bedewiya meriyan di nav ruhên wan, di xeysê wan de dibîne. Cemal wî çaxî bi henek ji Karê re gotibû: “Tu jî reş î, lê xweş î.” Ew ji vê gotinê nexeyîdibû, lê bersiva Cemal weha dabû: “Ez ne reş im, lê dîsa xweş im.” Paşê, waxtê wan xortên gund yek bi hemberî yê mayîn kiribûn, Karê fikra Cemal di derheqê Mecîd û Êsiv de qebûl nekiribû. “Tu sûretê Mecîd yê mîna keçika sor û kincên wî yên modnî dinhêrî?.. Ew tiştên xapînok in... Tevayiya dinyakê dikare di dil û ruhê Êsiv de bi cî bibe... Lê bejn û bala wî, xeberdana wî ya baqil û sirafetê wî... A, evanane, bedewiyê û şuretê didine meriyan. Cemal bi fikra Karê kêfxweş bûbû û bi laqirdî jê pirsîbû: “Lê te ji bo çi ji min hez kir?” “Tu him bi xisyetê xwe ve bedew î, him jî bi bejn û bala xwe ve. Xwedê kêma cara du xwezila dide yekî. Di vê pirsê de bextê min lêxistiye”, wê bersiva Cemal dabû.

- Êsiv, ji min nexeyide, -wê serê xwe ji bin apincî derxist, gote Êsiv. - We qedera min a reş xwe re kiriye mane û dixwazin qerfê xwe bi min bikin, bi nav û namûsa min bilîzin... Bikeve bin apincî, tuyê serma bikî -Karê kû dît ew wê hişkiyê ji bin apincî derketiye, dizgîna hespan sist berdaye û ketiye mitalên kûr, bi xemxurî gotê. Êsiv vegeriya, wê nihêrî, bi curê xeyd gotê:

- Karê, tu çima timê dibêjî hûn, hûn, pirane xeberdidî? - Karê cî vekir, ew dîsa kete bin apincî, - bi fikra te re çawa derbaz dibe, wekî ez dixwezim bi nav û hurmeta te re bilîzim, tu çawa cesaret dikî tişteki wisa ji min re bêjî? Çima ez ewqas bêfem im? Min û Cemal mîna bira ji hevdu hez dikir. Lê bextê wî nehanî, qey

qedera wî jî wisa bû? Ez ji te venaşêrim, Karê, wextê Cemal tu xwestî û hanî gund, ez ji vir û mala Xwedê şa bûm, wekî wî ji bona xwe hevaleke jiyane baş jibartiye. Ji te re rast bêjim, min bi sidqê qenc, bêqelpî di dilê xwe de xwezilaya xwe bi Cemal hanî, lê tu cara tiştên xirab neketiye dilê min. Eger tişteki wisa hebûya, te ê texmîn nekira, rast bêje... Pey vê xebera nebixêr, wextê ev fikra hate serê min, wedekî dirêj ez mîna sewdasera bûbûm, min cesaret nedikir bi raste rast li çavên te binhêrim. Bi kurtî, rastiya jiyane, hesîna dilê min î gurr ez mecbûr kirim dilê xwe li ber te vekim. Rastî ev e, Karê, dixwazî bawer bikî, dixwazî na!.. Eger tu niha min naxwaze jî ez ji te naxeyidim... Piştî yekî mîna Cemal!...

Wextê vê xeberdanê Karê dîsa xwe sipartibû Ûsiv û dengê dilê wî rind dibihîst, wê zanibû ev xeber hema rast ji wî dilî tîn, digihîjîne wê. Ew demeke şirîn û xweş bû ji bo Karê. Pey derd û kulên giran wê dema kurt azayî dabû hesînen wê yên ciwantiyê û ker-lal guhdariya Ûsiv dikir. Ûsiv bi dilovaniyê, milekî xwe di stuyê wê re biribû û serê wê bi sîngê xwe ve givaştibû. Nişkê ve dengê kûçikan hat - Ûsiv û Karê serê xwe ji bin apincî derxistin, dîtin, wekî hespan ew hanînegîhandine pêş gund- Karê mîna xezala beyanî ji ser xizekê çingkir-bazda erdê, berê xwe da gund, bi lez çû û pêra jî Ûsiv re got:

- Ez kû gihîştme gund, paşê li pey min were, ez porkurê bûme sosret,- got û lezand. Bedena wê berebere di nav dûmana hişkiya sibê de winda dibû, Ûsiv ji xizekê peya bû, cilê hespan havîte ser, xurome gîha havîte ber wan û ker li pey rêça Karê nihêrî. Lê-lêbû bida pey, vegeirîne, fikrên li tevhev rê nedidan kû rast

bifikire. Şa bû, wekî Karê giliyên wî teksîr nake, lê bi xwe jî rind zanibû, wekî ji bo Karê halekî gelekî bi zehmet qewimiye, kû nikare jê derê. Lê ew zara kû hanî ba diya xwe?.. Ji bo Ûsiv ew jî tiştêkî nediyar bû. Wî li aliyê gund dinihêrî...

* * *

Almasta diya Ûsiv zû ve texmîn kiribû, kû kurê wê hatiye guhastinê, kê m xeber dide, mîna berê nîne, niha her gelekî li bejn û bala xwe dinihêre, ji ber neynikê bi dûr nakeve, dixwaze qeşeng û bedew be. Almast di dilê xwe de şa dibû, wekî heye-tune Ûsivê wî çav berdaye qîzekê, lê ew kî ye, jê re ne eyan bû û rê û firset lê digeriya kû jê bipirse. Ya kurt, serê pirsê wisa vebû. Dê jê pirs dike, Ûsiv jî ji wê venaşere û jê re hemû tiştî dibêje. - Yadê, min ê zû-dereng ji te re bigota, -ew dibêje,- niha ez dixwazim bizanibim, ka fikra te çiyê di derheqê vê pirsê de? Şika Almastê diçû ser hemû qîz û bûkên gund, lê tu cara şik nedikir ji bo Karê. Wê kû ev yeka bihîst, demekê ji guhên xwe bawer nekir.

- Kara destgirtiya Cemal?..

- Erê, dayê, ne tu bi xwe zanî, kaxeza Cemal ya reş zû ve hatiye. Paşê qîzên mîna Karê!..

- Qusûra Karê tune, Ûsiv, ez zanim, -dê ber giliyê kur de tê, lê xelk, der û cînarên me wê çi bêjin?.. Lê Karê? Te qet jê pirsî, ew qayil dibe an na?

- Qayîl nebe jî, yek e, ez ê birevînim, -Ûsiv bi henek dibêje û dest stuyê dê re dibe.

- Ez qurban, Ûsiv, tiştên wisa neke, Karê destgirtiyê, paşê ji bo me, nav û hurmeta me nepak e, -dê nizanî ji şabûnê, nizanî ji xofa revandinê bi tehrekî tevhev dibe,

şîreta didê. Ûsiv jî di bin bêfila xwe de dikene.

- Lê tu bawer dikî, wekî ez ê tiştêkî wisa bikim, dayê?
Heta kû razîbûna Karê tunebe, dibe?

* * *

Axlêve bû. Pencê tavê nû avîtibûn li serê çiyayên bilind. Tebîyet, jîyan hişyar dibûn. Ûsiv hespên xwe yên têrxwarî destkêş hanîbûn ser kaniya ber avayê êtîmxanê, av dida. Wî zanibû, kû di wê saetê Karê ji malê diçe êtîmxanê an jî ji êtîmxanê diçe malê. Hespan têr av vexwaribûn, sekinîbûn, lê Ûsiv Karê nedidît. Wî hertim hespên xwe dihanîn ser vê kaniyê û caran rastî Karê dihat, pê re xeberdida.

Karê, waxtê dinhêrî dor-bera kesek nêzîk tune, disekinî, silava Ûsiv vedigirt, bersiva pirs-pirsîyarê wî dida û dîsa bi lez diçû. Vê carê, waxtê wê texmîn kir, kû Ûsiv hîviya wê sekiniye, lê wê nabîne, qestbenda nêzîk çû, wekî Ûsiv wê bibîne.

- Siba te bi xêr, Karê, -Ûsiv waxtê Karê dît, silav dayê. -Tu xwe ne bi lez bî, ez dixwazim bi te re xeber bidim, lê nizam kingê û li ku derê?

- Bêje, Ûsiv, çi dixwazî? -Karê, serî di ber de sekinîbû û di dilê xwe de texmîn dikir Ûsivê çi bêje.

- Hema li vir?

- Lê li kîderê?

- Ger ez bême malê, tê min qebûl bikî? Pirseke min a ferz heye, ez ji te re bêjim.

Karê demekê fikirî, bersiva wî neda, bi lez çû xebatê. Dilê wê dikuta, sûret lê sor bûbû. Vîktorîyayê ew yek texmîn kir, li kêleka wê rûnişt û gotê:

- Tu îro bi tehrekî dinê yî, Karê, çi bûye, çima dîsa tu

tevhev bûyî? Dibe kû kurik nexweş ketiye? De wekî na, îdî çi difikirî? Çima em dikarin awqas zaran xweyî bikin, nikarin wî tîfalî jî xweyî bikin? Ne axir Badalyan bi xwe ji te re gotiye kû wî bînî vira, an jî, eger naxwazî, wê hemû curê alîkariyê bidine te, wekî tu bikaribî wî mezin bikî. Hemû heval û hogirên te jî li ber te sekinîne, çima tu li ber xwe dikevî?..

- Na, Vîktoriya ji bo kurik îdî çi bifikirim, çi bûye bûye carekê. Qey di qedera min de weha hatiye nivîsandinê!.. -Karê got û bêdeng ma.

- Çi ye, dibe kû dîsa wî Mecidî pêşiya te girtibe, tişt-mişt ji te re gotibe?.. Karê, xwenga min, tu ya şîretan nînî, bi nû ve te şîret bikim. Tu bi xwe dikarî dinyakê şîret bikî. Xwe bi nû ve Cemal paş de venagerîni. Çima tenê Cemalê te çûye, venegeriyaye? Lê kanê bavên van zaran, kû niha em xweyî dikin. Şer e lê çi dibêjî? Tu rind zanî, ordiya me wê wan faşîstên dev bi xwîn îdî ji welêt radiqetîne. Lê ew bi saya çiyê? Bi saya xwîna hezaran Cemalan e... Bê wê yekê nabe. Dilê xwe fireh bigire, jiyan hê li pêşiya te ye!... Ji xortên, kû çavên wan li te ne, bi fikra min, di nava giştan de, ez ji bo te yê herî hêja wî Ûsivî dibînim. Tu zanî, bi ya aqilê xwe bike!.

- Nizanim, Vîktoriya, ez ketime nava du keviran!..

* * *

Karê êvarê dereng hat malê. Kesirî bû. Xebata rojekê ya giran û fikir-mitalê qedera wê ew ji hal xistibû. Xwest bikeve nava nivîna, rehet be, lê kete bîrê, wekî Ûsivê bê. Zû-zû mal da hev, sobe vexist, da ku tîn bikeve odê, (êvarên pêşî yên biharê sar bûn). Xêleke

xurt şûn de derê wê nerm kutan. Karê hahanga rabû. Zanibû Ûsiv e, lê sekinî, demekê fikirî: Dêrî lê veneke, bêje careka din bê, niha bêkêf e. Lê qey bêjî destekî nediyar ew ber bi derî def didan. Berê ewlîn li ber neynikê sekinî, li xwe nihêrî, porê xwe rast kir. Derî dîsa kutan. Wê nerm pirsî -kî ye? Ûsiv hêdî navê wê hilda. Karê kû derî vekir, ew bi lez hate hundir, derî li dû xwe girt.

- Ûsiv, min nedixwest derî li te vekim, lê...lê nizanîm çima... -Wê li çavên Ûsiv nihêrî.

- Karê, ew çi xişûşe di dilê te de, wekî wisa bi du diliyî. Çima ji min re rast nabêjî? Niha ez hatime, gere tu dilê xwe li ber min vekî. Eger naxwazî, ez ê paş de vegerim...

Ûsiv nêzîk, pêşberî Karê sekinîbû, nizanibû çi bigota. Ûsiv destê xwe bir bin çena wê, serê Karê hilbirî û herduya li hevdu nihêrîn. Ûsiv bi herdu destan girkê milê Karê girt. Wê terecanê wa zanibû kû lingên wê ji erdê hatine birînê, di hewêdane: Wê serê xwe hêdî danî ser sîngê Ûsiv. Ûsiv bi hezkirin ew bi sîngê xwe ve givaşt. Ji kela dilê ciwantiyê ew qey bêjî ji vê dinya heq biryan, agir-alava dilê herdu ciwana tevhev bû, germayîke xweş di weynaxê wan hilgeriya û xwe bi xwe jî texmîn nedikirin çawa lêvên wan gîhîştine hev. Karê bi tamamî teslîmî Ûsiv bûbû û wî bi herdu destan navkêleka wê girtibû. Karê mîna kara xezala beyanî di hemêza wî de dipirpitî. Ji wê xazlaya cinetî Karê hê zûtir hişyar bû, tenê hêdî û bi hezkirin got:

- Ûsiv!!!

Dema dinê ew ji hemêza Ûsiv derket, li ser kursiyê li ber text rûnişt, bi herdu destan bi serê xwe girt, xêlekê kerr bû, paşê rabû, kursiyê bin xwe da Ûsiv, bi xwe ser

nivînê xwe rûnişt, got:

- Rûne!

Ûsiv rûnişt. Xêleke xurt herdu bêdeng rûniştibûn, nizanibûn ji çi dest pê bikin. Paşê, Ûsiv serê pirsan vekir:

- Karê! Ez hatime em tevayî qirar bidin... Bi vî tehrî him ji bo min û him jî ji bo te dest nade. Qederê weha kiriye, milletê me weha dibêje, tu zanî. Tu kes ji ber qedera xwe nikare bireve. Çawa tê kifşê, qedera min û te bi hev re hatiye girêdanê. Kê zanibû wê weha bibe?

- Ez zanim, Ûsiv, tu kes ji qedera xwe nareve. Lê vê gotina pêşiyên me jî bîr neke, siba xweş di sibê de xweş e. Ez porkurê di ber kîjan derdî de li ber xwe bidim. Hîviya min, di vê dinê de diya min a feqîr maye... Kela dilê wê dîsa tije bû, xwest fikra xwe dîmayî bike, lê xeber di gewriyê de man. Ûsiv di ber dilê wê de hat:

- Ezîza min, çima wisa dibêjî, lê ez?.. Wisane tu min xerîb hesab dikî... Xeber Ûsiv jî biryan, wê demê nizanibû çi bigota, wekî kela dilê Karê dayne.

Karê zûtirê hate ser xwe. Mîna hertim rast fikirî.

- Ûsiv, niha, di vî halê min î nepak de, waxtê derba jiyânê li min ketiye, yek lazime destê xwe dirêjî min bike... Ez ji te, ji xemxuriya te dilxweş im... -Karê dixwest tişteke bigota, Ûsiv giliyê wê birî:

- Ez qasî ruhê xwe ji te hez dikim, Karê, lê tu?.. -li gune-gunê çavên wê nihêrî. -Pirseke bide min...

- Ûsiv, -Karê demeke xurt fikirî û bi hemdî xwe got, -Ez naxwazim ne te, ne jî xwe bi xwe bixapînim. Hezkirina Cemal wê di dilê min de bi min re here gorê... Ji min nexeyîde, ne jî dixwazim dilê te biqusînim. Eger bêjim, wekî di pey Cemal, ez ê bikaribim ji yekî dinê hez bikim... -Karê serê xwe bilind kir, li Ûsiv nihêrî, kû li tevhevbûyî û bêsebir li hîviya bersiva wê bû. Karê

xwe hinekî kerr kir, paşê, dûmayî kir:

- Ez jî, Cemal jî timê li ser wê fikrê bûne, wekî di nav heval û hogirên wî de xortê herî baqil î baş tuyî.

Ûsiv, kû hîviyêbû, wekî pey hawqas nêzîkbûnê, Karê yê pirsra dawî bidê, wekî ewê jî mîna wî hezkirina xwe diyar bike, pey vê gotina Karê xêleke xurt kerr difikirî, qey bêjî pêla bayê sar hat, ser kela dilê wî re bihurî. Paşê li ser gotinên Karê kûr fikirî, xwe bi xwe jî texmîn kir, ku gotinên wê bi heq in, hezkirina mîna ya wê û Cemal wisa zû nikare bitemire. Lê li rastiya jîyanê dinhêre, zane, wekî pey tiştên çuyî nakevin. Bo kû ber dilê wî de bê, dibêje, wekî wê û Cemal di nav heval û hogiran de ew ecibandine. Ji vê gotina Karê tê kifşê, ku rast e ew ji wî heznake, lê qebûl dike kû jê re bibe hevala jîyanê. Vê fikrê dilminî dida wî. Lê dilê wî ji vê gotina Karê birîndar bûbû, nedixwest xwe kêmbike. Ji wê re got:

- Ez nehatime ba te, ji bo recoyê, wekî gunê xwe bi min bînî...

- Ûsiv, -Karê got û ji ciyê xwe rabû, ber bi wî çû, -ji min nexeyîde, tu hê min ji nêzîk ve rind nasnakî. Çi kû di dilê min de hebû, min ji te re rast got, lê dilê min ji min re dibêje, wekî xortê mîna te hêjayî hezkerinê ne...

-Karê got û bi dilovanî destê xwe danî ser serê Ûsiv, kû berjêr dinhêrî. Ew ji ciyê xwe rabû, çavên Karê yê bi aqil nihêrî û ew hemêz kir. Herdu demeke dirêj di nav odê de hemêza hev de bûn, ji ramûsanê têr nedibûn. Paşê Karê ji hemêza wî derket, çû li ser nivînê xwe rûnişt û got:

- Nîvê şevê ye îdî, Ûsiv, here!...

Ûsiv hat, li kêleka wê rûnişt, destekî xwe di stuyê wê re bir, destê dinê bir nav sîng û berê Karê. Karê bi

herdu destan destê Ûsiv girt, li çavên wî nihêrî, hêdîka got:

- Ûsiv, tu çi dikî?..

Demekê wê xwest kû nehêle Ûsiv nêzîkî wê bibe, paşê destên wê ber de hatin û azayî da destên Ûsiv. Xêleke xurt bi hev şa bûn, paşê Ûsiv hêdî got:

- Karê destûrê bide ez îsev li ba te bimînîm... Karê deng nekir, bi herdu destan çavên xwe girt, hêdî piştosan li ser nivînê xwe palda...

Di derheqê vê yekê de, wekî Ûsiv û Karê qerar dane kû bi hev re bizewicin, mîna bayê birûskê di gund de belav bû. Piste-pista jin û bûkên gund bûn. Her yekê tiştê digot. Mêrên gund, bi dil li ser qerarê Ûsiv û Karê şa dibûn. Qedir û qîmetê Ûsiv di gund de rind bû. "Ka hemû xort mîna Ûsiv bibûna, -gundiyan ji hev re digotin, -walle Ûsiv û Karê hêjayî hev in, Karê li ber çavên me mezin bûye, qîzên mîna wê kê in, nav û namûs, jîr û bi xîret û xebatkar... Qedera wê feqîrê jî weha bû, çi karî bikî?..." Qîz û jinên gund, li kêderê rastî hev dihatin, xeberdana wan ew bû.

"Dewat" a Karê û Ûsiv bê heytehol, di nav koma qewm û pismam, heval û hogiran, bi nav xwe de derbaz bû. Serokê kolxoz a gund hîvîkirina Ûsiv qebûl kiribû, pezeke kok dabû wî. Ûsiv jî ji nehiya cînar eraq û şeraba vekirî, hinek êmîşê ter hanîbû. Di mala Ûsiv de êvarekê berhev dibin, dixwin û vedixwin, wan

herdu ciwanan pîroz dîkin.

Wê êvarê gişk bi dil û eşq şa dibûn. Dîrektorê êtîmxanê Badalyan, qedeh rakir û got:

- Di van rojên ji bo welatê me yên bi zehmet de, em du bext û mirazê hêja digîhînine hev, -Karê, -Badalyan berbirî wê dibe, tu hêjayî wê yekê yî, wekî di derheqê te de bi pesin xeberdin... Ev gotina xelkê Kurd, wekî şêr şêr e, çî jin e çî mêr e, ev gotina ji bo jinên mîna te ne... Li vira jî şer e, min ê bigota şêrê hê mezin û tu bi xebata xwe, bi şuxulê xwe, bi nehêvşandina xwe didî kivşê, wekî şer tenê pêşê mêran nîne. Ev zarên em niha xweyî dîkin û bê dê û bav mane, ji rûyê Almanya faşîst e, kû îro îdî dihedime... Serketina me nêzîk e û rojên bextewar û xweş hîviya me ne. Keda we û ya bi deh hezaran yên mîna we di vê serketinê de pir e, ez ji bo te û Ûsiv ya here qenc dixwazim...

Ji bextewariya merivan gelek tişt ne hewce ye, -Karê xwe bi xwe difikirî, -hezkirina di dilê dualî, wê hesab fikir kû ya here sereke ye, bo kû, bi dîtina wê, hemû kêmasî û bêbextî, yekbûn û belavbûn ji vê dest pê dike. Di pey daweta xwe ya biçûk, demeka xurt derbaz bûbû û çawa dibêjin ew û Ûsiv ketibûn kirasê hev, caran rûdinişt, difikirî: Ew çawa bû, wekî di pey Cemal, wê tiştê wisa kir... Xwe bi xwe jî bawer nedikir, wekî hezkirina kû wê ji Cemal hezdkir, dikare sar bibe û bê jibîrkinê. Lê, çawa mezinan gotiye, pêl tên pêlan winda dîkin.

Lê eger nişkê ve xebera di derheqê kuştina Cemal derew be û ew paş de bê?... Difikirî û ji vê fikra xwe xof dikişand.

* * *

Mizgîniya kutabûna şêr, Ûsiv berê ewlîn Almasta dê û Karê re hanî. Ji şabûnê hersêkan hevdu hemêz kiribûn û xêleke xurt hev bernedidan. Ji şabûnê çavên Almasta tije hêsir bûbûn, lê Karê li ser kursî ker-lal, pormijî rûniştibû. Destekî nediyar qey bêjî dilê wê digivaşt. Pêlên hesîna şabûnê û bîranînên rojên buhurî tevhev bûbûn, nizanibû rê bide kîjanê... Hingê ew hatibû mala Ûsiv, cara ewlîn dilê wê wisa qusiya. Wê siba baharê ya xweş hêwarze li gund ketibû, giştan çav ronkayî didane hev. Xebatkarên gund, kû gere biçûna xebatê, di nav gund de berev bûbûn, bi eşq û şa hev pîroz dikirin. Jiyan qey bêjî ji riya xwe derketibû, eşq şabûn, hêwerze bû, nas-nenasa hev hemêz dikir, hema der ve, li serê rê û ber derê malên din textên xwarin û vexwarinê vedikirin...

Çûyina Cemal û mektûbên wî şandî ketin bîra Karê... Paşê ew êvara zivistanê ya sar, hatina wê jina ûris, Saşaê biçûk hatin ber çavên wê... Kesera kûr rahişt. Ûsiv û dê ve ev yeka texmîn kirin.

- Karê, -Almast ber bi wê çû, - çi li te bû, dinya şa dibe, tu keserê dikişînî?

- Tişt nabe, inka Almast, hema wisa, nizanim çima?... -Xwe girt û çû xwe siparte Ûsiv, kû hewekî dûr û metelmayî li Karê dinhêrî. Ûsiv jî, Almasta diya wî jî pêra-pêra texmîn kiribûn kû çima kêfa Karê nişkê ve ket. Ûsiv ew bi milekî hemêz kir, ber dilê wê de hat:

- De pak-pak, ez zanim çima wisa ber xwe ketî. Ne, tu li dinyayê şîret dikî, ew tu mal hene kû du-sê mêr jê çûne û venegeriyane, çiqas-çiqas destgirtî, bûkên dest bi hine, çavên wan di riya hezkiriyan de qerimîne... - Ûsiv demeke kurt li çavên wê nihêrî û bi curekî xeyd

gotê, -wisane tu ji min hez nakî, erê?... Bû îskîniya Karê, xwe bi sîngê wê ve givaşt.

- Tu çiqasî kumreş î, Ûsiv, çima tu şikberî ji hezkirina min? Karê para ve lê nihêrî, dît Almasta dê derketiye der, dûmayî kir, -îdî çi bikim, çawa bêjim?... Ne axir tu kû saetekê dereng têyî, ez nizanim çawa bikim... Ne-xeyde Ûsiv, ne ez jî merîme, xwîn-goşt im. Ew rojên buhurî nişkê ve ketin bîra min, demekê dêrî bûm. Ûsiv Karê bi sîngê xwe ve givaşt. Ewî ji wê bawer dikir, zanibû, wekî xeysetê wê nîne derew xeber bide. Ûsiv xwest kû derkeve der.

- Ûsiv, kînora gîtka te wê derbûye, xwîn û kêmbûn di delinga te re hatine xwarê, ha kuda diçî?

- Erê Karê, min ji bîr kiribû, ji te re bêjim. Wisane, wextê min xebera serketinê bihîst, ji şabûna cî quloz bûm û evê kînora, kû ez zêrandibûm, derbû.

Karê pêra-pêra av germ kir, birîna wî şûşt, dûderman kir û paşê hîşt ew ji malê derkeve.

* * *

Kes nizane jiyan kê re û çawa li hev tê. Karê, li pey awqas derd û kulan, vê carê ji bextê xwe re şikir dikir, di pey Cemal yekî mîna Ûsiv rastî wê hatiye û jê hez dike.

Çend sala pêş de, berî destpêkirina şer, ew qîzika bêxem hew zanibû jiyan rêyeka raste dûze, wê xwe lê bigre û firêqet here, bigihîje mirazê xwe. Wî çaxî, rastî jî, her tişt bi wê re rind li hev hatibû: Xortekî mîna Cemal para wê ketibû, bêhed û hesab jê hez dikir û bawer nedikir, wekî quweteke wisa yê peydabe, kû bikaribe wê hezkirinê biqedîne. Wê zûtirkê dest bi

xwendina navîn bike, ew û Cemal yê maleka wisa bi tevayî çêkin, kû gişt havêjiya xwe bi wan bînin. Ewê kû zanibû, wekî her tiştên awha li tevîhevbe, wekî Cemalê tunebe, ewê vê carê dîsa bi xwestina qenc û dilê temîz ji yekî din hez bike û bihebîne. Çima awha bû, -wextê bi tenê dima xwe bi xwe difikirî, -Min bi kê xirabî kiribû, wekî awqas derd bi para min ketin?... Lê Saşaê biçûk?... Ew ji ku hat, çima qedera vî zarokê bêsiûc bi qedera min bextreşê re hate girêdanê? Gelo ev yek bi xêr e an şer e?...

Dema dinê Karê xwe bi xwe dilminî dida xwe. Evî şerî çiqas-çiqas mal wêran kirin, çiqas-çiqas jiyana temirandin, çiqas-çiqas miraz qurçimandin..." Evda kû li ber derdên giran disekine, -Karê difikirî, -zeman birînên dilan, yên herî xeder jî melhem dike..."

Hingê ew û Êsiv bi hev re zewicîbûn, di jiyana wê de guhastina mezin bûbû. Êsiv bi hezkirina xwe, bi qedir girtin û guhdariya xwe hemû xemên wê belakiribû. Ew mîna berê îdî dereng nedihat. Bi ku de jî dişandin, zû vedigeriya, zanibû, wekî Karê bêsebir li hîviya wî ye. Ewî bi xwe jî bê Karê rihet nedikir. Almasta dê ji Êsiv zeftir ji Karê hezdikir, pariyê herî xweş dida wê. Karê haqa ruhdar bûbû, wekî kû wê qet derd-kulê giran nedîtiye, caran Saşaê biçûk û Perîşana dê jî nedihatine bîrê. Êsiv timê serê pirsê vedikir:

- Emê zarên xwe bi tev Saşa mezin bikin, hesêbanî ew nuxuriyê meye. Eger Perîşana diya te jî qebûl bike, bira bê, emê bi tevayî bijîn, kî min heye, ez im, tu yî û diya min e? Wê demê tenê per-baskê Karê tunebûn kû bifire. Ewê Êsiv hemêz dikir û wedekî dirêj bernedida, ne wê, ne jî Êsiv texmîn nedikirin, wekî jiyana ji bo wan derbeke xedere din jî hazir dike.

Bihara sala kutabûna şer û serketinê, ji biharên salên derbazbûyî cure bû: Roj tunebû kû baran nehata çiyân û baniyan, gelî û geboz, çayirên dora gund bi hemû awazên tebiyetê xemilî bûn. Ji hemû tiştî dihate kivşê, ev sala yê xweş here, zeviyên rind bin. Warguhastin ketibû gund: Bawer bikî hefte tunebû kû eskerên birîndar, an jî sax-silamet venegeriyana malên xwe. Rojê di mala wekî de eşq û şayî bû.

Wê siba biharêye ewrayî, Ûsiv dîsa zû ji malê derket. Derketinê wî ji Karê pirsî -eger diçe mala diya xwe, teseliya wê û Saşa bike, wê kingê vegere, kû ew bê pey wê. Karê ji Ûsiv re got, wekî wê ji Badalyan hîvî bike bi otomobîla êtîmxanê here û vegere, ji ber kû ew bi xwe jî gelekî mijûl e, wext tune peya anjî bi firxûnê herebê.

Nîvro şûndabû, gurîniya ewr û ezmana, nîşan dida, wekî baranê bibare. Taviya biharê hat di ser gund re derbaz bû. Xêleke xurt barî erdê pê re nedigîhand kû avê hilçîne xwe. Av û heriyê mecal nedidan ji malekê herî mala din...

...Tarî îdî ketibû erdê, gava Ûsiv vegeriya malê. Karê û Perîşana dê texmîn kirin, wekî ewî mede kiriye, kêfa wî mîna hercar ne bi ciye. Xof kete herdu jinan; ew ne ji Ûsive, ese tiştekan lê bûye. Karê nizanibû çima, cesaret nekir jê bipirse, çi bûye, lê dilê wê texmîn dikir, wekî kû tiştekan bûye. Dê jê pirsî:

- Ez qurban, Ûsiv, çi bûye, çima wisa mede kiriyî?

Ûsiv bersiva diya xwe neda, lê wexta kû dît Karê bêsebir û metelmayî li wî dinhêre, ber dilên wan de

hat:

- Çima wisa li tevhev bûne, tu tişt nebûye... Dê pêra-pêra sapokên lingên wî kişandin, Karê jî teşt û av hanî, wekî lingên wî bişo, Êsiv lingên xwe kirin nava avê, serê xwe bilind kir, dê û Karê nihêrî, got:

- Hespeke min mir... Heyfa wê mihînê, hespa mîna wê tunebûn... Dê û Karê ber dilê wî de hatin.

- Dê qurbana te be, çi derd tê hema bira li serê hespan be, ber xwe nekeve, lawo, çima hespên kolxozê îdî tunin? Ji bo wan hêsbû wisa bêjin, lê Êsivê pispor û karker te digot bê Nîgarê (navê mihînê awha bû) îdî nikare bixebite. Nizanibû çima dilê wî tirs digirt û di mirina Nîgarê de tişteki bêxêr didît. Ji bo mirina mihînê wî wisa zanibû kû ew gunekar e. Waxtê vê bihara gur ew ji deştê vedigeriya, serê hespên têrxwarî berdabû, heta bêderên kolxozê ew çargavî ajotibûn. Nîv saetê şûn de xeberê didine Êsiv, wekî kû mihîna wî werimiye. Doxtirê kolxozê û Xudoyê şêx kû ji nexweşiyên heywanan femdikir, dikin-nakin çare lê nabe, mihîn saetekê şûn de dimire. Bi texmîna Avdelê doxtir mihîn jerdadayî bûbû, lê bi texmîna Şêx Xudo mihînê banzdaye. Bi a şilovekirina wî, rûvî yên wê bi hevpiçikîne...

* * *

Tu tişt nikare riya kevirê kû çiyê tot xwe dibe, biguhêze. Bela kû tê, kes nizane ji ku tê û çawa tê.

Pey vê yekê, rojtira duda serokê kolxozê gazî Êsiv dike, dibêje, wekî ji nav hespên kolxozê kîjanî dixwaze bira bibijêre û girêde, bona kû ew vala nesekine.

- Eger te nav hespên girêdanê de yeka çê nedît, ez

destûrê didim, Çûrê girêde. Çûrê mihîna serok bû kû ew timê pê wê digeriya.

Ûsivê pispor hemû hespên gund rind nas dikir û zanibû, eger Çûrê hînî girêdanê bibe, wê dewsa Nîgarê bigre...

Mîhîna serok ew heftek-dudu bû kû xamtî dikir, dereng hînî gem û hevsarê girêdanê dibû. Ûsiv timê bi zehmet ew xamût dikir û girêdida; disilikî, gez dikir, refes dihavîtin. Ewê heywanê serbixur wê rojê qey bêjî bi zanebûn nesilikîbû, bêdeng sekinîbû, heta Ûsiv xamût dike hustû. Dixwaze teng-berê wê para ve bişidîne, hema wê çaxê disilike û bi herdu lingên paş ve li defa sîngê Ûsiv dixê. Ûsiv li ser piştê dikeve, texmîn dike, wekî alava germ di zikê wî hilgeriya. Pêra-pêra radibe qamçî hildide û mihînê dikute, lê paşê îdî nayê bîrê çawa lawikên li wir wî hildidin, dibin dîspansera piçûk a gund.

Memûrê sihetêyî ceribandî Samsonê kal, pêra-pêra dibêje, wekî Ûsiv zû bigihînine nexweşxana merkezê, nehiyê.

Gund-gundîtî derê dîspanserê berhev dibin, her yekî tişteke digot. Almastê û Karê, waxtê vê xebera bêxêr dibihên, şuxul-emelê xwe nîvcî dihêlin, dilezînin dîspanserê. Almast mîna sewdesera lûbe-lûba wê bû, li çokên xwe dixist, porê serê xwe vedirût, lê Karê reng lê çûbû, xeberdan lê nedibû, tenê sîngê wê zû-zû hildikişiya, dadikişiya. Du karkerên êtîmxanê ketibûn bin milên wê.

Waxtê kû ew hate hundirê dîspanserê, Samson û hemşîrekê milê Almasta dê girtin, ji Ûsiv dîrxistin, lê Karê ker-lal li kêleka wî rûnişt, rind mêze kir, paşê hêdî ji wî pirsî:

- Ûsiv, hespê li kêdera te xist? Ûsiv bêrengbû û lêv lê zûha bûbûn, çavên xwe bi zehmet vedikir, li Karê nihêrî, destê xwe danî ser zikê xwe û îdî xeberdan pê nebû, çavên xwe dîsa girt.

Hewar-hêwerza Almasta dê dîspanser hildabû, lê Karê lap miçiqîbû, bi zehmet xwe digirt. Samson kû dît Karê jî nebaşê, emir da kû avê bidinê. Wê demê xeber dane Samson, wekî dîrektorê êtîmxanê otomobîl şandiye kû Ûsiv cîguhastî nexwaşxana nehiyê bikin.

Pêva Karê li ber serê Ûsiv rûniştibû, bi herdu destan serê wî girtibû, kerr-lal di dilê xwe de dişewitî. Du caran pêwîst bûn kû bisekinin; xwe ve diçû, çav lê diqulipîn... Hemsîrê herdu caran jî derzî li wî xist, heta gihîştine cî.

Operatorên nexwaşxanê hemû tiştî dikin, wekî jiyana Ûsiv xilas bikin, lê çare lê nabe - Ûsiv berbangê dimre.

Wê şevê Karê ji ber serê Ûsiv ranebûbû. Lê Almasta dê, pey gotina doxtiran, wekî kû hîvî kemê, vedigere malê, dest bi şîna giran dike.

* * *

Gund-gundîtiyê şîna Ûsiv dikin. Piçûk û mezin digiriyan, dikewgirîn. Jinên dengbêj digotin-dilûbandin, dihavîtin ser wan mêr û xortên gund kû di şer de hatibûn kuştinê. Şiklên wan bi rêz danibûn fêza meytê Ûsiv, digiriyan, gişk bi xwe re didane giryandin. Karê û Almastê serî heta piya reş li xwe kiribûn. Herduyan jî hîvî ji Perîşanê dikir, wekî kû bistirê, bilûbine, bavêje ser Ûsivê wan, ew hêjayî wê yekê ye. Perîşanê bi dilşewat digot, paşê bi dor, mêrên gund distirand û dihavîtine ser Ûsiv û miriyên gund, dawiyê de giştan bi

hev re digot: “Birawo!.. Birawo!”

Karê, kû tu cara di jiyana xwe de nesitrabû, bi dengê xweyî zirav wextê kû digot heylo wayê, kesekî nika-ribû xwe bigre.

“Heylo wayê, heylo wayê,
Heylo wayê, heylo wayê
Gelo çima kula wan xorta tûre
Ji dilê min rebenê dernayê...”

Giştan zanibû, wekî ew xortên tûre Cemal û Ûsiv in kû bextê Karêyî reş re nebûne para wê. Hespa Ûsiva bi serê xwe yek mayî zîn bûsatkirî li ber derê wan girêdabûn, kincên Ûsiv havîtibûne ser û wextê ji gundên cînar hewarî dihatin, kotel diçû pêşiya wan, mêran distiran û bi hev re dikirin, “birawo!...”

* * *

Salên dirêj derbas dibin. Rewşa gundê Mêrgesorê hatiye guhastinê. Hukumatê û daîrên cure bi cure mal û xaniyên nû çêkirine. Hemû tişt bi tevayî hatine guhastinê, ciwanên gund pir bûne, dixwînin, bi jiyaneke nû dijîn û dixebitin. Di ew êtîmxana gunda wextekê de, kêman kes mane. Zarên bê dê û bav mezin bûne, ber firê ketine, bûne pêşekzanên cur bi cur, di gund û bajarê de dixebitin, lê Mêrgesorê ji bîr nakin; salê carekê tene wergê bîranyên zarotiya xwe, li ba heval-hogir, dersdar û terbiyetdarên xwe, ji wan hinek hela hê dixebitin. Ji wan yek jî Karê ye.

Karê jî ne mîna Kara berê ye. Çavên wê yên bedew û baqil dîsa mîna yê berê ne, lê bejn û bala wê ya xweşik

ji bedewiya xwe ya ciwantiyê ketiye, ew her tijî û giran bûye. Ji rûyê wê, ew rojên bi zehmet û derd ûkulan tê xuyanê. Merivên nenas jî dikarin vê yekê texmîn bikin. Porên wê yê kurûşke, bedew weşyaye û qey bêjî qirava payîza dereng xwe havîtiyê. Ew porên kû sipî bûne bedewîke taybetî didine demê wê.

Salên jiyana ciwantiya vê jinê mîna ava baharê ye hûr û gur hatin-buhurîn û tiştê li pey xwe nehîştin, lê niha rasterê bûne û bi hemdê xwe nerm dikişin. Yek cara, waxtê kû bi kendal û kevira hasê dibin, dîsa dikine xuşîn û wîşîn, pêş de diçin.

Jiyan, rast e derd û kula dide meriyan, lê wana bê guman nake. Gumana dilê meriya ji vê yekê serî hildide û meriv li ber derd û kulan bi sebir dibe. Guman xwîşka xem û xeyalê meriyaye.

Di pey mirina Ûsiv, Perîşana diya Karê, Saşa hildide tê ba Karê û Almastê. Ew demekê şûnde nexweşîka giran dikeve. Nexweşxane û doxtiran nikaribûn wê ji kula xeder xilas bikin. Karê ew derba jiyane jî wek yê dinê qebûl kir.

Saşa îdî mezinbû, li ber dilê Karê bûbû stûn, gumana mezin. Ew bi aqil û kemal bû, di dibistanê de xwande-warê herî hezkirî bû. Him li gundê malbavanê Karê - Çîmanê de- , him li vir -Mêrgesorê de- gund-gundîtî bi serê wî sond dixwarin. Ew mîna mezina difikirî û xebirdida, qey bêjî ji salên jiyana xwe zûtir digihîşt. Di herdu gundan de zanibûn ew kî ye. Pesnê Karê, rehma dilê wê, kirina wêye qenc didan.

Lê timê şikek di dilê Karê de dijiya. Ew difikirî: “Lê wekî Saşa pê hesiya ew kiye, wê çi bersiva wî bide, ewê çawa vê yekê qebûl bike û eger bixwaze here, wê çawa pey wî re bijî, ne axir vê dinê de tarq-farqa wê yek tenê

ew maye?...”

...Saşa sinifa deha bi başî xilaz kir. Roja kû wî şadetnama xwe hanî malê, dê û Almasta pîr ew hemêz kirin bi dilê şa ew pîroz kirin.

Karê demekê bejn-bala Saşaya bilind, porê wiyî bi rengê genimê sor, tûncika wî ya li ser eniyê de hatî nihêrî, pê re kêfxweş bû, dilê wê lê-lêbû ji qefesê derê, bifire. Rabû bi ber ve wî çû, ew hemêz kir, sûretê wî ramûsa, serê xwe da ser sîngê wî, ew bi xwe ve givaşt û ji kela dil giriya. Kur ev yek texmîn kir, serê dê bilind kir, li çavên wê nihêrî û metelmayî jê pirsî:

- Dayê, çima tu digrî? Dewsa ku tu şabî! Gelo tişteke bû, bêje?

- Na ezîzê min, wê çi bibe? Ez ji şabûnê digrîm. Şikir ji vê gavê re, tu îdî gîhîştî!..

Almastê karê xwe dikir, xwarina xweş û cur bi cur çêkir, kade dipet, lê Karê jî ji qutiya kincên xwe tişteki pêçiyayî piçûk derxist û vekir, gustîla kû Seyrana diya Cemal dabûyê bona nîşaniya wan, hilda demeke kurt vî alî-wî alî lê nihêrî: - Hela ware cem min, Îskenderê min, ezê ji te re tişteki bêjim, wê gazî Saşa kir. Saşa bi lez hate ba dê, li kêlekê rûnişt, dîsa metelmayî lê nihêrî.

Hela hê di gundê Çîmenê de waxtê Saşa di sinifa pêncê de dixwend, rojekê ji dibistanê tê malê û şa-şa ji pîrka xwe Perîşanê re dibêje:

- Pîrkê, tu zanî navê min çiyê?

Perîşan vedigere wî hemêz dike, rûyê wî maç dike û dibêje:

- Tu niha birçiyî kurê min, ware rûne, binhêre pîrkê ji te re çi çêkiriye, -toê miya û hingiv dide ber wî, - çiyê, çima te navê xwe ji bîr kiriye kû tu ji min pirs dikî?

- Na pîrkê, mamosta min -Anna îvanovnayê, îro ji min re got, wekî navê minî rastî Aleksandire, ji bo kû piçûk im ji min re dibêjin Saşa, erê pîrkê, rast e?

Perîşan kû guhastina navên ûrisî nizaibû, ji vê yekê şik diçe dilê wê, bi ser re derbaz dibe, bersiva rast nade Saşa, dihêle kû heta Karê tê, jê pîrs bike, ka ew çi bûyer e?

Karê kû tê, evê yekê ji dê dibihîse, pê re şilovedike, wekî rast e, navê ûrisî yek caran têne guhastin, wekî Saşa bi rastî Aleksandir e, lê Aleksandir bi Kurmancî îskender e. Ew nava bi Perîşanê gelekî xweş tê û ji wê şûn de ew, him jî heval-hogirên wî, îskender bi îsko gazî dikan.

- Dayê çi bûye?

- îsko, ronaya çevê min, îro rojêke bi nav û nîşan e di jiyana te de. Eva jî pêşkêş be ji aliyê min, ji te re, -Karê dibêje û gustîlê dike tiliya Saşa. - Eva nîşaniya bavê te bû kû miraz pê nekir. Ez dixwazim bi vê gustîlê qîzeke tu jê hezbikî nîşan bikim. Ka binhêrim tê hez bikî? Qîzên rind di gund de hene, te qe kesek daye ber çavên xwe? - Dê bi ken got.

- Na, dayê, -Saşa soro-moro bû, dê hemêz kir, - wextê hez bikim ez ji te venaşêrim. Ji bo pêşkêşa te jî gelekî sipas dayê can!

- îsko, îsko, -hema wê demê Almast, dîkekî sorî mezin di ber hemêzê ji der ve tê, -ca, min qurbana xwe bike, vî dîkî ser jê bike.

- Heyfa vî dîkî înkê, ji giştan bêtir ji vî hezdikim, çima ser jê dikî?

- Ew qurbana tebe, ezîzê dilê min!

* * *

Hertim, waxtê Karê rûdinişt, bi Saşa re xeber dida, guh dida wî û xeberdana wiye baqil û kemal, ew şikên kû dilê wê-de hêlîn danîbû, serê xwe bilind dikir û dilê wê diêşand. Nizanibû çima, wê he zanibû kû rojê bê Saşaê ji ba wê here û îdî wê wî nebîne, nenihêrî wekî tu kirineke wî, di tu gotineke wî de wê ew tişt texmîn nedikir. Saşa kû digot dayê, hezar dayê ji dev dibarîn. Bo kû pêşiya vê “bûyerê” bigre, Karê her kûr û dûr difikirî. Wê dixwest kû Saşa zû bizewicîne, lema jî guhdarbû, li çûyin-hatina Saşa mêze dikir, ka di wî de guhastin dibin an na, ne axir xortên van salan zû dil dikevin, zanibû jî, him di sinifa Saşa û him jî di gund de, qîzên rind hene. Di nav qîzên dibistanê de Sîsa Efo ji giştan bedewtirbû. Karê ew diciband û wê bi dil-eşq ew ji Saşa re bixwasta, eger kû wî jî dil bikira.

Karê bi fikrên xwe hê jî dûr diçû, difikirî kû Saşa hilde û here bajar an jî di gundekî dûr bijî û bixebite, lê paşê dîsa xwe bi xwe ji vê fikrê paş de vedikişiya. “Bi vê yekê birîn qenc nabe.”

Dibêjin kû tu ji çi ditirsî, ew jî tê li te diwale. Karê zanibû zû-dereng ew mektûba bê, lê hîviyê nîbû, wekî kû ewê hema zûtire ji Saşa dest pê bike.

Awha, rojeke havînêye xweş, îdî roj diçû ava, hênikayî bi meriyan xweş dihat, Karê û jinên cînar di ber derî, vir de-wê de xeber didan, Saşa medekirî hat, kere-ker çû hundir. Karê texmîn kir kû tiştê li wî bûye, bo kû ew ne Saşayê berê ye.

Karê pêra-pêra li pey kur neçû, lezekî bi jinên cînar re xeberda, paşê çû hundir odê. Saşa deverû li ser ke-revata vala paldabû. Dê çend cara jê pirsî kû çima wisaye, nexweş nîne, Saşa bersiva wê neda. Nan,

xwarin hanî da ber Saşa, gotê kû ewê paşê bixwe û dîsa berê xwe ji dê guhast.

Wexteka dereng êvarê, rûken bû, dê jê pirsî, çi dixwaze kû bixwe. Wî got, kû mastê pez jê re bînin. Almastê zû-zû mast û nan hanî, Karê jî ji şikafa piçûk hingiv derxist. Wî xweş xweş xwar, kuta kir û vegeriya ji dê re got:

- Dayê, bibaxşîne, vê nîvroyê kêfa min tunebû, lema min bersiva te neda. Waxtê kû dê jê pirsî, lê çima kêfa wî tunebû, ew xêlekê ker fikirî, paşê vegeriya û got:

- Dayê, ezê tiştêkî ji te bipirsim, tê ji min re rast bêjî?

Dilê Karê nişkê ve pirpitî, xudana sar kete eniyê, xwe girt, çevên kur nihêrî...

- îsko, çima heta niha qet bûye kû ez te bixapînim? Te çi bîhîstiye zû bêje!

- Dayê, min zû ve dixwest kû ji te bipirsim, lê min cesaret nedikir. Eva çend care di dibistanê de ji devê zaran û caran jî dûr ve ji mezinan dibihêm, wekî ez ne kurê teyî helal im, wekî ez ûris im... Tîtalê kurê Efo, birê Sîsê ji min re "ûrisê êtîmok" got. Dayê ez zanim di vir de tiştêk heye, wekî hûn gişt ji min vedişêrin. Ez êdî zaro nînîm, min sinifa deha kuta kiriye, ji min re rast bêje, ev çi îş e?

Saşa serê wî di ber de xeber dida, lê Karê dest-ling lê sar bûbûn, dev-lêv lê zûha bûbûn. Bi zehmet ji kur re got:

- îsko, zû şerbikek av ji min re bîne. Saşa serê xwe bilind kir, nihêrî kû dê reng lê çûye, bi lez av hanî.

- Dayê çi bû, çima wisa reng ji te çû? Tu min tiştêkî xerav negot? Bibaxşîne dayê, min bi neheqî ew gilî ji te re got. Kê çi dixwaze bira bêje!...

- îsko, birê min, -dê ew hemêz kir -zû-dereng te yê ev

pirsa ji min bipirsiya, her rinde, zû ne dereng, -bi zarîna, wê xwe havîte pêşîra kur. -Ez te nadime tu kesî, tu kurê minî... -Got û xwe negirt, giriya.

- Diya mine ezîz, -Saşa jî destê xwe stuyê dê re bir, -çima kê dikare min ji te bistîne, tuyî diya mine helal... Hîvî dikim negirî... Hûn gişk ji min vedişêrin, çima?

Karê serê xwe bilind kir, li çavên kur nihêrî:

- Ezê ji te re bêjim, îskoyê min, ya rind ewe kû niha bêjim, ne kû paşê!...

* * *

Pey vê xeberdanê, Karê he zanibû kû Saşayê bê guhastinê, wê biçilmise, di nav heval-hogiran de ser berjêr be, neveşartî ewê hemû tişt jê re rast rast gotibû û derheqê wan zehmet û derdê jiyana xweya giran de xeber dabû. Ewê timê guhdar hatin-çuyina wî, xeberdan, her kirineke wî mêze dikir û bi xofa dil difikirî, gelo ewê rast kir serhatiya jiyana wî rast jê re got, wê negihîne wê yekê, kû ew bixwaze here ba diya xwe ya helal. Lê Karê tu tişteki wisa texmîn nedikir, hela li ser de Saşa her gelekî bi wê ve û bi Almastê ve hatibû girêdanê, bi can û qurban bi wan re xeber dida, her cara, kû dihate hundir xwe dihavîte pêşîra Karê, henek dikir, distira, direqîsî.

* * *

Roja stendina dîplomayê Karê û Almastê xwarina cure -cure çêkiribûn, şerav, fêkî, kade û tiştên din danîbûn.

Berî êvarê, waxtê îdî hênkayî ketibû erdê, Saşa û

çend hevalên ji dibistana wî -Rezmik, Têmûr, Sûrîk, Hrant, Hasmîk, Nazê û Tellî bi ken û eşq ketin hundir, kulîlkên di destên xwe kû ji çolê çinîbûn danîn ber pencerê û li dora texte rûniştin. Karê û Almastê hahangê xwarin germ kirin, wekî daynin ber ciwanan, lê pirqe-pirqa wan bûn, dikenyan, taybetî kenê hersê keçikan ew der hildabû.

- Meta Karê, -Têmûrê Cindî, kû xortekî henekhez bû û timê dikete kirê hevalan, dibêje, -ji bo Razmîk kevçî daneyne, ew timê kevçiyê xwe bi xwe re digerîne. Dîsa bû pîrqîniya gişka. Razmîk jî, kû hîviyê nîbû Têmûrê wî bide şermê, xwe winda nekir, got:

- Meta Karê, ji Têmûr re kevçî neyne, ew xwarinê bi tiliyan dixwe, eger berdevk heye, berdevkekê jê re bîne, ji bo ber pêşîrê xwe neke qirêj. Vê carê ciwan her bêtir kenyan.

Eferim Razmîk tu di bin gilyan de namînî, -Têliyê jê re got û ji gotina xwe soro-moro bû.

- Îsko, ka te digot hevalê te yên gişk bên? - Dê jê pirsî.

- Dayê, me îro qirar da, sibê hemû sinif herin ser kaniya di pişta çiyayê me, lema jî nehatin. Em lezekî pêş de di mala Têmûr de berhev bûbûn, me wira jî qirar da.

- We rast kiriye, di paşila tebiyetê de diha rinde, taybetî li ser Kaniya Sipî.

- Gelfî zaran, -Sûrî bi nişkê ve got, -Ne Sîsê jî gotî bihata vir, çima nehat?

- Ji îsko şerm dike, -Têmûr vê carê kete kirê Saşa. Saşa soro moro bû û li çevên diya xwe nihêrî. Karê li kur nihêrî, kenê şîrîn li rû, got:

- Çima, çi tiştê şermê di nav de heye? Niha jiyana wê yî herî xweş e, hûn gere ji hev şerm nekin.

- Na, meta Karê, Sîsê tenê ji îsko şerm dike, -Têmûr dîsa kete mabeynê.

- Sîsê qet ji kesekî jî şerm nake, çima derewan dikî Têmûr? Hesmîk di ber giliyê wî de hat. Diya wê gazî kirê, çû!

- Yek jî, tu şerm nakî. Dixwazî bêjim tu ji kê şerm dikî?

- Yê baş, vî nedine xeberdanê, -Hesmîkê bi hêrs got, - lê wekî wisane çima dikî-nakî Lûsînê ji te şerm nake, hi? -Gişk kenîyan.

- Bextê min e, we ez di dewsa lotiya danîme û kesek ji we ji min şerm nake. Gişk dîsa bi eşq û şa kenîyan, lê Karê van xeberdan û laqirdiyên qîz û xortên ber miraz de, tiştêkî dizî texmîn dikir. Çend caran di ber guhên Karê ketibû, wekî Sîsê û Saşa çav berdane hev û ew bi vê yekê şa bû, lê dilê wê diêşiya, wextê giliya diya Sîsê dihate bîrê, kû ji jinên cînar re gotibû: "Sîsê di mal de pîr be jî, ez wê nadime îsko."

Li ser vê xeberdanê û şeq-şabûna ciwanan, karkerê êtîmxanê hate hundir û gazî Karê kir. Ewê li sivderê mektûbek da wê, bû piste-pista wan, paşê Karê ew verêkir, mektûba kû hanî, kire paşila xwe, dîsa hate hundir: Saşa texmîn kir, wekî kêfa dê ket, kenê li ser rû wînda bû. Ewê xîret kir kû ciwanan mijûl bike, bi wan re bikene, şa bibe.

Paşê, wextê Saşa, heval-hogiran ve çûn, Karê azayî da kela dilê xwe, kû kom bûbû, hatibû li gewriyê asê bûbû.

Diya Saşa -Evdokiyayê, li ser navê dîrektorê êtîmxanê mektûb şandibû. Ew jî dinihêre, wekî di zerfê de mektûbek ji bo Karê ye, dide keçîkekê, kû bidine Karê.

Karê mektûb danîbû ser çokê xwe, hêsir tijî çevan, cesaret nedikir kû veke, wê he zanibû ewê di destê wê de yê biteqe.

Almastê, wekî mîna ciwanan zû-zû ew der hevdida, li Karê vegeriya:

- Karê, çi bi te bû, dereke te naêşe? Wê keçikê ji te re çi got, di pey wê re te wisa reng havît? Lê Karê bersiva wê neda, mektûb vekiribû û qey bêjî ji vê dinê biryabû. Almastê kû dît ew mektûbê dixwîne, femkir, wekî Karê ji kulê dinale, deng nekir, xebata xwe kir û di ber xwe de got: "Xwedê derdê dinê daye vê feqîrê... Heye-tuneye wê jinika ûris dîsa jê re nivîsiye..."

... Xwîşka min a ezîz, -Evdokiyayê nivîsîbû, -ez bi xofa dil vê mektûbê dinivîsim, nizanim, tê wê bistînî an na, ji bo kû, wextê min bersiva mektûbên xwe yên çend salan berê ji te re şandî nestend, hatime li ser vê fikrê, an tu ji wê derê cî guhastî bûyî, kû bawer nakin, an jî, tu bi taybetî bersiva min nanivîsî û ez fem dikim ji bo çiyê. Carina xwe bi xwe difikirim; gelo dibe Saşaê min tune? Wan salên bi zehmet çi bêjî dibin. An jî difikirim, Saşa di êtîmxanê de mezin bûye, kê zane kuda birine û em nikarin hev bibînin. Hesîna dilê min dayika reben dibêje, wekî Saşaê min li rûbarê dinyayêye, lê destê min nagihîjê. Eger ev mektûba min bikeve destê te, tuyê ese texmîn bikî kû min çima ew li ser navê dîrektorê êtîmxanê şandiye. (Min ji dîrektor re jî cihê nivîsiye). Rast e, salên dirêj derbas bûne, lê ez difikirim, ji karkerên êtîmxanê yên kevn wê merî hebin, kû zanibin Saşaê min kuda birine, ew heye an na? Wextê derheqa van pirsan de difikirim, hindik dimîne sewdeserî bibim. Ez zanim, tu niha min gunekar dikî û dibêjî: "Ev çi dê ye, kû hewqas sal derbas bûne, carekê neha-

tiye, bi qedera kurê xwe ve mijûl nebûye?.. Ez digihîjime halê dînbûnê, wextê difikirim: Lê çawa min qebûl bike, wê awqasî quwatê di xwe de bibîne, min rast fem bike? Ev fikran dilê min dişewitîn, gav û saet ji serê min dernayên. Xwîşka min a delal, Karê, eger vê mektûba min bistînî, hîvîdar im çend rêza ji min re binvîse. Ez niha li Moskovayê dijîm, min adrêsa xwe di axriyê de nivîsiye; gelekî hatime guhastinê, lê bêtir rinde di derheqa xwe de ji te re hûr gilî binivîsim...

... Ez kû ji mala te çûm û kerîkî dilê xwe li ba te hîşt, min çi zehmet û feqîrî kişand, bira neyê serê gurên çiyar. Bi heftan parî nan bi dest min nediket. Wan rojên giran, jin, li serê wan riyar ketibûn... Ya kurt, wextên wisa hebûn, wekî min dixwest xwe bi xwe tiştêkî bînim serê xwe, ji wê pêrîşaniyê xelaz bibim...

Ez ber bi Ûkraynayê diçûm, mektûba Nîkolayê mêrê min, ya paşîn ji wir hatibû. Min, ew wisa jî nedît, rojên gelek giran bûn... Çi serê te biêşînim, ji min re li hev hat, bikevime nava pareskerêkî, kû diçû ber eniya şer... Min feqîra xudê, de şer e, dikevîne qeleça, agir dîkin, kê-kê kuşt! Lê na, Karê vê perîşaniyê û zehmetiyê nikarî bi zar bêjî, an jî binivîsî, gotî tu bi çevên xwe bibînî. Di nav wan mêşa û cimciman de me birîndar cîguhastî dikir, birînen wane giran girê dida, bi heftiya çev nedida hev û niha, gava ew roj dikevin bîra min, jan bi canê min dikeve, ecêbmayî dimînim, çewa ez sax mame? Ez hatime ser wê fikrê, wekî çap û hidûdê kû sebra meriya tune, ew ber zehmetên hê mezin dikare sebir bike.

Bi kurtî, ji bo kû dirêj nenivîsim, bêjim, wekî pareskerê kû tê de bûm, sala berî kutabûna şer, dawiya sala 1944'a îdî li ser erdê Germanyaya faşistiyê şer dikir. Rast

e, dîsa şerên mezin dibûn, lê em wisa ruhdar bûbûn, wekî ji gulan jî neditirsiyan, pêş de diçûn. Hema vira pareskerê me û pareskerê kû Nîkolayê min tê de bûye û şer kiriye, rastî hev hatin. Serequmandarê wî, heval û hogirên wî dora min girtin, di ber dilê min de hatin... Nîkolay di şerekî bo azakirina Ûkraynayêyî giran de hatibû kuştinê...

Gumana min wisa zêde bû, Karê can, wekî ezê wî sax bibînim, pey kutabûna şer emê bi tevayî bîn. Şaşê xwe hildin-bînin û bi jiyana nû ve bijîn. Lê Xwedê ew bext nedabû min. Kê zane wê çi bihata serê min, eger rastî Gênadî nehatama... Min gunekar neke, Karê, min pirs-qirar dabû di pey Kolya navê mêra heram bikim, lê kes, çawa dibêjin, ji qedera xwe nareve... Gênadî xortekî bi hîvî, baqil û kemal derket. Devederî salekê me bi tevhev şer dikir. Ew giran birîndar bû, ew hanîne piştê, lê ez mam. Paşê, îdî pey kutabûna şer, me hevdu dît û em gihîştine hev...

Ezê bêjim, Karê, dibe kû tu bawer nekî û min gunekar bikî. Demeke wisa hat, bi min wisa hat kû ez di dinyayê de ya herî bextewar im, wedekî, qey bêjî, min rojên buhurî yên bi zehmet, Nîkolay û Şaşê xwe ji bîr kiribû... Ez û Gênadî bi jiyaneke şa û bextewar dijiyan. Birînen dilê min dikeviyan, dewsa xemên min tijî dibûn, bi taybetî di pey bûyina zara me ya qîzîni kû me navê wê daniye Karê, em wê bi navê Karra, an jî Klara gazî dikin... Gênedî merivekî gelekî dilbêj û dilnerm e, di derheqê te û Şaşê xwe de min hertişt jê re gotibû. Ew bi xwe jî dixwaze we bibîne...

Karê, xwişka min, ez gelekî dixwazim bizanibim, gelo Cemalê te vegeriyaye an na? Min di mektûbên xwe yên pêşîn de jî hîvî kiribû kû derheqê Cemal de ji

min re binivîsî, lê heyf, min tu bersiv nesitand. Ji arşîvên eskeriyê ez pê hesiyam, wekî Nîkolayê min li kêderê şer kiriye û hatiye kuştinê. Ew bajarekî Ûkraynayêyî piçûk e,—Lûske. Ez û Gênadî çûne wira Karê, min ji çevên xwe bawer nedikir, wexta li ser gora biratîyê di nav navnîşana şehîdan de navê Nîkolayê xwe û navê Cemal xwend, -Asoyan Cemal îsoyevîç. Ez bi metelmayî sar bûbûm û sekinîbûm. Gênadî di ber dilê min de hat, ez didame bawerkirinê kû wekî qey ew Cemalêkî dine, çima di jîyanê de tiştên wisa kêr dibin? Du sal berê bû. Ez, Gênadî û Karra min em çûbûne Ûkraynayê (Gênadî bi xwe ji ûkraynayêye). Wê salê deh saliya serketinê pîroz dikirin. Min cesaret nedikir kû di derheqê vê yekê de tiştêkî ji te re binivîsim, min nedixwast derdên nû li ser derdên te zêde bikim. Ez gazî Xwedê dikim, Karê, ew Cemalê kû me navê wî di navnîşanê de xwend, ne Cemalê tebe. Dibe kû niha Cemalê te li kêleka te rûniştiye, hûn bi tevayî mektûba min dixwînin, Xwedê bike wisa be!..

Lê eger, Xwedê neke, ew rastiyê Cemalê tebe, wisane bi qudreta Xwedê qedera me bi hev re girêdayîye...

Karê can! Caran bi xwe xwe difikirim: Gelo Saşaê min zane, wekî kû diya wî ya helal heye, an jî dibe kû we jê re qet tu tişt negotiye, ew hew zane?... Bibexşîne, Karê destê min nagire kû binivîsim... Hesînê dilê min hev înkâr dikin, rehetiyê nadine min. Caran ez difikirim, dest nedime birînên dilê te. Ez te fem dikim, eger te Saşa mezin kiribe, niha hûn wisa bi hev re hatine girêdanê, wekî mîna mirinê zehmet e ji hev biqetin. Lê, Karê can, min rast fem bike, ez jî dê me, ez nikarim

Saşaê xwe ji bîr bikim, ew timê li ber çavên min e, rast e, ez dikim-nakim nikarim texmîn bikim kû çawa mezin bûye, çi bejn-bal pê ve ye; gelo mîna bavê xwe bilind e, çavsût e? Gelo di wî gundê Kurdayî dût, çawa berbirî wî dibin? Bi ya kurt, xwîşka mine ezîz, hezar û yek tehr fikir têne serê min, çiqas kû diçe bêsebir dibim, dixwazim wî bibînim. Bîrnekim bêjim, Karê, hingê kû ez bi te re bûme nas, bi pirs-pirsiyara, ji kitêb û rojnaman gelek tiştî derheqê milletê we de pê hesiyam. Ew milletekî rojhilatêye here kevin e, kû niha bi mêrxasî şer dike ji bo azayî û serbestiya xwe. Min di kitêbên cure bi cure de rabûn-rûniştandina xelqê Kurd xwend û ez gelekî kêfxweş im, wekî jinên wî milletî di nav temamiya rojhilatê de yê here aza û mêranîne û Saşaê min ber destê jineka wisa mezin û terbiye dibe...

Bi kurtî, xwîşka min a ezîz, derheqa derd û kulên xwe, xem û xeyalên xwe de kû binivîsînim, defter û qelem têrê nakin. Ya rind ewe kû bi xwe bêim, bi çavên xwe we bibînim, rûnên û dirêj xeber bidin. Gelo ezê we bibînim? Nizanim çima baweriya min kêim e. Lê bivê-nevê ezê bêim. Ezê bêim, wekî wan cî-warga bibînim, li kû Saşaê min mezin bûye û geryaye. De bi xatirê te, ezîzên dilê min!

Bi silavên dêtiyê û xwîşkiyê. - Evdokya.”

* * *

Di pey standina mektûbê Karê ciyê xwe yî rihet, qey bêjî دنیا li ser hatibû hev, destên wê şuxul nedigirt. Ew fikir ji serê wê dernediket. Eger Saşa here, wê bi tenê çawa bike? Diya wî bi eşkere nivîsiye, wekî wê bê. Ew kû hat, dê û kur hev dîtin, îdî destên wan ji hev

nabe...

Ciyê kar jî ew wisa perîşan bû, di vir merivê tek-tenê Vîktorya bû, kû karibû şewra xwe lê bikira, lê ew jî bi bexta re ne li vir bû. Kete bîrê, wekî Evdokyayê mektûbeka waha ji dîrektor re jî şandiye, wisane haya wî ji her tiştî heye, gelo ew çi difikire?

Ev hindik nîbû hela ser de ewê birîna dilê wêyî îdî kewgirtî jî vekir û Kara xêrnedî nizanibû yê ber kîjan êşê sebir bike. Cemalê wê û bavê Saşa di cîkî de şer kirine, li cîkî hatine kuştinê, di gorekê de hatine definkirinê... Kî bawer dike? Gelo di fikra kê re dikare derbas bibe, wekî vê dinya fire û mezin de qedera du merivên nenas wê bê, ha bi hev bialive? Dikare bibe, Cemalê wê û Nîkolayê bavê Saşa hev nas kirine, li kêleka hev di pêşiya dijmin de şer kirine û nizanibûne, wekî di paş wan, bi hezaran kîlometro ji wan dûr, jiyana listikeka dinê ji bo wan hazir dike? Kê ya jiyane zane, çi bêjî kû nayine serên meriyan?

Sivdera êtîmxanê ya dirêje fire de Satîka pîr gêzî di dest de pêşiya Karê girt.

- Karê, ez qurban, ez jî li te digeriyam, Badalyan gazî te dike. Digot hema Karê kû tê, bira bê ba min.

Badalyan merîvekî dinyadîtî, ceribandî û pedagog bû, zana bû. Bi salên dirêj wî serkariya êtîmxanê dikir. Ewî hemû karkerên xwe rind nas dikir, lê serhatiya jiyana Karê bi her alî zanibû, qedrê wê ji giştan zêftir digirt. Çend caran pirs pêş de hatibû kû wî bidine ciyên bêtir baş, di cîkî hê bilind de bixebite, lê ew razî nedibû û sebebê neçûyina wî yek bû; gişkan zanibû, wekî ji bo xwastinên awaha ew dibêje: "Heta hemû zarên kû di êtîmxana min de hene bi firê nexim, tucara ji vir naçim!"

Ewî Karê li ser piya qebûl kir û da rûniştandinê.

- Tê kifşê, tu ne qencî Karê!...

- Erê, Aşot Mîxayîlîç, -Karê serê xwe kire ber xwe, got, - eva du roje xirab radizêm, qey ji wê yekê ye.

- Diya Saşa ji te re çi nivîsiye? Ji min re nivîsiye û hîvî kiriye, wekî em di derheqê Saşa de jê re binivîsin.. Ewê xênjî vê mektûbê, ji te re dîsa nivîsiye?

- Eva mektûba sisiyane... Min bersiva mektûbên wê neda.

Xêleke xurt herdu jî ker difikirin. Dawiyê de Badalyan xeberda:

- Qey tu dixwazî xwe û Saşa veşêrî? Wisa nabe Karê, gotî bi tehrekî din bifikirî. Çiye, ew dixwaze bê, Saşa bibe?

- Nivîsiye kû ezê bêm... Eger hat, wê bibe! -Karê bi dengê nizm got, kela xwe negirt, destmala xwe derxist ber bi çavên xwe bir...

- Bi girî pirs nayên safîkirinê, Karê, eva pirseke gelekî bi zehmete. Lê Saşa çi difikire, haya wî ji mektûbê heye, zane diya wî yê bê?

- Di derheqê mektûbê de agahdar e, lê nizane diya wî çi nivîsiye. Hîviyê bûm, wekî ewê bi xwe bixwaze biza-nibe kû diya wî çi dinvîse. Lê qet reng neda, ker li kêleka min rûnişt û di ber dilê min de hat, " li ber xwe nekeve dayê" got û derkete der.

- Serê hemû giliya niha Saşaye, Karê, tenê ew dikare qirar bide, wê xwe kîjan alî bigire.

Lê wextê Karê bi Badalyan re xeberda, wekî Evdokyayê di derheqê Cemal çi nivîsiye, Badalyan metelmayî li çavên Karê nihêrî, xêlekê nizanibû çi bigota.

- Erêêê... -Badalyan di ber xwe de got, - a ji te re qeder! Di jiyane de tiştên awha kêmbin. - Badalyan

demekî kurt ker fikirî, paşê got:

- Di vê pirsê hevpiçikî de gilyê dawiyê digihîje Saşa. Ew îdî xort e, gihîştîye, qirarên rast ew dikare bide... Te qet di derheqê vê pirsê de pê re xeberdaye, texmîn kiriye ew li ser çi fikrê ye?

- Zû ve rojekê medekirî hat malê, -Karê got, -wextê min jê pirsî çima wisane, ewî şilovekir, wekî wextê lîstikê wî û hevalan ji hev derbaz bûye, yekî jê re gotiye: "ûrisê êtîmok". Saşa, gere bihîstibe, wekî ew ne kurê min î helale, min ew yek texmîn dikir û eva jî bû sebeb, wekî derheqê vê yekê de cara ewlîn ji min bipirse. Min jê veneşart, hemû tişt gotê û kela xwe negirt, jê re got, wekî ez wî nadim bi tu kesî! Ew jî di ber dilê min de hat, got: "Kê dikare min ji te bistîne". Hemû awqas. Ev gotina wî û berbirîbûna wî ber bi min hewekî gumanê dide ber dilê min. Caran jî, Aşot Mîxayîlîç, difikirim, bi xwe xwe dibêjim, diya wî ya helal e, merî ye, kê zane te hew nihêrî xwe bi wê girt? Ez jî, bi we ve eyane, nikarim bê wî bijîm, terq-ferqa min ew maye.

- Min bihîstiye kû tu derheqê zewaca wî difikirî, rast e?

- Erê, Aşot Mîxayîlîç, dilê min dixwaze, lê...

- Çiqas ez Saşaê te nas dikim û min bihîstiye di nav ciwanên gund de ew xortekî herî baqil û kemal e, gişk di derheqê wî de qenc xeber didin... Diya wî mêr kiriye, zara wan heye. Saşa jî bi hezar benda bi te û bi xelqê gund ve hatiye girêdanê... Taybetî hevhezkirina wî û qîza Efo nîşan dide kû wekî eger ew bixwaze jî nikare ji te û gund biqete. Gotî wisa bikin, pirsê zewaca wî zû bê sêrî. Rast e, dê û bavê Sîsê li himber dertên, bi texmîna min ew ne ji bo qusura Saşa ye, lê ji edetên

milletiyê ditirsin. Gotî merivên gund yê qedirgir, xwey-hurmet têkin nav... Eva gişk rast e û bo feydê teye, lê jina ûrîs diya wî ya helal e, kes nikare heqê dê û zara helal pêpes bike. Evê yekê ji xwe re neke bedbextî, çawa tê kifşê ewê bê û gere tu sebir bikî kû heta ev pîrsa bi riya heqiyê tê safikirinê. Dibêjin kevir hol dibe, tê li ciyê rast disekine. Lê pîrsa Cemal, ji te re bêjim, gelekî bi min tesîr kir. Eger bi rastî ewî û bavê Saşa bi tevayî şer kirine, ji bo welat hatine kuştin û bi tevayî kirine gorekê, wisane qedera te, Cemal û wan mêt-jinê ûris, çawa xelq dibêje, ji xwastin û qudreta Xwedê bi hev re hatiye girêdanê. Tu çi dikarî bêjî, jiyane.

- Ez dixwazim, Aşot Mîxayîlîç, Xwedê hezbike ev pîrsa bi rindî safî bibe ezê herim wî bajarê Ûkraynayê, gora Cemal bi çevên xwe bibînim...Karê dîsa xwe negirt, giriya, Badalyan di ber dilê wê de hat:

- Qeder, qeder... Te kiriyê serê xwe! Çima qedera te tenê awhaye? Bi milyon hatine kuştinê, awqas mal wêran bûne... Tu tenê ya xwe zanî. Çiqas-çiqas mîna te, lo hela ji te xerabtir hene, kû bê mal, bê zar-zêç, bê xwey-xudan mane, lê ew çawa dikin? Te çima wisa dest ji ber xwe hildaye? Kûr-dûr bifikire, xwe wisa bêguman neke. Ez vê xwestina te baş dibînim. Lazime û hêjaye tu herî li ser gora Cemal kû jiyana xwe ji bo te, Saşa, min û hemû kesên kû îro dijîn, dixebitin da. Di aliyê din de jî gere tu bi ser xwe bî, wekî şêrekî mîna Cemal destgirtiyê te bûy, heqê te tune kû tu li pêş zehmetên jiyane wisa serê xwe berjêr bikî!

Ev gotinên Badalyan kete hişê Karê. Dîrektorê dinyadîtî rast dibêje, gotî li pêş zehmet merî belengaz nebe, gere xîret bikin û li himberî van zehmetiyan serkevin.

Payîza dereng bû. Tîna tavê îdî şikestibû û ew dereng dereng derdiket, şilî-şoyî bûn. Gundiyar zimêrên xweyî zivistanê didane serhev, diçûne bajarên nêzîk, karê xwe dikirin, zanibûn zivistana Mêrgesorê girane, hemû rê têne girtinê, lema jî hemû cure êmîşê ter û tiştên din dikirîn-dihanîn, wekî wextê edetên Kurdan li ser sifran tu tişt kême nebe. Karê jî çubû bajêr, vegeyriyabû, ewê ji Saşa re kincên nû, solên rind kirîbû... Ewê bi niha ve tivdarekê xwe dikir: Pirsê zewaca Saşa ji her tiştî zêde ew mijûl dikir.

Almasta diya Ûsiv nexwaş, di nav cî-nivîna de bû.

- Înkê, tu îro çewanî, himberî duh tu îro xwe baş nabînî? -Karê nêzîkî wê, jê pirsî, -Medê te diçe çî, ji te re bînim?

- Na qîza min, medê min tune. Duh û îro, îro qey bêjî hewekî pakim. Ji bo min nefikire lawo! Ez îdî ketime, ez bi têra xwe jiyame, tenê miqatî xwe û îskoyê min bibe. Fatê jineka baqil û heyfe, çima wisa hişk e, nizanî? - Karê, qîza min, - Almastê got, - gura min dikî dîsa jî here bi Fatê re xeber bide, ew ne yeka wisane, qey hinek navtêdidin? Çima xêrnexwazê me hindikin?

Nexweşiya Almastê her kû çû lê giran bû. Karê û Saşa xemxur û bi dilovanî miqatî lê dikirin, tenê li ber serê wê rûniştibûn, gazî doxtiran dîkirin, dû-derman jê re dihanîn, lê çare pê nebû. Du heftan şûnda ew çû rehma Xwedê. Karê şîna giran ser diya Ûsiv kir, bi qedir û qîmet defin kir û xêr-xêrata wê da. Bi wê yekê ew di ber çavên der-cînanan, tevayiya gund hê bilind bû.

Di pey kutakirina dibistanê, îsko roj bi roj dihate guhastinê. Tijî bûbû, rî û simêlê wî îdî şîn dibûn. Lê hingê derheqê fikra dê û bavê Sîsê hesyabû, taybetî di pey mektûba dê, timê medekirîbû, kê m xeber dida, bawer bikî dernedikete der ve. Karê ev yek texmîn dikir, lê derheqê van pirsan de nedixwest kû xebendanê veke. îsko di mesela Sîsê de dilê xwe li ber dê vekiribû, tiştek jê venediştart, waxtê gilî dihate xebendanê, mîna mezina difikirî, qîmet dida fikir û şêwr-şîretên Karê, lê pirs hebûn kû bi diya xwe re nedibû yek, bê hêrsbûn, bi aqil pê re şilovedikir ka mesele wê çawa be û dixwest wê bide bawerkirinê. Lê di pirsê diya wî de Karê çend çaran ew leqandibû, lê wî xwe li kerrî danîbû, bersiva wê nedabû. Dihate kivşê nizanibû rê bide kîjan hesîna dilê xwe, kû bi şidyayî li hember hev sekinîbûn. Dilê Karê ji vê yekê baristan dibû, wekî ewê di nav xeysetê Saşa de guhastinên xerab ber bi xwe nedidît. Ew dîsa mîna berê bi qedir û hurmetbû, ji gura wê dernediket, hezkirina xwe ber bi wê venediştart.

- îsko, birê min, çima wisa medekiriyî? -Dê jê pirsî.

- Bîhna min dernayê, dayê, hemû roj di malê de rûniştîme, an ji min re cîkî bibîne, herim-bixebitim, an jî ezê serî lêdim bira min bişînine eskeriyê...

Karê texmîn dikir, wekî bîhtengiya wî ji betalbûnê nîne.

- Hela wexta teye eskeriyê nîne, kurê min, xebat jî hela zûye, ev çend mehe te dibistan kutakiriye, bi lez nekeve, dema bê, tê herî eskeriyê jî, bixebitî jî. Awqas hevalên te hene, here ba wan, bira ew bîh vir, ji bo kû

bîhna te derê. Saşa ev gotina dê bi kerrî buhurand, îdî femdarî bû, wekî pirsên dinê dilê Saşa diêşand.

* * *

Bihara dereng bû. Hingê dibistan kutakiribû Saşa, dereng-dereng Sîsê didît. Car-caran, wextê hewa xweş bûya, ew û hevalan diçûne çayiran digeriyan, wî Sîsê li ber derî didît, ji dûr ve li hev dinihêrîn, lê cesaret nedi-kirin kû nêzîkî hev bibin.

Rojekê li ser kaniyê Hasmîkê Saşa dît û gotê:

- îsko, tu çima naêyî kivşê? Ez, Têlî û Sîsê îro diçine pincarê, dixwazî tu jî were.

- Hûnê kingê herin?

- Tu pêşiya me here, li pişt Girê Sor, emê saetekê şûnda li pey te bên.

Saşa zû çû malê, kincên xwe guhast û lezande pişt Girê Sor.

Gîha îdî dirûbûn. Girê Sor mîna bûka bi xêlî dûr ve bi reng-awazê keskesorê diteyîsî. Kulîlkên biharê yên bi hezar rengî, kû rex kaniyê hela mabûn, merî ber bi xwe dikişandin.

Saşa li ser kaniyê, di nav wan kulîlkan de digeriya, car-cara xûz dibû sorsorkên nûvebûyî diçinî.

Saşa, kû bi xeysetê xwe ve xortekî bi hemdê xwe bû, niha nizanibû çima bêsebir bûbû, dilê wiyî ciwan û evîn zû-zû lêdixist, çevên xwe ji riya gund nedibirî.

Ji saetekê zêdetir derbaz bûbû, lê Hasmîk, Têlî û Sîsê nedihatine xuyanê. Xêlekê şûnda çend karkerên gund kêlendî li ser milan ji mêrgên jorîn ber bi kaniyê dihatin. Saşa xwast xwe cîkî bitelîne, lê paşê ji wê fikrê paşda vekişiya. " Tên bira bên, ez bi xwe re digirim," -

xwe bi xwe re got. - Gundî hatin nêzîkî wî bûn. Reşîdê Omer, kû li gund ji giştan bêtir ji Saşa hez dikir, silav dayê û jê pirsî:

- îskender, çi qewî tenê yî, heval-hogirên te li kune?

- Xortî bengiye, -Rustemê Teyar bi laqirdî got, - hela binihêrin, baqê kulîlkên çawa çiniye?

- Kuro, tu çiqasî berzeqî, -Reşîd û Tosin li Rustem hialatin, - çima evîntî qedexe ye, bona gişka edet e, lê bo îsko çima bêedet e? îsko can, em ji evsenetiyên Rustem naxeydin, tu jî nexeyde!.- Na, naxeydim, apê Reşîd, çima çi gotiye, wekî ez bixeydim?

Hema wexta vê xeberdanê berê ewlîn îsko, paşê hersêkê hatî bi dûr ve dîtî kû sê qîzik ber bi kaniyê tîn. îsko tevhev bû, lê Reşîd û hogirên wî lez-lez kêlendiyên xwe danîn ser milên xwe, xatirê xwe ji îsko xwastin û çûn.

Hasmîkê, Têliyê û Sîsê ji dûr ve Saşa texmîn kiribûn, lê wextê dîtibûn kû ew tenê nîne, riya xwe guhastibûn. Saşa jî xwe da wî hevrazê piçûk. Qîzikan kû dît Saşa ber ve wan tê, dîsa riya xwe guhastin.

- Roja te bi xêr, îsko, Hasmîkê got û destê xwe dirêjî wî kir. Paşê Têliyê û Sîsê ew bi destan silav kirin. Wexta dawiyê de Saşa destê Sîsê girt, qey bêjî şelê agir kirine kefa destê wî. Sîsê jî ew yek texmîn kir û destê xwe paşda kişand. Sûret lê sor bûbûn, sor û sipî wisa li rûyê wê dihat, teyê bigota ew jî kulîlkeke devê vê kaniyêye.

Sîsê di nav qîzên Mêrgesorê de ya here bedew bû, mîna berfa yekşevî qerqaş bû, çavên wê gir û reş bûn, birî-bijangên wê qey bêjî bi qelemê kişandibûn. Rûyê wê bi dûr ve gilover tê xuyanê, lê waxtê nêzîkva lê dinhêrî, çena wêyî piçûk qey bêjî ji herdu sûretê wêye

sor û sipî cuda dibe. Pozê wê piçûk, lêvên wêyê mîna xwaşxwaşka nû fitqî rind hevdu dihatin. Lê waxta kû dikene, herdu sûretê wê qul dibin, pozê wêyî piçûk di ber fincika de hevekî kûrda diçû. Bejn-bala wê ya bilind, ser milên wê, gerdana wê ya qerqaş û ber-bistanê wê qey bêjî heykelekî mermerî destpêneketiye. Çavên hemû xortên gund lê bûn. Çend meriya gilî ber Efoyê bavê wê re havîtibûn, lê wî red kiribû û nedihîşt kû ew xênjî dibistanê bi cîkî de here.

Sîsê bi xeysetê xwe ve jî bedew bû, Xwedê tiştê wisa kêr dide meriya. Ew berbuhêr û hevalhez bû. Mîna Fata diya xwe dengêkî xweş lêbû, gelek kilamên mêraniyê û evîntiyê zanibû Di dewatan de bese yekî kilameka nû bigota, pêra-pêra hildida. Lema jî, pey dersan, wextê kom dibûn û bi cîkî de diçûn, giştan hîvî ji wê fikir kû bistirê û ewê red nedikir.

Hasmîk û Telî bi qesta pincar komkirinê dûrketin, Saşa û Sîsê tenê hîştin. Herdu bengî çûn ber tûmekî bilind rûniştin.

- Sîsê, hingê me dibistan kuta kiriye, wisa bûme, bîhna min dernayê. Taybetî bê te, ez wisa zanim kû ev dinya valaye. Çawanî, dê û bavê te qet çi dibêjin?

- Wê çi bêjin!... Ew tu qusûrê di te de nabînin. Tenê kirine serê xwe, wekî kû tu ne ji milletê meyî, -Sîsê got û him jî ji gotina xwe şerm kir, serê xwe berjêr kir, -ez tevî xeberdana wan nabim. Diya min hebekî hêvî tê de heye, lê bavê min...

Saşa serê xwe kiribû ber xwe, ker guh dida Sîsê, nizanibû çi bigota.

- îsko, bi texmîna min Evelîna Rubênovnayê bi bavê min re xeberdaye, ji xeberdana diya min û wî dihate kivşê. Tê bîra te Evelîna Rubênovnayê waxtê kû

carekê bi min û te re xeberda, got, wekî wê diya min û bavê min bişêwire.

- Sîsê, - Saşa serê xwe bilind nekir, got, - tu zanî dilê min ji çi diêşe? Ji vê yekê, wekî bes nîne, kû dikevîne nav bext-mirazê me, hela serda jî miletîya min kirine qerfa serê min...

- Çi qerf? - Sîsê hêdî milê xwe li milê wî xist, bi curekî xeyd got, - tu bi xwe zanî, wekî ew ar nîne. Paşê, kê çi dixwaze bira bêje...

Saşa, pey vê gotinê re, serê xwe bilind kir, bi dilovanî li çavên Sîsê nihêrî, destê xwe di ser hustûyê wê re bir, nerm ew bi sîngê xwe ve givaşt. Cara ewlîn lêvên herdu bengîya gîhîştine hev û xêleke xurt hev bernedidan- Sîsê, lê wekî dê-bavê te wisa hişk li ser fikra xwe bimînin, tê çawa bikî?

Sîsê, kû hîviya pîrsa awha nîbû, qey bêjî xof kete dil, bi carekê metelmayî li çavên Saşa nihêrî, dilê xwe de bi xwe xwe got: "Bi rastî, ezê çi bikim?"

- Ez zanim ezê çawa bikim, -hebekî şûnda bi carekê de got.

- Çawa...? -Saşa bêsebir hîviya bersiva wê ma. Ewê jî qestbenda bersiva xwe dereng dixist û bin lêvan de dikeniya.

- Tê çi bikî? -Saşa dîsa pîrskir.

- Kê derê tu, wê derê jî ez!

- Sîsê, -Saşa ew dîsa hemêz kir, - min wisa jî zanibû.

- îsko, tu çima wisa dibêjî, dibe kû li ser hizkirina min şikberî? - Sîsê di hemêza wî de, jêr ve li çavên wî dinhêrî. Saşa dewsa bersiva pîrsa wê bide, ew bêtir bi quwet sîngê xwe ve givaşt û şîrîn-şîrîn ramûsa.

- Rast e, te bi xwe derheqê xwe de tu tişt ji min re negotiye, lê bawer bikî hemû zanin tu kiyî. Ez qet bi tu

tiştî texmîn nakim kû tu ûrisî. Pakî zimanê ûrisî jî nizanî. Lê di nav me giştan de tu zimanê ûrisî rind hîn dibûyî... Saşa, - Sîsê nişkê ve ji hemêza wî derket, - min bîr kir ji te re bêjim. Wê rojê Reşîdê Omer û çend mêrên gund yê din ber deriyê me rûniştibûn, bi bavê min re xeber didan. Ez ji avê û li ser xeberdana wan de hatim.

- Hema hêja apê Reşîd bi du hevalên xwe ve li virbûn... Ez ji apê Reşîd hiz dikim, ew merîkî gelekî qenc û heyfe, - Saşa got û pirsî:

- Wî ji bavê te re çi digot?

- Ez kû hatim, wî dengê xwe nizm kir, lê waxtê çûme hundir, min xeberdana wî rind bihîst. Digot: "Canê min hela ji min re bêjin, çi ûrisa di wî xortî de heye, we kiriye serê xwe, ûrise ha ûrise! Li wî, xeberdana wî, rabûn-rûniştandina wî dinhêrî, bi çend cara ji ciwanên meyên din baştir e... Hela bêje, Efo, te çi qusûr di wî de dîtiye? Hema em miletê ûris hildin pêş çavan, axir ev miletêkî dinyayê yî herî bi rehm û qenc e, xudênas! Qedera wî xortî jî rûyê vî şerî, awha li hev hatiye. Karê jî, bi Xwedê ve eyane, jineka bi nav-namûs e, ew mezin kiriye, çawa hewceye wisa terbiye tore dayê, xort jî ketiye kirasê me, îdî çi dixwazî, hela bêje! Em xilazkiriye kê ne? Hûn ciwan in, nayê bîra we, salên reve-revê ji destê Roma Reş, wextê em ji welatê xwe derketin, kê em xelazkirin, hi? Em çima dûr diçin? Di vî şerî de ûrisa nebûya kê zane ew Hîtlerê merivxur wê çi bihaniya serê me? We ji bîr kiriye?

- Paşê? Te îdî çi bihîst? -Saşa dîsa ji Sîsê pirsî, kû demekê ker bûbû.

- Wî çaxî ji aliyê malê diya min gazî min kir, min bi lez av bir valakir, dîsa hatim, di taldê derî de sekinîm.

Axiryê de min bîhîst: “ Heyran merî meriye, tenê bira qenc be. Paşê, li ba Xwedê guneye kû bikevine nav bext-mirazan, ciwanin, ji hev hizdikin, çima dikevîne navberê? Yê jorîn bo bext û qedera van ciwanan, wisa qerar daye, em çi dikarin bikin ? Ez zanim, xof di dilê te de heye Efo! Çare ji bo vê yekê jî dibe, tu zanî? Xwedê waxta kû derd dide, derman jî pê re dide. Eger tu dixwazî ew xofa ji dilê te derê, bi erf-edet xort bibe ocaxa Sefo. Bi Xwedê ve eyane, ocaxa wan ziyareta herî baş e, bira dua-duruzga bike, bira wî xortê heyf bîne ser dîn-donê me, kuta bû çû! Ez rast nabêjim, Tosinê bira?” Tosin giliyê apê Reşîd tesdîq kir, got: “Welle, giliyê rast raste, Reşîdê bira! Kê ji me qusûra wî xortî dîtiye? Canê min, rastiya Xwedê hildî, qet birina ber ocaxê jî ne pêwîst e, jo bo kû Rebê min meriv çêkir, wekî hev ruh daye ber gişkan, ûris jî, Ecem jî, Kurmanc jî, lo hemû milletên din jî qûlê Xwedê ne. Reşîdê bira rast dibêje, ev xorta biyanî bûye di nav me de mezin bûye, erf-edetê me, zar-zimanê me ji me rindtir zane. Lê eger tu dixwazî dilê te û xwîşka Fatê de tu şik nemîne, çewa Reşîd dibêje, îskender bibe ber ocaxa Sorê-sora, bira dua-duruzga bikin, wirda çi heye? Ez bi mala Xwedê kim, qusûra xort tune. Eger ji me pirs dikî haye, lê çewa dibêjin, malxê malê riya malê dizane, çi dibêjî Reşîdê bira?

Di pey vê yekê diya min gazî kir, wekî alîkariyê bidimê, nan lêxe û îdî min xeberdana wan nebihîst. Paşê, xêleke xurt wan dîsa xeber dida. Waxta kû bavê min hat hundir ji diya min re got, wekî kiriye-nekiriye Reşîd û Tosin nehatine malê. Berêvarê diya min û bavê min, demeka dirêj piste-pista wan bû, çi digotin niza-nim?

- Wisane ewê min bibine ber ocaxê jî? -Saşa bi ken ji Sîsê re got.

- Tu çî dihebînî, îsko? Sîsê bi laqirdî jê pirsî.

- Ez? Ez te dihebînim Sîsê, îdî tu kesî û tu tiştî nahebînim.

- Îsko, ev çend saet in em rûniştine, ka binhêre qîzik kuda çûne, şerm e! Yek kû me awha tenê bibîne, emê bibine sosret. Saşa rabû, dor-beran nihêrî. Hasmîk û Têlî ber-pêşên wan tijî pincar û kulîlk, ber ve wan dihatin.

Hela sinifa nehan de Sîsê û Saşa hevdu hiz dikirin û dixwastin kû bi hev re kêm xeberdin, kes vê halê wan fem neke. Eva yeka her zêde dihate kifşê, ne kû aza bi hev re xeber didan. Xwe bi xwe jî nizanibûn wê xwe bi çî tehrî biparêzin. Rastî ew bû, wekî herdu ciwanan jî xwe digirt û pey sebebê zêde xeberdanê nedigeriyan. Dersdarên dibistanê hemûyan jî hevhezkirina Sîsê û Saşa zanibûn. Mamostê ziman û edebiyata ûrisî Evêlîna Rubênovnayê, bi taybetî ji mamostan re goti bû, kû ji bo hevhezkirina Saşa û Sîsê de xeberdana zêde nekin. Wê hewce dîtîbû kû bi mamostên din re xeberde, ber kû berî heftêkê, dema laboratûwarê li pey hevalan mabû û bi hev re xeberdabûn mamostê kîmyayê Aleksan Mikritçiyani bi neheqî Saşa û Sîsê re hêrsa xwe hanîbû. Ev yeka bi hemû teleban xweş nehatîbû û pey laboratûwarê ji Evêlîna Rubênovnayê re gotibûn.

Saşa û Sîsê, kela dilên xwe yê gur nedinhêrîn, ji hevalan paş nediman, rind hîn dibûn û dersên kû mamostayên wan dane, cî bi cî û di waxtê de diqedandin.

Wan çaxa di nav ulmê pedagojiyê de derheqê evîntiya qîz û xortên teleban de, dîtînen cure bi cure hebûn. Rûmet didane wan dîtînan kû, di dibistanan de

nedihîştin kes bi van tiştan mijûlbe, telebe gere tenê hîn bibin. Eve pirsra wane serekebû. Pirs gîhîşte wê derecê, wekî di dibistanê de qîz û kur ji hev qetandin. Lê Evêlîna Rubênovnayê ev dîtîna şaş û nepedagojîk didît. Waxta kû ev pirsên pedagojîk hatin munaqaşa kirinê, ew bi hişkî li ser fikra xwe mabû, nerastiya vê berbirîbûnê wisa xeberdabû, wekî tu kesî nikaribûye li hemberî gotinên wê tişteki din bêje. Lema jî di nav hevalên mamosteyan de qedrê wê gelekî bilind bû û pey vê eşaretê tu kesî tişteki negotibû.

Evêlîna Rubênovna di plana xwe ya terbiyekirinê de kifşkiribû û çarêkekê tevî telebên sinifên bilind, êvaran “werin em bi dilvekirî qise bikin” derbaz dikir. Bi vî tehrî, êvarên wisa gelekî bi dilê qîz û xortên gihîştîbûn. Wan de dersdara ceribandî qewlê wisa çêdikir, wekî qîz û xortan ji hev şerm nedikirin, aza difikirîn, derheqê hesinê dilê xwe ya herî zirav de xeberdidan, ji dersdara xwe ya hezkirî bersiva xwe ya baş distandin. Hema pey êvareke wisa ye hewaskar, ewê bi Sîsê re tenê qisekiribû. Ji ber kû mesela Sîsê û Saşa de, ya here bi zehmet pirsra miletiyêbû. Evêlîna Rubênovna bi fesal û aqilanî nêzîkî wê yekê dibû, taybetî zanibû, wekî di nav miletê Kurmanc de edetên miletiyên hişkin, helkirina meselên wisa gelek zehmetin û bi destê merivekî nayê sêrî. Ewê zef rind zanibû, wekî dê û bavê Sîsê merivine xirab nînin, kêmasî, qusûr di Saşa de nedidîtîna, hela serda ew xort hizdikirin, lê ji dîtina xelqê ditirsîyan. Ewê zanibû, wekî Mêrgesorê de çûk û mezinan Saşa jî, Sîsê jî hizdikirin, xênjî ji çend xortan, kû çavên wan di Sîsê de bûn. Fikra gişkan, bawer bikî yekbû, wekî ew herdu ciwan layîqî hevin. Lema jî Evêlîna Rubênovnaê ji bo safîkirina vê meselê merinên gunde

qedirgir kiribûn vê mabêynê, kû bikaribin tesîr li ser dê û bavê Sîsê bikin.

Dibistan kutakirina wan nenihêrî, lê Saşa jî, Sîsê jî nikaribûn ji Evêlîna Rubênovnaê biqetiyen. Wê bi xwe ji wan re gotibû, wekî mesela qedera wan de tu tiştî bê wê nekin. Derheqê xeberdana Reşîd û Tosin bi bavê Sîsê re, Saşa bi xwe Evêlîna Rubênovnaê re qisekiribû. Ew bi dil şa bûbû, wekî xeberdana wê û bavê Sîsê, şewra wê û Reşîd berê xwe baş didin. Wê texmîn dikir, wekî wextê yekî mîna Reşîd ketiye vê navberê, pirsê bê helkirinê. Wê bi Saşa re gotibû kû pey vê xeberdanê, Karê bira çend mêrên gund hilde, herin xwazgîniyê Sîsê, bi erf-edetên dinê wê bixwazin, nîşan bikin.

* * *

Efo û jina wî -Fatê merivnên rûnêrm, qedirgir û cînarine qencin. Taybetî Fatê jineke bi hemdê xwe, kûr û dûrbû. Ew mînanî jineka mêranîbû. Wê serkariya malê dikir. Tivdarek, şuxul-emelê malê bi destê wê dihate kirinê. Malxwetiya malê di destê wê de bû, lê qedrê mêrê xwe hertim bilind digirt. Pirs kû pêş de dihatin, di pêş mêvanan an jî der û cînanan ewê dida kifşê, wekî bê malxwê malê nikare bike, lê ya rastî wê qerar dida kû wê bi çi tehrî meselê safî bikin û her tim jî ew di qîrarên xwe de rast derdiket. Di gund de qedrê wê jina aqil bilind digirtin. Efo salên dirêj heywanên kolxozê gund xweyî dikir, seroktiya kolxozê qedrê wî digirt û ji xebata wî kêfxweşbûn. Ew meriya bê şewr û pîrskirina helala xwe tu tişt nedikir. Mêr û jinê herdu qîzên xwe û kurê xwe rind terbiye dikirin. Sîsê bi xisyet, aqil û sîrafetê xwe ve li dê çûbû, lê bi bejn-bala

xwe, bedewiya xwe mîna xalê xwe bû, kû di bajêr da dijît û dixebitî û di nav gişkan de gelekî ji Sîsê hizdikir.

Sîsê çî çaxî hate hundir odê, wextê dê û bavê wê rûniştibûn, şêwra xwe dikirin. Sîsê kû hat, wan dengê xwe birîn, zûr bûn li wê nihêrîn. Wê texmîn kir wekî di derheqê wê de xeber didin.

Dê jê pirsî:

- Sîsê lawo, hela rûne, gilyê min heye, ji te re bêjim, - Fatê got û cî nîşandayê. Ewê zanibî diya wê yê çî bipirse. Efoyê bavê wê bi hêdîka rabû, ji odê derket. Wî zanibî, wekî Sîsê derheqê wan gilyan de ber wî xeber-nade.

- Tu îdî gîhîştîyî, xwendiyî, dixwezim pîrsekê bi te bişewirim, qe tu li ser çî fikirêyî? -Fatê got û li çavên qîzê nihêrî. Sîsê serê xwe kiribû ber xwe, ker guhdariya dê dikir.

- Kara diya îskender xeber şandiye, wê sibê bên xwezgîniyê te... Ji gundê Şênîkê Zurbe jî xeber ji bavê te re şandiye, ji Çilkaniyê Çoloyê Xudo eva çend care merivên xwe dişîne. Navê gişkan nikarim bidime rêzê, tu bi xwe rind zanî; ez û bavê teyî feqîr di nav du keviran de mane, nizanin çî bikin...

Sîsê serê xwe ber xwe dernexist, cesaret nedikir kû ya rastî ji dê re bêje, nenihêrî wê yekê, bi xwe jî zef rind zanibû, wekî dê jî, bav jî ha ji evîntiya wê û îskender hene, lê çima dê pîrsa ha jê dipirse? Gelo ewê û bavê wê berî vê hingê çî qîrar dane, gelo dîsa li ser dîtina xwe ya berê ne, wekî îskender ne Kurmanc e? Lê gotina Evêlîna Rubênovnaê û apê Reşîd? Ev û gelek pîrsên dinê, wê demê dilê Sîsê diêşandin, kela wê tije bûbû, nizanibû bersiva diya xwe çawa bide.

- Dayê, -Sîsê di ber xwe de xeber da, -eger hûn ji min

zivêr bûne, we çawa qîrar daye wisa jî bikin, -got û kela giriyê xwe negirt, hûn çima xwe jî, min jî ciyê badilhewa dizêrînin? Ewên ji gundên din tên ji bo xwezgîniyê, kîne, ez ne wan, ne jî xortên wan nas nakim. Çima ez bi xwe dewar nînim, min bigrin-bidine merivên nenas? Sîsê di derheqê îskender de, tu tişt negot. Wê zanibû, wekî dê hay ji dilketina wê û Saşa heye û çend caran, wextê dê derheqê vê yekê pê re xeber dabû, gotibû, wekî xort xortekî başe, lê tenê ewe xirab, ewî ne Kurmanc e. Rast e, wê çaxê ewê dîsa bersiva diya xwe nedabû, lê bawerbû, wekî dê zef rind texmîn kiribû, ew ser çî dîtîniye. Di pey vê gotina Sîsê, Fatê jî ber xwe ket, kela dilê wê rabû, di ber dilê qîzê de hat:

- Çima wisa dibêjî, qîza min, xwe em bê dilê te nakin, lema jî niha bi te dişewirim. Em zanin, Sîsê can, wekî dilê te û îskender hevda heye, lê yên dinê jî, kû têne xwezgîniyê, merivnên xirab nînin, xortên wan jî xortne başin. Eger ji Îskender baştir nîbin, ji wî xirabtir jî nînin. Bavê teyî feqîr qurifiye, bi serhev de hatiye, nizane çî bike. Wê rojê Reşîd û Tosinê cînarê me bi bavê te re dût-dirêj xeberdane, rojekê di pey vê xeberdanê dersdara te -Evêlîna Rubênovna jî hate mala me, min û wê gelekî qisekir. Xwedê mirazê Reşîd û Tosin bi kurê wan bike, merivê qenc-qenc e, hingê bi bavê te re xeberdane, hewekî bîhnfire bûye... Evêlînaê jî, mirazê wê bi zarê wê bibe, gelekî pesnê te û îskender dida. Ev edetên me, Xwedê kambax bike, hebekî xuşûşiyê dike dilê me, niha çî qusûra îskender heye?

Di pey vê gotinê, Sîsê zûr bû li çavên dê nihêrî. Ew şabû, wekî di dawiyê de dê û bavê wê hatine ser qîrarê rast. Ewê dê hemêzkir. Bi kela şabûnê û hizkirinê di

dilê wê de cî nebûn, xêleke dirêj herdu milê xwe ji stuyê dê bernedida...

- Dayê, -Sîsê dê ji hemêza xwe berneda, jê pirsî, -tu dixwazî qîza te bextewar be? Fatê ji hemêza qîzê derket, bi herdu destan serê wê girt, li çavên wê nihêrî, got:

- Ew çi pirse tu ji min dipirsî? -Çima tu şikberî? - Vê carê ewê qîz hemêzkir, -Çima tu tê dernaxî di nav zaran giştan de em zefîr ji te hizdikin? Wisa nebêje, qîza min, bira bi dilê tebe, tu çawa dixwazî emê wisa jî bikin.

- Dayê, -Sîsê di hemêza dê de got û xêleke xurt kerr bû.

- Bêje lawo, dilê xwe li ber min veke, şerm neke, lê wekî yên dilê xwe ji diya xwe re nebêjî, tê ji kê re bêjî?

- Rûyê min di bin piyên te, dayê, lê ez îdî ber van gote-gotan, hatin-çûyina xwezgîniyan, yên kû di navberê de diçin-tên aciz dibim, vî şuxulî avakîxin, em ji nav dev-diranan derkevin!

- Tu rast dibêjî, qîza min. Bavê te ê va bê, ezê jê re bêjim, bira here bi Şêx Sefo jî bişêwire. Va Karê xeber şandiye, yê sibê bîn, lê hela heta niha tu qerarekî me tune. Pîî, Sîsê, ji bîra min çûbû kû ji te bipirsim. Min bihîstiyê kû diya îskenderê ûris sax e, nivîsiye, wekî dixwaze bê vir, raste? -Fatê got û li çavên Sîsê nihêrî. - Eger eva yeka rast be, ew bê, îskender jî bide pey diya xwe ya helal here, wê çawa be? Tu qet derheqê vê yekê de fikirîyî?

Sîsê metelmayî li dê nihêrî. Raste, ewê û Saşa derheqê gelek tiştan xeberdabûn, lê Saşa carekê tenê jê re gotibû, wekî diya wî ya helal heye, dixwaze bê wî bibîne.

- Erê, dayê, diya îskender ya helal heye, dixwaze bê, wî bibîne, lê ez bawer nakin kû Saşa bide pey wê here...

Saşa derheqê mektûbên diya xwe, taybetî jî ya dawîn, bi Sîsê re xeberdabû. Sîsê, di vê xeberdanê de texmîn kiribû kû Saşa çiqasî ber xwe dikeve, ketiye di halekî çiqas bi zehmet. Ewê ne xwestibû ji wî bipirse, eger diya wî bixwaze wê bi diya xwe re here? Lê ji xeberdana wî tê derxistibû kû ewê neçe, ji bo kû bê hesab ji Karê hizdike, wêya diya xwena helal zane.

- Sîsê, tu ku zanî wê yekê, ewî di derheqê vê yekê bi xwe ji te re got, an hema wisa, tu bi texmîna xwe dibêjî? -Fatê ji qîzê pirsî û li hîviya bersiva wê sekinî.

- Dayê, ji te venaşêrim, -Sîsê di ber xwe de got, -Saşa bi xwe ji min re got.

- Rast e kû diya wî mêr kiriye?

- Rast e, inê, qîzeke wê jî heye.

- Ewê porkurê bi çi dilî jî mêr kiriye, di ser xortekî mina îskender? Lê mêrê wê, bavê îskender, ew heye an na?

- Na! Saşa ji min re tu zanî çi got, dayê?

- Çi?

- Diya wî nivîsiye kû mêrê wê li Ûkraniyê şer kiriye, wekî ewî û Cemalê mêrê Karê bi tev şer kirine û di qebrekî de hatine gorkirinê.

- Cemal û mêrê wê li ku hev naskirine? - Fatê metelmayî ji qîzê pirsî. -Na Sîsê, ez bawer nakim! Lê, kê zane, jiyane, şere, hertişt dibe... Hela bise, -Fatê qey bêjî nûva ser hise-hisa ket, hebekî bi hêrs, hebekî jî bi laqirdî li ser qîzê vegeriya, -ew tu û Saşa li kêderê û kingê rastî hev tên, wekî awqas tişt zanî, ha? Sîsê bi sûcdar li çavên dê nihêrî, lê kû texmîn kir dê di bin

bêfilan de dikene, hebekî ruhber bû, herdu sûretê wê sor bûn û got:

- Saşa ev giliyan zû de ji min re gotibûn, dayê, hela wî çaxî, waxtê Evêlîna Rubênovnaê em gazî kiribûne dibistanê...

- Lalawo, hizkirin, hizkirin, lê hebekî xwe bi edeb xweyî bike, hezar dost-dijminê me hene, gunde, wekî yên bajarî neke! Wisa bike kû em di nav xelqê de nebine sosret. Wisa jî gund hemû ha jê heye geveze û virekên gund nizanî, ew hema bi hîviya tiştên awthane kû mûkî têkin hûkî.

- Dayê Xwedê neke min çima tişteki xirab kiriye, wekî di rûyê min de... -Xwest bêje bênamûsî tê li ser mala me, lê xwe girt, kela wê tije bû. Dê ber dilê wê de hat:

- Na, qîza min, şikir hela heta niha kes nikare bêje kû eva kêmasiya mala Efoyê Mistêye, çima wisa difikirî? Gotina min ewe, wekî Xwedê neke em bibin benîştê devê xelqê...Bext û qedera me bi me re ye, tu nabînî çî dibe? Lê ji bextê me nîne, xortekî awha delal rastî me hatiye, ew jî heyf? -Fatê kurt sekinî li qîzê nihêrî, texmîn kir, wekî ew li tevhev bû. Sîsê ew kû bihîst, li çavên dê nihêrî. Dê zû ber dilê wê de hat:

- Na lalawo, nexeyîde, wekî em dibêjin heyf kû îskoyî ûris e. Ne, ew qusûra wî nîne!. Lê tu ware binhêre ev bêxweyê edetên miletiyê... Ji kê re dibêji û kê bihîstiye, gişt jî îskender hizdikin, lê dawiyê de dîsa heyfa xwe tînin. Ez ji bo wê yekê ji te re dibêjim, wekî ha ji xwe hebî, lez nekî. Va bavê te îro hatibû, tûfe-tûfa wî bû, çûbû mala Şêx Sefo, jê re gotibû, wekî hal-hewal eve; Karê yê bê xwezgîniyê Sîsê, dixwaze ew jî di navdabe, lê ewî qebûl nekiribû, gotibû kû ez nakevim nav tiştên

awha. Lema, qîza min, dibêjim lez neke, wê sibê bên, emê jî gazî qewm-pismamên xwe bikin, ka Xwedê çi dike? Rast gotine, qîza min:

“Bûke li hespê ye, hevsarî li Mistê ye,
Kes nizane qismetê kê ye.”

Ji vê gotina dê têderxist kû kar ji texmîna wê gelekî dijware. Dilê wê diêşiya, qey bêjî yekî ew kiribû nav destê xwe û hêdî-hêdî digivaşt. Ew li ber xwe diket, ne awqas ji bo wê yekê kû Saşaê wêyî hizkirî kare ji destê wê here, bext-mirazê wanê neyê sêrî, lê bo wê yekê kû merî wisa bûne qûl-bendeyê edetan. Ewê zanibû, wekî diya wê jî, lo hela mêrên gunde qedirbilind jî rast difikirin, Saşa hizdikin, lê ew jî, çawa tê kivşê, ber dîn û edetan bêtaqet dibin. Sîsê demeke xurt ker difikirî nizanibû çi bêje, çi qirar bide. Bêje dê kû îznê dide wan, destê wê bigrin û mîna dewarekê, kê dixwaze bidinê, an jî li hemberî wan derkeve, wan şîkat bike, bêje wan, wekî wê serê xwe hilde, ji van deran here, naxwaze mêr bike. Lê şerm kirina wê îzin nedida.

- Ser tiştêkî kû awqas xeberdan bû, wê çi ji wî tiştî derkeve, Sîsê serê wê di ber de bû û bi keder gote dê, xwest rabe, here, dê bi milê wê girt, di ber dilê wê de hat:

- Sîsê ez qurban, li ber xwe nekeve, em dixwezin kû her tişt bira başbe, xeberdana zêde tunebe, him jî...

- Dayê, ha nabe, dewsa kû em di mala xwe de şêwra xwe bikin, bêne ser qirarekî, lê tu û bavê min her roj bi meriyan re şêwrê dikin, her yek tiştêkî dibêje, dîtînên merivên cure-cure hûn dewsa rûnê helandî hildidin, lema jî nikarin bêne ser qirarekî, him xwe, him jî min dizêrînin...Ha nabe dayê!...

Fatê di gotina qîzê de rastî û heqî didît, lê nedixwest

kû xwe ber wê bişkêne, xwest Sîsê bide bawerkirinê, qirar dayîna bext-mirazan meseleka hêsa nîne, gotî deh caran li ser bisekinin, paşê carekê bibirin. Lê kela Sîsê tije bûbû, îdî guh nedida xeberdana diya xwe, xwest rabe-here, lê hema wê demê dengê derî hat û bavê wê medekirî hate hundur...

* * *

Wedekî dirêj Sîsê di nav cî-nivîna de vediqeliçî, nika-ribû razê. Ji xeberdana dê, ber xwe ketina bavê têderdixist, wekî ew li ber meseleka bi zehmetin, nizanin çawa bikin. Ewê xeberdana diya xwe û bavê xwe dibîhîst; ew jî ranezabûn û zanibû, wekî derheqê wê û Saşa xeberdidin. Çi digotin, çi qirar didan, ewê rind nedibîhîst, her tenê wextê wan ronkaya elektrîkê vêsandin, rabûn, wê îskîniya diya xwe bihîst...

Sîsê bi xeysetê xwe ve yeke bi hemdê xwe, bi sebir bû, gura dê û bavê de bû, jîr bû. Ji hezar tiştî tiştekan hizdikir; lê wexta kû hizdikir bi hemû dilê xwe ve hizdikir. Ew bi guhdar, bi zên û zîrebû, di pey şuxul-emelê malê timê pirtûk di dest de, quncikê odê de rûdinişt, dixwend, bi seetan ji ciyê xwe ranedibû. Di dibistanê de hemû dersdar, taybetî jî dersdara ziman û edebiyata ûrisî -Evêlianaê, rind zanibû, kû hezkirina wê ber bi edebiyatê û zimane, ji bo wê yekê jî gelek pê mijûl dibû. Sîsê di dibistanê de di nav hevalên xwe de aktîf bû, giştan ew hizdikirin. Caran di malê de, fikrên wê û dê an jî yê bavê wê hevdu nedigirtin. Wan deman de wê bi hemdê xwe, vekirî, dîtînen xwe bi dê û bavê xwe re şilovedikir. Wan bi qîza xwe bawer dikir, lê di dawiyê de wisa didane xuyanê kû qîza wan Kurmanc e, gere

qedir û qîmetê edetê xwe yê miletîyê bigre. Sîsê kû awha bi aqilanî şilovedikir û dixwest edetên miletîyê goreyî jiyana nû û vê dewra nû bike, zanibû kû tenê bi vî tehrî dikare dê û bavê xwe bide bawerkirinê, wisa nebe, nabe. Çawa kû rojî girtin ji bo meriyên nexweş, tenê zerarê dide wan, sihetê meriya xirab dike, meriv dikare dîsa eyd-erefatên xwe bike. Pêşîyê de dê û bavê wê heq didane wê lê dîsa jî ji dîtînen xwe derbaz nedibûn

Zivistanekê, roja eyda Xidir Nebî, wextê Sîsê û diya xwe sibê şefeqê text vekirin, wê ji diya xwe re got:

- Dayê, tu zanî, di nav edetên meyî miletîyê de giştan zeftir çi bi min xweş tê? -Fatê şuxul dikir û guhê wê li ser xeberdana Sîsê bû.

- A, wekî, roja eydê gundî hemû diçine malên hev, eyda hev pîroz dikin. Yên kû bi hev re nexwaşbin jî wê rojê hevdu tên. Tu zanî ev tiştêkî çiqas rinde? Paşê, waxtê kû yek dimre, gund hemû şîne dikin, hewariyê mala mirî dibine mala xwe, wextê dewatan jî gund gişk şadibe, mêvanan di nav hev de belav dikin. Tiştêkî kûr û mezin di nav bûyeran de heye. Ez awqas pirtûkên nivîskarên cur bi cur miletan dixwînim, tu rastî edetên awha nehatime... -Sîsê nihêrî dê guhdar xeberdana wê dibe, her ruhdar dibe, dixwaze xeberdana xwe dûmayî bike, lê dê ber giliyê wê de tê:

- Tu rastî, qîza min, te rast texmîn kiriye, lê çi bi te xweş nayê?

- Heyf, dayê can, li rex tiştên ha yên rind, yên xirab jî hene. Besa xeberê, qelendê qîzan. Ew tiştêkî sosretîye, dê û bavê qîzê û xort rûdinin, bazarê dikin, qey bêjî dewar an jî tiştêkî din dikirin, difroşin. Tiştên bi vî tehrî dîsa hene, çima hûn nizanin?

- Tu rastî, qîza min, ne tişteki başe, lê pêşiyên pêşiyên me, belkî ew... -Fatê navbirî da giliyê xwe, nexwest li ber qîzê gilyê nebaş bêje, lê ha got: - Em çawa bikin, edetên me yên miletîyêye, gişt çawa, em jî wisa.

- Ez ji edetên me hizdikim, dayê, lê wî edetî, yên kû kar-feyde bide meriyan.

- Çiye, tu dixwazî her tişt ji mala me derê? Ez zanim tu çi dixwazî bêjî.

Wê demê Sîsê ji kûraya dil ber xwe ket, wekî diya wê, wê rast fem nake, ew hew zane kû Sîsê dixwaze bira wê bê qelend bidine mêr. Di pey vê yekê, dê û qîz hebekî bi xeyd ker-lal şuxulê xwe ve mijûl bûn.

* * *

Sîsê di pey vê xebereyê, nifir ji bextê xwe re dikir, ber xwe diket kû çima qedera wê awha bi Saşa re hatiye girêdanê. Paşê xwe bi xwe di ber dilê xwe de hat; çima qedera wê çi xerabe, xortekî mîna Saşa para wê ketiye. Wê ji kûraya dil Saşa hizdikir. Raste, li ba wî awqas xwe bernedida, lê gelek caran nikaribû hesiya hizkirina xwe bigre, dilê xwe li ber wî vedikir, lê ji hudûdê kivşkirî derbaz nedibû. Saşa jî hindawa xwe de nedixwest tişteki ji Sîsê veşêre-derheqa hizkirina xweye ewlîn de wisa bi aqil û kîbar şilovedikir, wekî kela dilê Sîsê tije dibû, bêhemdî xwe serê xwe datanî ser sîngê Saşa û tema wê dema şîrînkûraya ruhê wê de fûrdida. Raste, herdu dilên ciwan texmîn dikirin çi hasêgeh li pêşiya wan sekiniye, lê şêwr-şîretên dersdara wane hizkirî, der û cînanan, heval û hogiran guman dida ber dilên wan. Herdu ciwanan zanibûn, bûyer li hemberî xwestinên wan pêş de diçin.

Sîsê sibê zû rabû, mîna hercar ew der dane hev, ber derî zû-zû gêzî kir, paşê herdu elbên avê hildan, çû ji kaniyê avê bîne. Hema li ser kaniyê ew û Karê rastî hev hatin. Karê kû Sîsê dibîne, dibe zîvîna wê, Sîsê hemêzdike, herdu sûretên wê radimûse û dibêje:

- Ezîza min, çima wisa zû hatî avê? Pîî, la ez mirê, te çima wisa reng havîtiye, tu nexweş nînî, çi bûye Sîsê?

- Tu tişt nebûye, meta Karê, êvarê serê min hebekî diêşiya, ez ranezam, -Sîsê got û serê xwe kire ber xwe.

- Him bêkêfi, him jî hawqa zû rabûyî û hatî avê? Emê îro êvarê bên malê, qîza min, -Karê gotina xwe ne qedand, dîsa Sîsê hemêz kir, pê şa bû. Lê Sîsê tenê di-karibû kela dilê xwe bigre, kû negrî. Lêlêbû ji Karê re bêje, wekî pake kû neyên, dê û bavê wê fikra xwe guhastine, naxwaze, wekî ew bêrûmet bibin. Karê texmîn kir, kû Sîsê bi tehrekiye, tişteki di bin zimanê wê de heye, lê naxwaze bêje.

- Sîsê, çi bûye, ji min re rast bêje, ji min veneşêre. - Dilê Sîsê mîna teyrekî birîndar, sîngê wê de difirfitî, nizanibû çi bersiva Karê bide. Jê re rast-rast bêje kû dê û bavê wê hê nehatine li ser qerarekî, wekî Sefoyê şêx naxwaze bikeve navbera vê meselê. Ewê serê xwe kiribû ber xwe, ker sekinîbû, alava germ sûretê wêyî spîçilokî hilgeryabû, rengê sor hêdî-hêdî zêde dibûn. Karê nihêrî ew nerihete, naxwaze dilê xwe li ber wê veke, got:

- Tu tişteki ji min vedişêrî, nizanim çiyê. Naxwazî bêjî, nebêje, tenê hêsabe, ber xwe nekeve, zû here malê, palde, ha tê dest xwe herî, qîza min! Tenê Fata diya xwe re bêje, emê êvarê bên, nişkêva me bê qedir rêvanekin, şerme, di nav xelqê de... Gilî hela di devê Karê de bû, Sîsê herdu elbên tijî hildan zû jê dûrket û

azayî da hêsirên xwe. Çend gavan çû, elb danîn, dest-
mala xwe derxist, bi avê şilkir, pê ser-çevên xwe paqış
kir, wekî ji der-cînarên kes giriyên wê texmîn neke.

* * *

Karê pey awqas derd û kulan, pey rojên jiyana xwe
yên bi zehmet tu cara waha dilteng nebûbû, waha ber
xwe neketibû, çawa kû wê êvarê, waxta kû ji mala
Efoyê Mistê bêqedir vegeya. Sîsê lema vêsibê wisa
medekirîbû, -Karê bi xwe xwe difikirî, -qet nebûya ji
min re bigota, em ha ji xwe bibûna û di nav gund de
nebûna sosret? "Karê digot û bi xwe de dibiliya. Ewê
ciyê xwe rihet nedidît. Di nav malê de diçû û dihat.
Saşa di nav ciya de medekirî, hîşyar difikirî. Wê sibê
saet îdî deha derbas bûbû, lê ew ji cî ranedibû. Karê
demekê rûnişt, kûr li wî nihêrî, paşê got:

- Rabe lawo, rabe, rast gotine -roja xweş sibê de
xweş e... Ber xwe nekeve, Xwedê bi rehme, kurê
min, ewê xwe bi xwe poşman bibin, çima ji bo te qîz
tunenin? Tu kû dil bikî hezar hebê bên destê te
ramûsin!

- Dayê careka din wisa nebêje, Sîsê di vî karî de gune-
kar nîne, ew dê û bavê wê ne kû cesaret nakin piyê
xwe bavêjin vî aliyê şemikê.

Hema wê demê derî vebû, Hasmîk, Têlî û Têmûr
hatine hundur.

- Sibe li we xêr -hersêkan bi hev re silav dan.

- Pey, hela razayiye? -Tîmûr got û ber bi ciyê Saşa çû,
lê herdu qîzikan şerma xwe dane alîkî, li kêleka Karê
rûniştin.

- Hûn bi ser çevên min re hatine, -Karê got, beşera

wê hebekî xweş bû. Pêra-pêra texmîn kir kû ew îdî ha ji bûyerê hene, xwest tişteki bipirse, lê Tîmûr ber giliyê wê de hat, berbirî Saşa bû.

- Zû rabe, em herin, şuxulê me bi te heye. Herdu qîzikan jî bi ser giliyê Têmûr zêde kirin:- Erê, erê zû rabe!

Karê metelmayî li wan dinhêrî, nizanibû çî bêje. Ji rengên wan texmîn dikir kû ew hatine û lezbûna wan bi karekî girîng ve girêdayiye, lê nizanibû çîye. Heta Karê ha difikirî. Saşa îdî kincên xwe li xwe kiribû û hazir sekinibû.

- Têlî, Hasmîk ew çî bûye, hûn Saşa bi ku de dibin? Têmûr çî bûye?

- Meta Karê, netirse, tişteki nebûye. Em diçin mala me, em bi tev taştê bixwin, bêsebir nebe, emê zû bên. - Têmûr got û derket derva, lê Saşa xwe para girt, vege-riya ser dê:

- Dayê, ezê zûtirkê bêm, ji te re hertiştî bêjim.

Ew kû çûn, Karê hahanga kincên xwe guhast, derket derva. Saşa, heval, hogirên wî nedihatî xuyanê. Karê vî alî, wî alî nihêrî, Geveza jina Tosin, qeynter li ser milan ji ser kaniyê vedigeriya. Ew nêzikî Karê bû, barê xwe danî û got:

- Lo çevên min korbûyê, Fatê û Efo çima wisa li serê te kirin? Tosin şev hat malê, ji min re yek-yek got, digot û dibiliya, hêrsa xwe radikir. Çima ewê qîza xwe bidine yekî ji îsko baştir? La Xwedê qebûl nekirê!... Ber xwe nekeve, Karê, xwenga min, ewên xwe bi xwe poşman bibin. Paşê jî ew qîz û xortin, wan herduya hev hizkiriye, -Gevezê digot û rê nedida Karê xeberde, -kê çî dixwaze bira bêje. Pîî, Karê min bîrkir kû ji te re bêjim, hêja jinên li ser kaniyê digotin. Wekî Sîsê ji malê

xeyîdiye, çûye mala Têliya hevala xwe. Karê kû ev bihîst, çav lê fireh bûn, nizanibû çî Gevezê re bigota.

- Gevez, kê got, raste? - Lê hîviya bersiva Gevezê ne-sekinî, lezande malê. Xwe bi xwe jî nizanibû çî bike. Saşa hela venegeriyabû. Ewê îdî zanibû Têmûr, Hasmîk û Têlî çima hatibûne pey wî. Hezar fikir di sêrî de derbaz dibûn. "Nişkêva ciwantîkê nekin, me di nav gund de..."

Karê ciyê xwe nedidît, nizanibû çî bike. Rabe here mala Eysa diya Têliyê, hela binhêre ev çî kare? Na, xwe bi xwe re got, ya rind eve kû tevî tiştêkî nebe. Saşa kêmaqil nîne, wê bê, her tiştî jê re bêje. Ewe tev-hevbûyî ha derkete ber derî, ha dihate hundur, demekê rûdinişt û dîsa radibû. Destên wê tiştêk nedigirt. Nişkêva dengê Cemedê jina Mîro hate guhê wê, ji ber derî gazî wê dikir.

- Karê, Karê, ca derê derva, çî hundur de rûniştîyî? Karê hahanga derket derva.

- Ev wexta teya rûniştinê ye? Çevên te bi ronayî, îsko û Sîsê çûne gîhîştine hev, tê mizgîniya min çî bidî?

- Pîî, la porê min kurkurê, tu çî dibêjî? Çawa gîhîştine hev? Cemê, bextê kurê teme, tu rast dibêjî? Kêderê, çawa gîhîştine hev? Lê wê çawabe, ez qet ji destê Efo û Fatê xilaz dibim?

- Efo û Fatê wê çî bikin, qîz û xortin, ji hev hizkirine, gîhîştine hev! Dinê-alem zane, kirina wan bi dilê me gişta ye. Efo bira kumê xwe ber bi ezman bavêje kû qîza wî yekî mîna îskender distîne! Cemedê digot, ji şabûna ber Karê direqîsî. Lê Karê nizanibû, ji şabûnê an ji tirsan, dil cîda sekinîbû, xeberdan pê nedibû.

- Pîî lêlê, hela vê binhêre, dewsa kû şabe, av kiriye devê xwe sekiniye. Karê, hela binhêre, wê qîz û bûkên

gund hemû hilşiyane mala Keleş û Eyšê, Fatê lezek pêş de derkete derva, kire wîşe-wîş, çokên xwe xist, nifir li qîza xwe kir, paşê çû hundur û dernekeve. Xatirceme, eva bi dilê wê bû jî, lê xwe nade kivşê. Di vê sibêda kê bîhîstiya şa dibe... Cemedê bi xeberdana xwe rê nedida kesekî, Karê ker sekinîbû, Cemedê û ew jinên cînarên kû hatin û li dora wê berevbûbûn dinhêrî. Gevezê, Xezalê, Zerîfê û cînarên din, her yekê di hindava xwe de çavronkayî didane Karê, di ber dilê wê de dihatin: digotin wekî netirse, Efo û Fatê wê nûva çibikin, kirina ciwanan bi dilê hemûyane. Karê pêra-pêra di ser xwe de hat. Jinên cînar dilminî didane ber dilê wê. Geveza jina Tosin milê Karê girt û got:

- Karê em herin hundur; rihet rûnên, bi hev bişêwirin, ka emê çi bikin. -Ev xeberdan devê wan de bû û îdî diçûne hundur, Reşid û Tosin hatin ber derê Karê. Reşid şalikeke ji postê pezî hasilkiribî ber nava toz û xubara kilsê û çimentoyê de pey Karê kire gazî:

- Xwîşka Karê, hela virîda, îskenderî kuye? Karê kû dengê Reşid bihîst, lez di paşda vegeriya, xwe havîte ber piyên wî, bi kelogirî got:

- Apê Reşid, bav û birê min, ez di bextê kurê te me, îskoyê min î tayê bi tenê ye, kesekî wî tune, li jor gumana min Xwedê ye, li jêr tu yî, nişkêva bûyereka nebaş neynine serê îskoyê min?

- Ez ji te dipirsim, îskoyî kuye, lê tu...

- Dibêjin li mala Keleşê. Ez ha ji pê tuneme. Ev weke du-sê saetan heye, Têliya qîza Keleş, bi du hevalan ve hatin pey, ew birin, lê ji min re tiştek negotin.

- De pak-pak, tu çi tevhev bûyî. Qîz, xortin... Nedixwast îdî dirêj bike, vegeriya li alê Tosin û Elîxanê şivan kû hatibû gîhîştibû wan, got:

- Hela em herin mala Keleş, ka binhêrin çîye, çî bûye?

Karê û jinên cînar dua dikirin Reşid re kû her tim dikete navberiya cînaran û meselên wan hel dikir.

* * *

Wê siba payîza derenge xweş hewerzeke bi tehrekî, gundê Mêrgesorê hildabû; xeberdana hemûyan Îskender û Sîsê bûn. De gunde, her yekî bi curekî şilovedikir. Taxa jêrîn dereng bîhîstibûn, gotin kenehû Sîsê çûye, ser îskender de rûniştiye, hinekên din digotin, îskender ew revandiye ji bo kû dê û bavê Sîsê ew nedane. Bi kurtî, kesekî ya rastî qal nedikir.

Wextê Reşîd, Tosin û çend mêrên gund diçine mala Keleş, evê tê kû jina wî -Eysê, yeko-yeko dibêjin çawa bûye.

“Bavo, -Keleş dibêje, -di vê sibê de Efo û Fata jina wî îdî çî bêjî ji me re negotin? Qey bêjî em gunekarin. Me bi deh caran jê re got kû hal-hewal ha bûye, dîsa dida qamê xwe! A, Reşîdê bira, ez na tu. Sîsê vê sibê berbangê, ez û xwîşka te nû rabûbûn, hate malê, pirsra Têliya te kir. Em tirsîyan, me jê pirsî, gelo tiştêk nebûye? Got na û çû ba Têliyê. Paşê Têliyê ji me re got, wekî hûn şeva din çûne mala wî, dûrî kurê wî, mal di ser de wêranbe, ka giliyê sibheta êvarê têne serhev? Gilîkî kutasî nedaye we. Sîsê jî vê sibê, kela wê tije tê ba Têliyê. Eva te jî, Xwedê awqas pê re be radibe, gazî hevalên xwe yên din dike, tên, hevdu berev dibin, paşê diçin îskenderê kurê Karê jî tînin. Çima xwe cara ewlîn nîne waha berhev dibin? Fata te jî pê dihese, îdî dawiyê de mûkî dike hûkî, kenehû me qestbende qîza wê û

îskender haniye mala xwe de gîhandiye hev. Zorê navê revê ser wê xistin. Lo birao, rev çi, hal çi. Ji qîşte-qîştâ Fatê gund hemû pê hesiyan, -ev qîz-bûkên gund jî, Xwedê bi mirazê wan re be, qey bêjî vê sibê pê gêziyê berhev kirin, hatine bi dora herdu ciwanan kom bûne... A, Reşîdê bira, tu bi bextê kurê xwe, li vir çi gunekariya min heye?

Keleş demekê Reşîd, der û cînarên dinê yên berhevbûyî dinhêre, dîsa giliyê xwe dûmayî dike. - Lo birano, çima kê nizane, ew herdu ciwana hevdu hizdikin. Efo îdî çi xwe virda-wêda davêje?"

Reşîd kû van gotinan dibihê, ew, Tosin û Mîroyê Lezgî diçin hundur malê. Sîsê û îsko di odê de bûn, heval û hogirên wan, qîz û bûkên ciwan dora wan girtibûn, eşq û şa heryekî tiştê digot, lê Sîsê di nav Têlî û Hasmîkê de rûniştibû, ser-çev lê sor bûbûn, serê wê di ber de digiriya. îsko û hevalên wî hebekî dûrî wan rûniştibûn. Hemû li ber Reşîd radibine piya, lê îsko berbirî wî dibe, dibêje:

- Apê Reşîd, li vir rev-mev tune. Hema wisa em li vir rastî hev hatin, lê meta Fatê...

- îsko rast dibêje apê Reşîd, Sîsê dixwast kû vegere malê, me nehîşt, bo kû meta Fatê gund bi pê da hesandinê, kenhû Sîsê reviyê, me jî go wekî navê revê li ser te xistine, îdî çima diçî, rev-rev...

Qîzikên hevalên wê bi hev re gotin.

Reşîd vê xeberdanê dibihîze, demekê difikire, paşê xortên wir berhev dike, bi hev dişêwirin û qirar didin kû gazî Efo û jina wî bikin, li pêş çevên mixtarê gund, dersdara Sîsê û Saşa, dîrektorê êtîmxanê Badalyan bikin, Karê, Efo û Fata jina wî hema pêra pêra li hev bînin, meselê bi vî tehrî hel bikin.

Çawa qirar dabûn, wisa jî dikin. Reşîd berê ewlîn zarekê dişîne pey Efo û jina wî, paşê jî yên dinê. Ew xêleke kurt di nav mala Keleş û Efo, wî û Fatê re xeberridide, paşê Karê, Gevez û jinên din tên. Karê hebekî xwe paş de digirt, tirs dilê wê de hebû, tirsîya wekî Efo û jina wî giliyên nebaş jê re bêjin. Lê ewê kû dît Reşîd dûrva bi desta gazî wê dike, hebekî ruhdar dibe, ber bi wan diçe. Jin û xortê din dûr ve li wan dinhêrîn, bê sebir li hîviyê bûn, gelo Reşîdê bikaribe kela dilê dê û bavê Sîsê sar bike, gelo ewê bi çi tehrî Karê qebûl bikin?

Karê kû nêzîkî wan dibe, xwe davêje pêşîra Fatê, qûz dibe kû lingên wê maç bike, lê Fatê nahêle. Karê dibêje wan:

- Efoyê bira, xwîşka min, Fatê ez xuliya bin piyên we me, min feqîra Xwedê gunekar nekin, ne ez, ne jî îsko gunekar nînin. Vira rev tune, ciwanin, di pey xeberridana şeva din, qey kela wan tije bûye, rastî hev hatine, çima wisa dikin, ne hûn jî xweyî kurin. Werin van keviran ji pêşa xwe valakin, nebine sebebên bext-mirazan.

- Pey hela eva serda me gunekar dike, -Efo û Fatê bi hev re dibêjin. -Reşîdê bira, lê eva tiştên kirinê ye? Qîza me birine, di mala Keleş de gîhandine kurê xwe, Keleş jî kenehû cînarê minî xêrxwaze, hela serda jî me gunekar dikin. Tu bî, Reşîd tê vê yekê qebûl bikî?

Reşîd di ber dilên mêr û jinê de tê, wana dûr dibe, demeka dirêj bi wan re xeberridide. Wexta kû ew xeberrididin, mixtarê gund Semend, dîrektorê êtîmxanê Badalyan, Evêlîna Rubênovna tên ber derê Keleş, demeka dirêj bi hev dişêwirin. Paşê Evêlîna Rubênovna û Semend diçine hundur li ba Sîsê û îskender, wan qîz û bûkên ciwan û heval û hogirên wan derdixin, tenê bi

wan re qise dikin. Sîsê jî, Saşa jî sond dixwin, wekî revmev tune, ne jî ev yek di fikra wan re derbaz dibe. Sîsê digrî û hîvî ji dersdara xwe dike, kû dê û bavê wê bide bawerkirinê kû tiştên wisa nekiriye, hema wisa hatiye mala hevala xwe Têliyê, lê Saşa û hevalan jî nişkêva hatine vir û hevdanîne kû kenehû ez revîme.

Vê derê Semendê mixtarê gund bi çevên xwe dibîne û tê li ser wê fikrê, wekî raste, qîz û xort hevdu hizdikin, lê ew bûyera revê ne raste, herdu ciwan hatine li ba hev, di pey vê yekê, wextê dê û bavê Sîsê pirsaya dayîna wê nedane Karê.

Semend, Evêlina û Badalyan gazî Reşîd, Tosin û Mîro dikin, bi hev dişewirin kû gazî Efo û jina wî bikin, wan bidin serwextkirinê, taybetî ew bi xwe jî ne li dij in. Pirsaya ew tenê ye kû Saşa bi eslê xwe ve ne Kurmanc e.

Eva yeka ji bo van meriyên gunde qedirbilind ne meseleka bi zehmet bû. Ewana, bo kû tu xuşûşiyê di dilê Efo û Fatê de nehêlin, Sefoyê şêx jî tînin navberê. Wextê Şêx Sefo tê, Reşîd bi nîvlaqirdî-nîvrast dibêje:

- Berê-pêşda gotine, wekî serkanî timê ji şêx-pîra diherime. Kekê Sefo, nexeyîde. Eger şeva dinê tu bi me re bihatayî, awqas tişt jî nedibû.

- Lo birayê mixtar, ev Reşîdê me, çi pêşîra min girtiye bernade, -Şêx Sefo bi ken ber bi Semend dibe, -min li vir jî.. Efo û jina wî di bin esmanekî de dijîn, çi ferq heye? îskenderê kurê Karê, Xwedê mirazê dê pê bike, di nav me de mezin bûye, terbiye-torê me girtiye, hatiye li ser dîn-donê me, edetê me, îdî hûn çi dixwazin? Wê demê Mîro diçe Efo, Fatê û Karê jî tîne li bawan.

- A, eva jî xweyê kêrê hatin, ez bi pêş wan ve bêjim, -

Sefo giliyê xwe dûmayî dike, -raste, di nav ilmê Şêx Adî de tiştên wisa tunin, wekî ji miletekî din bînine li ser dînê me, lê ev xorta, bi qaz-qudreta yê jorîn , xwe bi xwe hatiye ser dîn-donê me, bira ne Efo, ne jî jina wî qet xuşûşiyê nebine dilê xwe, qîz-xortin, hev hizkirine, Xaliqê alemê mirazê wan bi hev bike! Xwedê zane, Karê jî jineka wisane, heta niha kesek jê neêşiyaye... Çima îdî jiyana herdu ciwanan û yê xwe jî pê re pûç dikin? Lê, Efoyê mirîdê min, ezê tiştêkî jî bêjim. Ev dîtina mine, zora me kesî li ser te tune, giliyê dawîn yê teye, bi aqilê xwe bike!

Mîro ku timê xweşiyê xwe bi Şêx Sefo dikir, got:

- Serê min qurbana ocaxa şêx be, walleh, merîkî ilmê Şêx Adî bi tevayî zane! -Yên li wir dikenin, lê Şêx Sefo şiva destê xwe hildibire, kenehû bi Mîroxê, -wê de here kurê... Te dîsa berzeqtiya xwe kir.

Hema li wir, di bin dara nav mala Keleş û Efo, jinên cînar tim lê rûdiniştin, razîbûna dê û bavê qîzê hildidin û qîrar didin kû şayiya herdu ciwanan rojtira dinê bikin. Şêwr-şîretên Reşîd, Tosin, Badalyan û Evêlîmayê dawiyê de Efo û jina wî tînine rê, lê giliyê Şêx Sefoyê axiriyê tesîreka mezin li ser Efo û jina wî kiribû, çawa kû dibêjin serê lodê girtibû.

- Mirîdê min, -ew dibêje Efo, - erebe kû hate ber barkirinê, gere barkin. Bi erf-edetên dinê merika hatine, dewa merivatiyê ji te kirine. Şikir qîz jî xort jî layîqî hevîn, îdî çi dimîne? Dimîne li ser qerarê we! Paşê gişk ha ji pê hene, wekî qîz û xort hev hiz dikin, ez bi ocaxa xwe kim, wê bi dilê rebê min jî nîbe kû nehêlin ew herdu ciwan bigihîjine mirazê xwe. Pirseke din jî heye Efoyê bira, -Sefo demekê fikirî, dîsa dûmayî kir, - Tu merivekî zanayî, xeber kû bela dibe, ne mîna gûzên

rijyayîne kû tu dîsa berhev bikî, têkî çewalê xwe. Çima çiyê tu bibî benîştê devê hemû kesî? Hi gelî maqûlno, hûn bi ocaxê kin, ez rast nabêjim?

- A, ca ez heyrana wî devî, xwe dev nîne dergê cinetê ye, dinhêrî çawa hemû tiştî dike zagûnê, -Mîro dîsa laqirdî kir. Yên li wir dîsa bi şabûn dikenin.

Reşîd dibêje:

- Efo bira, va em diçin karê xwe bikin, tu jî karê xwe bike, şuxulê îro çima bihêline sibê?

- Lo bira, karê kû Efo bike çiyê, -Keleş dibêje, - Ez û Efo mîna biran e. Rastî ewî û xwîşka Fatê vê sibê hebekî ser qûşê re kirin, lê ez ji wan naxeyidim. Sîsê hatiye mala min, bira ji mala min jî siyar bikin.

- Ferq nake, ew îdî şuxulê te û Efo ye, -Reşîd dibêje û pey vê yekê ji hev bela dibin. Ev qirara kû li ber guhên qîz û bûkan ket, li ber derê Keleş bi şabûnê bû qûjîniya gişkan. Pêra-pêra govend girtin, stran û reqisîn. Lê Karê ji şabûna tu qey bêjî firiya hat gihîşte malê. Pêra-pêra gazî Mihê qesab kir kû dewara ji bo deweta îsko kokkirî serjêke. Der-cînara bû haye-hay, hemû berhev bûn, alîkarî kirin, tivdarekê wê dîtin...

* * *

Di gundê Mêrgesorê de gelek şayî bûbûn, lê şaya mîna ya îskender û Sîsê tu yekî nekiribû, her tişt bi carekê de hate sêrî, ji bo kû ev bi dilê hemû gundiyan bû. Di vê şayiyê de gelek edetên miletiyê wê de danîn - topayî bela nekirin mîna şayiyên din, bi taybetî gazî tu kesî nekirin, lê çûk-mezinên gund di vê dewetê de hazirbûn. Hemû jî bi pêşkêş û kulîlkan ve hatibûn. Mîna dewetên din gazîkirina bi topayî tunebû, -kê

dihat, diçû li ba Sîsê û Saşa kû di odeka piçûk de rûniştibûn, herdu ciwan radimûsan, pêşkêşa hanî û kulîlk li ba dihîştin, derdiketin ber derî, yên kû diketin govendê dilîstin, yên kû rûdiniştin li govendê mêze dikirin.

Di mala Keleş de, hevalên Sîsê ew wisa xemilandibûn, wekî rengê wêyî bedew, kincên miletiyêye awaz-awazî bi hev re ketibûne mercê. îsko şal-çakêtê nû li xwe kiribû, xort û qîzên gund xaziliya xwe wî û bejn-bala wî dihanîn.

Waxtê diçin kû Sîsê ji mala Keleş bînin, Reşîd, kû hemû serkariya dewetê hildabû destê xwe, dibêje, gere Sîsê û îsko berê ewlîn bibine mala bavê wê, paşê ji wir bînin. Fata dê û Efo di ber derê xwe textê xwarinê vekiribûn. Wan qîza xwe û zavê xwe, bejn-bala wane bedew, şabûn û eşqa li dor wan dinhêrîn, ji şabûna xwe negirtin, hêsir tije çevên wan bûbûn. Sîsê û Karê diçine hundur, îsko jî li pey wan. Sîsê wedekî dirêj ji hemêza dê dernediket, kela xwe nedigirt. Karê di ber dilê wê û dê de dihat û digot:

- Çima we wisa dilşewat hev hemêzkiriye, qey bêjî Sîsê diçe welatekî din. Va em bi rex hevin, emê mîna malekê bin, Fata xwişk. Nehêle Sîsê bigrî, rengê wêyî delal wê biçilmise...

Dema paşîn Sîsê xwe havîte hemêza bavê xwe, ew bi sîngê xwe ve givaşt, sûretê wî yê zivir ramûsa.

* * *

Hemû jin û mêrên gund û qîz û xortên ciwan hatibûne ser xwarina deweta Sîsê û îskender. Di oda mezin de mêr rûniştibûn. Tenê ji jinan Evêlîna

Rubênovna dersdar û terbiyedarên êtîmxanê yên jin di nav mêran de rûniştibûn. Geleka li ser vexwarina reqiyê xeberdan, pesnê herdu ciwanan dan û ew pîroz kirin. Lê xeberdana dersdara wan -Evêlîna Rubênovnayê li ser hemûyan tesîreka gelekî mezin kir.

- Ev deh salan in ez li vî gundî dixebitim. Bawer bikin îdî ez bûme yeka ji vir. Hûn gişt min rind nasdikin. Bi serî de, di vî gundî ez xeysel, rabûn, rûniştin, edet bi mileteki rojhilatiyî kevn û dewlemend va bûme nas. Edetên weyî miletiyê û kultûra bilind heye û ya sereke, fikra demokrasiyê kûr û mezine di nav we. Ya rastî tiştên xirab jî hene, ez naxwazim di derheqê wan de xeber bidim. Ji bo kû hûn ji min rindtir zanin. Ez naxwazim niha pesnê herdu telebên dibistana meye here hizkirî bidim, hûn wan jî rind zanin. Dixwazim di derheqê pirseka din de, bi dîtina min ji bo rojên pêşiya me û îro girîngin de xeber bidim. Di vî şerê giran de welatê me hemû çî telî-tengasî dît, em çiqasî giranbiha bi serketin, bi me tê zanînê. Evî gundê Kurda, raste, şer bi xwe nedît, lê di serketinê de keda wî geleke. Kanê mêrê vê jina qedirgir, kû îro deweta kurê xwe dike? Kanê bavê wî xortî delal, kû di vî gundî de mezin bûye? Kanê bi dehan xort û mêrên vî gundiye din? Wan serê xwe danîne ax-berê sar ji bo kû em îro awha şabin. Bi milyonan meriyan jiyana xwe dan, lê milyonan merivan jî jiyana xwe li ser piya dimeşandin, tîbirçî, tazî-pêxas şev û roj kiribûn yek, dixebitîn, zarên êtîm xweyî dikirin. Ew jî şer bû, minê bigota ji şerê dijmin ne kêmtir...Mîna kû zêndî dîsa va li ber çavên meye. Karê, qîza miletê we, salên jiyana xwe yên herî baş ji bo xweyî kirina zarên êtîmên wan kesên kû bi

dijminê meyî bi devwxûn re şer dikirin meşand. Dîsa ji bo vî xortî kû bi eslê xwe ve ûris e, lê bi ruhê xwe ve Kurd e û em niha deweta wî dikin... Di nav dîroka însaniyetê de tiştên awha kêr in. Gelek ji we, ez zanim, ha ji pê tunin, wekî bavê îskenderê me û Cemalê destgirtiyê Karê di pêşenyê de bi tevayî şer kirine, hatine kuştinê û li ser erdê Ûkrayniyayê, di goreka biratiyê de defin kirine. Bi me nayê zanînê kû wan hevdu naskiriye an na, lê tiştêk tê zanînê kû Nîkolayê bavê îskender nizanibûye kû kurê wiyî helal di gundê Kurmancayî dût, li ba dergistiya hevalê wiyî şer -Cemal mezin dibe...

Heta wê demê, kû gişkan ker guhdariya Evêlîna Rubênovnayê dikir, di pey vê gotinê, qey bêjî pêla bayê sar hat, kire xuşîn, di odê de derbaz bû. Yê rûniştî vî alî, wî alî bi hev re xeber didan, metel li çavên hev dinhêrîn. Lê Şêx Sefo, kû pêşberî Evêlîna Rubênovnayê rûniştibû, bilind-bilind got:

- Gelfî cimaetê, bi ocaxa Sorê Soran bikim, qedera van ciwanan ji qudretê ye... We bi guhên xwe bihîst ji ku ji kîderê qedera wan herdu malan hatiye bi hev aliye... Mêrên mezin di pey vê gotina Şêx, destê xwe birin ber bi ruyê xwe, dua kirin, lê ciwanan metelmayî li çavên hev dinhêrîn. Evêlînayê di dawiyê de got, wekî bi eşqa yekbûnê vedixwe û cara ewlîn qedeha xwe ye tijî valakir.

* * *

Şabûna Karê bêhed û bêhesawbû. Pey dewatê ewê gazî der-cînanan dikir, ew naz-nemetê mayî dida wan, textê xwarinê li pey hev vedikir. Her cara kû wê Sîsê û

Saşa didît, dilê wê di cî de nedisekinî, qey bêjî dixwest ji sîngê wê derê, bifire.

Badalyan îzin dabû wê kû pey dewetê çend roja neyê xebatê, mala xwe bide hev, şuxul-emelê pey vê şayê kuta bike. Heval-hogirên wê di pey xebatê dihatin, alî wê dikirin. Sîsê wextê ji oda piçûk derdiket kû alîkariyê bide Karê, ewê nedihîşt, hemêz dikir, li ber digeriya kû dîsa vegere oda xwe. Lê Sîsê dikeniya, jîr jîr diçû-dihat, zû-zû hertişt dikir. Karê ji vê yekê kêfxweş dibû û nikaribû şabûna xwe veşêre. Kê kû çevronkayî didayê, digot: “Şayî û şabûna ha bira ber derê her malekê be. Min di jiyana xwe de telî-tengasî gelek dîtiye... Niha jî hebekî şa bibim...”

* * *

Ew heftek bû Karê nediçû xebatê. Roja îne wê qerar da here, bighêje xebata xwe. Lê sibê şefeqê re, karkerê êtîmxanê hat, xeber dayê kû Badalyan bi lez gazî wê dike. Karê texmîn kir kû Badalyan ji bo xebatê wisa lez gazî wê nake. Ev tişteki dine. Dilê wê gelek caran, wextên kû xeberên nebixêrî dibihîst, mîna teyrekî birîndar dipirpitî, vê carê jî dîsa wisa bû. Di rê de xwe bi xwe re difikirî û digot: “Heye-tune dîsa diya îskender mektûb nivîsiye.

- Keremke Karê, - ewê nû derê oda Badalyan vekiribû, gava kû ew ji ciyê xwe rabû, ber bi wê hat. -Çima tu wisa tevhev bûyî, min şikir ji bo xêrê gazî te kiriye. Karê kû ev bihîst, bîhna wê di ber de hat, xwest bipirse, lê Badalyan ber giliyê wê de hat.

- Karê, diya Saşa va têlgraf şandiye kû tê... Ezê sibê şefeqê otomobîlê bişînime pey! Ew bi trenê tê. Karê

zûr bûbû çevên wî dinhêrî, xeber lê biryabûn û bi wê rengê xwe qey bêjî ji dîrektor dipirsî, ew çi şêwrê dide wê?

- Çima wisa bûyî, li min dinhêrî? Ew tê, bira ser çevan bê! Dê ye, dixwaze kurê xwe bibîne, bira bibîne! - Badalyan got, demekê sekinî, li Karê nihêrî, dîsa dûmayî kir, -çiyê, ditirsî ewê kurê xwe hilde bibe? Ew yeka, bi texmîna min, nabe. Berê ewlîn ji bo vê yekê kû ewe îdî bi mal-hale, mêrê wê, zara wê heye. Ya duda, Saşa îdî mezin e, zewiciye, her tiştî fem dike, bixwaze jî, ez vê yekê bawer nakim, wê dîsa neçe, ji bo kû... Tu îdî zanî, ezê çi şilovekim... Niha, Karê, vegere malê, karê xwe bike, rasthatina dê û kur gerek em rind bibînin. Seîdê şofêrê me, ez zanim, yê jê re her tiştî bêje... Gere wisa bikin kû gelek meriv berhev nebin, bo kû hemû yê bixwazin wê demê bibînin. Ji vir ez û Vîktoriyayê emê tenê bîn...

Karê ji cem Badalyan xwe bi xwe jî nizanibû çawa hat-gihîşte malê. Di pey wê şabûna mezin, xebera hatina diya Saşa fikrên wê tevhev kiribûn. Gotin, şêwr-şîretê Badalyan guman û qewat didayê. Wê bi xwe jî texmîn dikir û têderdixist kû ew yekê nebe, lê nizanibû çima dilê wê nerehet bû. Gelo Saşayê çawa diya xwe qebûl bike, dê kû kurê xwe ha mezin, zewicî bibîne, wê çi bike?

Sîsê û Îsko li oda xwe bûn. Malê hevdayî, şûştî veşûştîbû. Karê nexwast nerehetiyê bide ciwanan. Rûnişt, demekê fikirî. Paşê rabû, merî şande pey Fata xinamî. Hate hundur, nihêrî wê Sîsê û îsko hatine oda mezin, Sîsê taştê hazir dike.

- Dayê, çima wisanî, tu tiştêk nebûye? -îsko dê, tev-hevbûna wê nihêrî, jê pirsî. Sîsê jî vegeriya, Karê nihêrî

û bêsebir hîviya bersiva wê sekinî.

- Şikir tu tişt nebûye, ezîzên min, -Ewê îsko hemêzkir, lê bi destê dinê gazî Sîsê kir, milê xwe bi stuyê wê re bir, got:

- Sibê ji ciyê dûr mêvanên bêne mala me, em gerek karê xwe bikin. Li ser vê gotinê îsko û Sîsê li çavên hev nihêrîn. Pêra-pêra kete dilê Îsko kû pirs derheqê hatina diya wî ya helal e.

- îskender, dixwazim çavronayiyê bidime te, -Karê dest pê kir û him jî çavên wî nihêrî, -Evdokiya diya te wê sibê bê... -Demekê dîsa sekinî û serda zêde kir, -tê, bira ser çavan bê!

Sîsê sor bûbû, dê û kur dinhêrî. Saşa pey bi vê gotina dê, nêzîkî wê bû, ew hemêz kir û got:

- Erê dayê, tê bira li ser çavan bê, lê diya min tuyî... Karê zûr bûbû li çavên wî dinhêrî, ji şabûna kela dilê xwe nedigirt, hêsir tijî çavan bûn. Sîsê li herduyan dinhêrî, nizanibû çi bigota û çi bikira. Wê demê Fata diya wê di dêrî de hat. Wê hêsirên çavên Karê, îsko û Sîsa perîşan nihêrî:

- Pîî, Karê, Sîsê ev çi we bûye? Ewê got û ha li Karê, ha li qîzê nihêrî.

- Tu tişt nebûye xwîşka Fatê, şikir tu tişt nebûye, - Karê got, ew da rûniştandinê, bi xwe jî kêlekê rûnişt, hemû tişt jê re gilî kir.

Karê û Fatê bi xeberdanê de ketibûn, lê Saşa û Sîsê çûbûn oda xwe. Sîsê çend caran ceriband wî bide xeberdanê, dîtina wî bizanibe, gelo wê diya xwe çawa qebûl bike, lê Saşa bersiva wê nedida, palda û hîvî bi wê kir kû wî rehet bihêle. Ew wê demê çi difikirî, Sîsê têdênedixist...

Wê şevê ne Karê, ne jî îskender rehet ranezan. Sîsê

cara ewlîn, di nav wê heftê de Saşa medekirî dît. Ewê deng nedikir, nedixwast tevî pirsên nevsî wî bibe, tenê wî çaxî xeber dida, wextê Saşa tişt jê pirs dikir an jî dixwast.

- Sîsê çima wisa kerr î, xeber nadî? -Şev dereng Saşa jê pirsî.

- Tu xwe bi xwe fikrên xwe ve mijûlî, ez naxwazim te nerehet bikim.

- Hiş-sewdê min, di hişê min de tenê tu heyî, -Saşa got û Sîsê hemêz kir. Milê Sîsê yê qerqaş jî stuyê Saşa aliyên û wan demeke xurt hevdu bernedida...

* * *

Wê siba payîzê ya çîk-sayî hewa zivir bû. Qirawiyê danîbû, lê ji her tiştî dihate kivrê kû rojê xweş be.

Sibê şefeqê re ji giştan zûtir Fatê hat mala Karê.

- Bi ser çavan hatî xûçê, -Karê hahanga kursî jê re hanî, - Hela rûne, min îdî her tişt hazir kiriye. Va saetekê şûnda wê Badalyan, Apê Reşîd, Semend, Evêlîna Rubênovna û Vîktoryayê bîn. Lê ka birê Efo?

- Ewê bi tevî lawikan bê. Ka Sîsê li kuye? -Fatê ji Karê pirsî.

- Ez bi xwe nahêlim ew sibê zû rabin, ciwanin, bira ji xwe re razên.

- Wisa hîn neke Karê, ew yeke wisa nîne, bira zû rabe.

- Na, xwîşka min. Ez zanim, Sîsa min bi xîrete, lê ez nahêlim zû rabe. Wê rabe ji min re çi bike? Ne pez e, ne dewar e!

Lê Sîsê zûva hîşyar, li ser piya bû, ew li kêleka îsko rûniştibû, derheqê hatina diya wî xeber didan.

- îsko rabe, kincên xwe li xweke, niha wê bête berhevbin, şerm e. Ewê dûr-dirêj li wî nihêrî û ji nişkêva jê pirsî.

- îsko, çi hawqas kûr difikirî, qey tu tişteki ji min vedîşêrî, erê?

- Sîsê ez tu tiştî ji te venaşêrim... Zanî ez çi difikirim?

- Çi, îsko? -Sîsê bi teherekî rast li çavên wî nihêrî.

- Ez... Ez di derheqê diya xwe de difikirim, -Sîsê dîsa bi teherekî metelmayî li wî nihêrî. Ji rengê wê îsko texmîn kir kû ew dixwaze bizanibe ka derheqê kîjan dê de difikire.

- Derheqê diya xwe ya ûris de difikirim. Min derheqê wê yekê bi te re qet xeberneda. Zanî çi, Sîsê, va nêzîkî nozdeh salên mine diqedin, lê min ew hê nedîtiye. Hesîna dilê min, şilovekirina diya min a Karê û mektûbên wê nîşan didin kû ew meriveke qence, dilovan û pake... Ewê ez nehavîtîme... Ewê bo wextekê ez hîştîme ba Kara diya min kû here bi tev bavê min şer bike... Qey bêjî tişteki ji nav dilê Sîsê qetya. Ji vê gotina îsko ew tirsîya, texmîn kir kû ewî fikra xwe guhastîye. Ew difikirî, eger rastî wî fikra xwe guhastîbe, lê wê çawa bibe? Lê Karê, lê ew? Pêra-pêra jê pirsî:

- Lê eger ew bixwaze kû tu pê re herî?

- Eger kû herim, tê bi min re bêyî? -îsko bi pirs bersiva wê da. Sîsê demekê fikirî û paşê got:

- Min carekê bersiva vê pirsê te daye! Saşa ji şabûna ji nav nivînê xwe rabû, Sîsê hemêz kir û wekî birçiyar lêvên wê yên narîn ramûsand.

- Sîsa min, hêjaye kû ji bo te emrê xwe jî bidim. Ez zanim, ku de jî herim tê bi min re bêyî. Min ev ji sêrî de texmîn kiriye. Lê tu bawer dikî kû ezê herim? Sîsê tu hela min pak nasnakî. Ez deqîqekê bê diya xwe Karê

nikarim bijîm.

- De pak-pak, zû kincê xwe li xweke, şerm e, -û hîviya wî nesekinî, kinc û solên wî hanîn dan ber.

- Sîsê, -îsko gotê, -tirseka bi tehrekî min girîye, wextê diya xwe bibînim ez nizanîm ezê çawa xwe xweyî bikim, çawa nêzîkî wê bibim?

Hema wê demê Karê li derê oda wan xist û îşaret da wan kû bira zû rabin. Sîsê hîviya Saşa nesekinî, bi tenê derket, dît kû Karê û Fata diya wê sifre danîne, lê ber dêrî dengê Reşîd û Efoyê bavê wê tê...

Dengê otomobîlê hat. Karê xwest kû rabe, lê qey bêjî deh meriyan ew bi kursî ve girêdabûn. Fatê li wê nihêrî, texmîn kir kû ew tevhev bûye, bi milê wê girt, rakir. Wê demê li ber dêrî Reşîd bi ûrisî silav dida mêvanan.

Karê û Fatê derketin ber dêrî. Evdokya, mêrê wê û qîzeka biçûke mîna minminîka bedew li ber dêrî sekinîbûn. Karê ew naskir. Dîsa ew Evdokiya wê salê bû, tenê, salên derbasbûyî tesîra xwe li ser sûretê wê hîştibû. Evdokyayê dor-berê xwe, hundur dinhêrî. Ji rûyê wê dihate kifşê kû bêsebare, bi yekî digere, dixwaze zûtirê bibîne. Ewê kû Karê dît, kela alavê, kû di nav wê de berhev bûbû, da der, ser sûretê wêye qerqaş algevezî bûn, bû qîrîna wê, xwe havîte pêsîra Karê.

- Kaara... Ewê demeke xurt Karê bernedida, sûretê wê radimûsa. Paşê jê pirsî:

- Lê ka Saşayê min, çima ew ne li vir e? -Ewê Karê ji hemêza xwe berda, li dora xwe, li çavên Karê û yên li wir nihêrî. Saşa û Sîsê li pişt Karê sekinîbûn. Evdokiya jê tê dernexist ew kî ye, lê wextê ew bi çav Saşa ket, demeke xurt herduya li hev nihêrîn. Evdokiya jê dîrdirêj ji sêrî heta piyên wî, li wî nihêrî, qey nav-nîşanê wî

dihanî bîra xwe. Tenê dê nav û nîşanên zarên xwe nas dike, wan nîşanan tu kesên din nabînin. Nişkêva bû qîrîna wê, xwe havîte hemêza kur.

- Sînok!.. -û hemêza Saşaye fireda dengê dêyî zirav û dilovan temirî. Saşa, kû dema ewil nizanibû çawa bike, niha alaveke germ ji sîngê dê derbazî wî dibû. Ewî jî dê hemêz kir, serê xwe ber jêr kir, kire nav porên wêyî qîçik, ber guhê dê hêdî got, “mama”... Ji yên li wir gelek ew xeber nebihîst, Karê kû rex wan sekinîbû, ji devê kur cara ewil xebera “mama” bihîst. Ewî timê ji Karê re digot “inê” anjî “dayê.”

Ev dema gelekî zelûl bû. Bawer bikî gund hemû li ber derê Karê berhev bûbûn. Giştê ker-lal li dê û kur dinhêrîn. Evdokiya demeka dirêj ji hemêza kur derne-diket, sîngê wê zû-zû hildihat-dadihat, giştan didît kû di hemêza Saşa de digrî. Ewê serê xwe ji ser sîngê Saşa hilda, jêr ve li çevên wî nihêrî. Dît kû Karê jî rex wan sekiniye, bi destmalê hêsirên çevên xwe zûha kir, destê xwe dirêjî wê kir. Jinên li wir sekinî, mêran jî xwe negirtin, bi destmalan çevên xwe zûha kirin. Qîza Evdokiyayê a biçûk di hemêza bavê xwe de bû û rex Reşîd, Badalyan û Evêlînayê sekinîbû, li diya xwe dinhêrî û digiriya. Evdokiyayê Karê û Saşa berda, vege-riya. Li dora xwe nihêrî. Karê texmîn kir kû hemû der-cînar hatine, li wan dinhêrin, kenê şabûnê û hêsir di ser çavên giştan bûn. Evdokiyayê demekê li cimaeta ber-hevbûyî nihêrî, paşê, qey bêjî ji tişteki veciniqî, bi dengêki bilind got:

- Lê jina Saşayê min ka? -got, çavên xwe gerand. Sîsê rex wan sekinîbû. Sûret, çavên wê jî sor bûbûn. Saşa û Karê ker bi çavên xwe ew nîşanî Evdokiyayê kirin. Ewê Sîsê hemêz kir, hate rûyê wê, demekê wê û bejn-

balê nihêrî. Destê xweyî çepê navkêleka Sîsêye zirav re bir, got: “Sîsê, ez navê te ji Seîdê şoforê gundê we hinbûm. Wî bi rê de min re gilî kir kû Saşayê min saxsilamet û li gund e, heftêkê berê deweta wî kirine...” - Evdokiyayê ha Saşa ha li Karê dinhêrî û xeberdida. - Nizanim çima di gotina Seîd di hişê min de, min tu ha bedew texmîn dikir, lê bi kincên miletîyê... -Li Sîsê nihêrî, Sîsê jî- wê, kenîya û serê xwe kire ber xwe. Evdokiyayê Sîsê jî hanî di nav Karê û Saşa de da sekinandinê. Li yên wir nihêrîn. Pêleke şabûnê ye nexuya qey bêjî hat di ser giştan re derbaz bû. Hemûyan nişkêva destên xwe li hev xistin. Sîngê diya Saşa û Karê zû-zû hildihat, dadihat. Ew kela hesînayê kû sîngê wan de wê demê cî nedibû, dida der.

Pey dest lihev xistinê, Evdokiya kete milê saşa û Sîsê, çû hundur, lê Karê bi dengê bilind got:

- Gelî der-cîranno, kerem bikin hundur!

Cîran çawa zû berhev bûbûn, wisa jî zû ji hev bela bûn, her yekê hesîna şabûnê ya delal bi xwe re dibir.

* * *

Çend saetan şûnda di mala Karê de mêvanên hatî û ew kesên kû malxê malê keremî xwarinê kiribûn, li dora sifra vekirî rûniştin. Evdokiyayê, Sîsê û Saşa li kêlekeke xwe, Karê jî li kêleka xwe ya din dabû rûniştandinê. Ew mîna merivên birçî ji Saşa têr nedibû, zû-zû li wî dinhêrî, destê xwe bi stuyê wî re dibir, pê şadibû... Saşa xwe bi tehrekî digirt. Karê di bin çavan li wan dinhêrî, hebekî vedibeşirî. Kesekî tê dervedixist kû bi wê yekê ew kumreşîya xwe vedişêre.

Reşîd qedeh hilda, ji ciyê xwe rabû:

- Şabûna me ya heftekî berê îro dubare bû, şikir destê dê û kur, di pey salên dirêj, gihîştine hev. Ev şabûna ne tenê ji bo dê û kure, ji bo me hemûyan e. Fikreke gelekî kûr û fire di vê bûyerê de heye. Ez naxwazim dirêj bikim. Werin em bi vê qedeha ewlîn bo saxiya herdu dayîkên îskenderê me, bo saxiya wî û bûka vê malê ya helal rûbixêlî vexwin... Karê, Evdokiya, Saşa û Sîsê radibine ser piyan. Yên li ser sifrê jî tevayî radibine piya. Evdokiyayê destê xwe navkêleka kurê xwe re biribû, - bi destê dinê Karê hemêz kir, pêşiyê Karê ramûsa, paşê Saşa û Sîsê. Karê serê wê di berda û xwe bi zehmet digirt, ji kela dil alava germ lê hildigeriya, nizanibû wê çawa xwe bigre. Xwe bi xwe jî tê dernedixist ji kumreşiyêye an ji şabûnêye.

Pey Reşîd, Badalyan, Evêlîna Rubênovnayê qedeh hildan. Xeberdana herduya jî tesîreka mezin li ser wan hîşt.

Bi taybetî Evdokiyayê nikaribû xwe bigire. Çavên wê tijî hêsir bûbûn, wextê kû Badalyan di nav xeberdana xwe de derheqê wan rojên Karê yê giran şilovekir. Pesnê emegê wêyî mezin kir. Ji vê hesîna gurr hewa odê sincirî, gişka xwarin-vexwarin ji bîr kiribûn, guldariya wan dikirin, Karê, Evdokiyayê û herdu ciwanên bengî dinhêrîn.

- Xwîşk-birayên mine ezîz, -Evdokiyayê qedeh hilda, rabû ser piya, -Nizanim çawa şikirdarî, hesîna dilê xwe ji we re şilovekim. Dilê min wisa tijî bûye, fikir rê nadin hev. Kê dê ye û bav e, rind zane kezeb çi ye!.. Di nav wan salên buhurî de pîrsekê qet rehetî nedida min - gelo Karê ya kû min zara xwe li ba wê hîşt û çûm ez rast fem kirim? Dibêjin dê zarên xwe havîtiye. Ev gotina miletê we ye, ez zanim. Dê wê çaxê zarên xwe

davêje kû her tişt ji quweta wê dere. Ew salên gelek giranbûn. Wisa dibû, rastî jî gelek dayîkan zarên xwe dihavîtin, wan nedixwast kû zarên wan ji birçîbûnê ber çavên wan bizêre û bimre... Lê ji vê yekê nîbû kû min Saşayê xwe li ba Karê hîşt, ji min bawer bikin! Kela xîretê û heyf hildanê rehetî nedida min, paşê dilovaniya Karê û xebata wê guman dida min... Min rast kiriye, an na, ez bi xwe jî nikarim bersiva vê pirsê rast bidim... Niha... -Ew demekê ker bû, fikra xwe nîvcî hîşt, bîhna xwe kûr kişand, paşê dûmayî kir, - şikir ji vê gavê re...

Min çî tengasî dîtine bira tenê bên serê min. Çend caran min xwest kû bi paş de vegerim, bêm, bigîhîjime kurê xwe û ezê vegeriyama eger min bikaribûya. Hûn hemû zanin, wan salên giran hatin-çûyin çiqasî zehmetbû. Dawiyê de ez bere-bere hînî halê xweyî giran bûm. Ez gihîştîme pêşeniyê û min şer kir, birîndar xelaz kirin. Waxtê şer kêmbû me hebekî bîhna xwe dikişand, ez bi fikir û mitalên xwe ve dîsa dihatime Mêrgesorê... Timê gumanekê derdê min hebekî sivik dikir, wekî hûn li dûrî şer in û zarên sêwî xweyî dikin, mezin dikin, yê kû bavên wan di şer de xwîn rêtibûn. Ev cara dudane kû ez tême vî gundî. Cara ewlîn min tenê Karê dît. Ev çend saetên min in kû li vir di dinyaka nû de me, he zanim hûn gişk pismamên min in û ez di vî gundî de mezin bûme.

Evdokiya demeke xurt kerr bû, sûretê wê agir-alavê girtibû... Dihate kîvşê kû di nav fikrên xweye tevhev de dixwest ya sereke bibjêre, bêje, lê nedibû.

- Ez zanim, niha di dil û ruhê Karê yî nazik û fire de çî dibe. Ez zanim, wekî hûn hemû hîviya gotina min in, di derheqê qedera Saşayê xwe de. - Evdokiya dîsa kerr bû, serê xwe kire ber xwe, bîhneka fire kişand, av

dagirt, vedixwar û bi dilovanî li Karê nihêrî. Yên li wir, bêsebir hîviya wê bûn, ka ewê çi bêje. Gişkan texmîn kir kû fikrên li hemberî hev nahêlin ew qirarê xweyî rast bide. Pey xêleke xurt, dawiyê de Evdokiyayê got:

- Ji bo min jî, ji bo dêkê ev meseleka bi zehmet e... Lê yê xelet be kû ez vê meselê safî bikim. Saşa şikir îdî mezine, ew bi xwe dikare qirrekî... -Ewê di vir, fikra xwe dûmayî nekir, kerr bû, lê hemûya bihîst kû Saşa çawa di ber xwe de ji dê re got:

- Gelekî sipas dikim mama.

- Eger wan salên giran bi hezaran meriya jiyana xwe neda bo serketinê, -Evdokiyayê dûmayî kir, -Karê û gelek-gelekên mîna wê û we jiyana xwe hindik-hindik û dilop-dilop da kû... - Wê dîsa kela xwe negirt, - wê nemerdîbe kû keda Karê bê bîr kirinê... Evdokiyayê qultek av vexwar. Devê wê zûha bûbû. Kesekî deng nedikir; ew kela dilê dayîka helal derbazî ruh û dilê gişka bûbû û hîvî bûn, ka ew jina şîrhelal wê îdî çi bêje.

- Saşa, kurê min, -pey xêleke kurt, wê dûmayî kir, -tu îdî ne yê şîreta yî. Kes nikare te ji kurtiya min derxe, lê eger xwîna bavê teyî rehmetî di tamarên te de dilîze, gerek tu deynê xweyî merivî û camêrtiyê rast bînî cî. Paşê ez dixwazim kû tu bizanibî kû min nav-namûsa te, bavê te û welatê me bilind xweyî kiriye... Bira Gênadî û yên hazir min bibaxşînin. Min qirar dabû kû di pey bavê te ez mêr nekim, lê... Gênadî rastî min hat. Ew nîbûya, dibe kû me îro hevdu nedidît. Derê me li ber we vekiriye û ne tenê ber we, lê ber hemû gund... A, eva jî qedera min... -Evdokiya demekê ker bû, dîsa dûmayî kir, -Kê zanibû ezê ji ûriseta dîr bêm, di vî gundê Kurmanca mêvan bibim û ha jî bê serê min? Kê

dikaribû texmîn bikira kû Nîkolayê mêrê min û Cemalê destgirtiyê Karê wê bi tevayî dijî faşîstên dev-bixwîn şer bikin, bênê kuştinê û mexberekîda bênê veşartin? Wekî me bi taybetî bixwasta awha nedibû. Qedera min bi miletê we re bê girêdanê, ezê derheqê we de gelek pirtûkan bixwînim, kê bawer dikir?-Xwenga min a ezîz, -Evdokiya li Karê vedigere, - tu ji bo min ji xwîşkê jî zêdetir î. Bira ji bo sihetê te be, ji bo xatirê Saşayê me.

Hemû radibine ser piya û bi hev re ji bo Karê vedixwin. Lê Evdokiyayê di axiriyê de got, -heftekî şûnda wê herine Ûkraynê, li wî bajarî kû Cemal û Nikolay bi gor kirine... -Wê serê xwe kire ber xwe kû kela dilê xwe veşêre... Ew hêjayî bîr hanîn û qedirgirtina bilind in...

* * *

Ew çend roj bûn kû hemûyan derheqê rastbihev hatina dê û kur, derheqê Karê û qedera wê xeberdandan... Gişk metelmayî bûn kû jiyan çawa qedera wan hanîbû bi hev re girêdabû...

Di pey çûyina Ûkraynayê, çavên Efo û Fatê bi riya wan qerimîbû, bêsebir dibûn, gelo çima derengî ketin? Ne axir berî çûyinê Karê ji wan re gotibû kû wê zû bê, ji bo kû bigihêje xebata xwe.

Wê sibê, wextê Fatê şuxul-emelê malê kiribû, dixwest biçûya teseliya mala Karê bikira, nişkêva dengê otomobîlê ji ber derî bîhîst. Ew û Efo bi lez derketin derva. Karê şa û jîr ji otomobîlê peya dibû. Fatê û Efo kû dîtin ew tenê ye, gotin:

- Tu bi xêr û silamet hatî... Lê çima bi tenê yî? Sîsê û îsko li ku ne, ew silamet in?

- Şikir silamet in... Ji Ûkraynayê em çûne Moskovayê, mala Evdokiyayê... Karê gilî dikir, hûr-mûrê xwe hilda, bi tevayî çûne hundur malê... Birê Efo, xûça Fatê, Evdokiyayê û Gênadî çi xizmet ji me re kirin, bi zar nikarim bêjim. Ne dixwestin kû min berdin, lê wextê dîtin ez divê bigihîjime xebata xwe, îzna min dan, lê îsko, Sîsê jî şandine Lenîngiradê kû ji xwe re bigerin...

Dê û bavê Sîsê ji şabûna nizanibûn çi bêjin.

- Awqas tiştên gotinê hene kû ji we re bêjim, birayê Efo... Gênadiyê mêrê Evdokiyayê mesela xwendina îsko jî, Sîsê jî safî kir. Ewê li vir bijîn û bixebitin, lê wê demekê li înstîtuya Moskovayê bixwînin...

DÊ Û DÊMARÎ

Egîdê Xudo

Egîdê Xodo, di sala 1927'an de li gundê Elegezê hatiye dinyayê. Wî dibistana pêşîn û navîn li gundê xwe xwendiyê û paşê Înstîtuya Pedagojiyê kuta kiriye. Piştî xwendina pedagojiyê, li gundê xwe dest bi mamostetiyê kiriye. Paşê jî bûye dîrektorê dibistana gund.

Romana Egîdê Xudo ya delal "*Dê û Dêmarî*" berî ku baş di nava kurdên Yekîtiya Sovyetê de belav bibe, Yekîtiya Sovyetê ji hev de ket.

Lê ya rastî, gava min ev romana biçûk xwend, ez gelekî pê kêfxweş bûm.

Qet şika min tune ye ku hûn ê jî ji vê romanê hez bikin.

Piştî van bûyerên dawî ku li Rûsyayê bûn, me nizanîbû Egîd li ku ye. Lê birayê wî yê delal **Prof. Şakirê Xudo** îsal xeberên xweş ji wî gihandin me. **Firat Cewerî** jî tevî xeberdana me bû û xwest vê romanê bigihîne xwendevanên kurd.

Spas ji bo hemûyan.

Nacî Kutlay